

Urząd Statystyczny w Rzeszowie

**PRZEMIANY
DEMOGRAFICZNE
W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM
W LATACH 2008-2012**

*Analizy
statystyczne*

Rzeszów 2013

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

Przewodniczący
Marek Cierpień-Wolan

Członkowie
Dorota Jasiukiewicz, Teresa Krzemińska,
Paweł Markocki, Irena Polak, Anna Tworek-Ptak,
Jadwiga Uchman, Elżbieta Wojnar, Józef Wojtak

Sekretarz
Barbara Błachut

Redakcja merytoryczna i techniczna
Agnieszka Skarbowska - Podkarpacki Ośrodek Badań Regionalnych

Projekt okładki
Miroslaw Koszela

Druk:
Zakład Wydawnictw Statystycznych, Zakład Poligraficzny nr 2,
ul. Planty 39/45, 26-600 Radom

ISBN 978-83-7406-194-0

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła.

URZĄD STATYSTYCZNY W RZESZOWIE

35-959 Rzeszów, ul. Jana III Sobieskiego 10

tel.: 17 8535210, fax: 17 8535157

e-mail: SekretariatUSRze@stat.gov.pl

<http://www.stat.gov.pl/rzesz>

PRZEDMOWA

W publikacji dokonano opisowej analizy przemian demograficznych jakie nastąpiły w województwie podkarpackim w latach 2008-2012.

Opracowanie jest pozycją obrazującą stan i strukturę ludności województwa podkarpackiego według płci, miejsca zamieszkania, ekonomicznych i biologicznych grup wieku. Zawiera również informacje na temat kształtowania się współczynników ruchu naturalnego, a także dane o wielkości i kierunkach migracji wewnętrznych i zagranicznych w latach 2008-2012.

Zmiany jakie zaszły w tym czasie na Podkarpaciu zaprezentowano na tle Polski i pozostałych województw co pozwoliło na lepszą ocenę sytuacji demograficznej województwa.

Publikacja oprócz komentarza analitycznego oraz tabel wynikowych, zawiera również mapy i wykresy pozwalające na prześledzenie podstawowych tendencji rozwoju.

Wyrażam przekonanie, że niniejsza publikacja okaże się przydatna wielu osobom i instytucjom zainteresowanym prezentowaną tematyką.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Rzeszowie

dr Marek Cierpiał-Wolan

Rzeszów, grudzień 2013 r.

PREFACE

The publication presents a descriptive analysis of demographic transformations which were observed in Podkarpackie voivodship in 2008-2012.

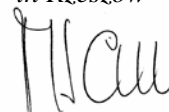
The book outlines the size and structure of population in Podkarpackie voivodship by sex, place of residence as well as economic and biological age groups. It also includes information on vital statistics rates and data on the level and directions of internal and international migrations in 2008-2012.

Changes that occurred during this time in Podkarpacie have been discussed in comparison with Poland and other voivodships which allowed a better assessment of the demographic situation of the voivodship.

Apart from analytical commentary and result tables, the study includes also maps and charts which illustrate main development tendencies.

I hope that this publication will prove very useful to many people and institutions interested in this subject matter.

*Director
of the Statistical Office
in Rzeszów*

Marek Cierpiat-Wolan, PhD

Rzeszów, December 2013

SPIS RZECZY**CONTENTS**

		Tabl. <i>Table</i>	Str. <i>Page</i>
PRZEDMOWA	<i>PREFACE</i>	x	3
WSTĘP	<i>INTRODUCTION</i>	x	9
UWAGI METODYCZNE	<i>METHODOLOGICAL NOTES</i>	x	10
I. STAN I STRUKTURA LUDNOŚCI	<i>I. SIZE AND STRUCTURE OF POPULATION</i>	x	19
Przyrost naturalny na 1000 ludności (2010-2012)	<i>Natural increase per 1000 population (2010-2012)</i>	1	21
Ludność według płci (2010-2012)	<i>Population by sex (2010-2012)</i>	2	23
Współczynnik feminizacji w 2012 r.	<i>Feminization rate in 2012</i>	3	24
Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku (2010-2012)	<i>Structure of population by economic age groups (2010-2012)</i>	4	27
Mediana wieku (wiek środkowy) ludności (2010-2012)	<i>Median age of population (2010-2012)</i>	5	28
II. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI	<i>II. VITAL STATISTICS</i>	x	29
<i>Małżeństwa</i>	<i>Marriages</i>	x	29
Małżeństwa (2010-2012)	<i>Marriages (2010-2012)</i>	6	30
Małżeństwa zawarte na 1000 ludności w wieku 15 lat i więcej (2010-2012) ...	<i>Marriages contracted per 1000 population aged 15 and over (2010-2012)</i>	7	31
Małżeństwa wyznaniowe (2008-2012) ..	<i>Church or religious marriages (2008-2012)</i>	8	34
<i>Separacje</i>	<i>Separations</i>	x	35
Separacje prawomocnie orzeczone (2010-2012)	<i>Separations validly granted (2010-2012)</i>	9	36
Dzieci z separowanych małżeństw pozostające na utrzymaniu (2008-2012)	<i>Dependent children from separated couples (2008-2012)</i>	10	37
<i>Rozwody</i>	<i>Divorces</i>	x	38
Struktura rozwiedzionych małżeństw według liczby małoletnich dzieci (2008-2012)	<i>Structure of divorced couples by number of underage children (2008-2012)</i>	11	42
Prawomocnie orzeczone rozwody według stron wnoszących powództwo (2008-2012)	<i>Validly granted divorces by person filing petition (2008-2012)</i>	12	43
Rozwody według przyczyn rozkładu pożycia małżeńskiego (2008, 2012)	<i>Divorces by causes of dissolution of marriage (2008, 2012)</i>	13	44
<i>Urodzenia</i>	<i>Births</i>	x	45
Urodzenia żywe na 1000 ludności (2010-2012)	<i>Life births per 1000 population (2010-2012)</i>	14	46

		Tabl. <i>Table</i>	Str. <i>Page</i>
Struktura urodzeń żywych według kolejności urodzenia dziecka (2008-2012)	<i>Structure of life births by birth order (2008-2012)</i>	15	47
Urodzenia małżeńskie (2008-2012)	<i>Legitimate births(2008-2012)</i>	16	48
Umieralność, trwanie życia	<i>Mortality, life expectancy</i>	x	51
Struktura zgonów według wybranych przyczyn (2008, 2011)	<i>Structure of deaths by selected causes (2008, 2011)</i>	17	53
Struktura zgonów według przyczyn, płci i grup wieku w 2011 r.	<i>Structure of deaths by causes, sex and age groups in 2011</i>	18	54
Przeciętne trwanie życia noworodka (2008, 2012)	<i>Life expectancy at birth (2008, 2012)</i>	19	56
III. MIGRACJE LUDNOŚCI	<i>III. MIGRATION OF POPULATION</i>	x	58
Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały (2008-2012)	<i>International migration of population for permanent residence (2008-2012)</i>	20	62
Kierunki migracji zagranicznych ludności według wybranych krajów (2008-2012)	<i>Directions of international migration of population by selected countries (2008-2012)</i>	21	64
IV. PROGNOZOWANIE WYBRANYCH ZJAWISK DEMOGRAFICZNYCH	<i>IV. FORECASTING OF SELECTED DEMOGRAPHIC PHENOMENA</i>	x	66
PODSUMOWANIE	<i>SUMMARY</i>	x	71
TABLICE	<i>TABLES</i>		
Ludność według płci i grup wieku (2010-2012)	<i>Population by sex and age groups (2010-2012)</i>	1/22	74
Ludność według ekonomicznych grup wieku (2010-2012)	<i>Population by economic age groups (2010-2012)</i>	2/23	75
Małżeństwa zawarte i rozwiązane (2008-2012)	<i>Marriages contracted and dissolved (2008-2012)</i>	3/24	76
Nowożeńcy według płci i poprzedniego stanu cywilnego prawnego (2008-2012)	<i>Bridegrooms and brides by sex and previous martial law status (2008-2012)</i>	4/25	77
Separacje prawomocnie orzeczone i zniesione (2008-2012)	<i>Separations validly granted and annulled (2008-2012)</i>	5/26	78
Separacje orzeczone według liczby małoletnich dzieci (2008-2012)	<i>Separations granted by number of underage children (2008-2012)</i>	6/27	78
Rozwody (2008-2012)	<i>Divorces (2008-2012)</i>	7/28	79
Rozwody według liczby małoletnich dzieci (2008-2012)	<i>Divorces by number of underage children (2008-2012)</i>	8/29	79
Dzieci z rozwiedzionych małżeństw pozostające na utrzymaniu (2008-2012)	<i>Dependent children from divorced couples (2008-2012)</i>	9/30	80

	Tabl. <i>Table</i>	Str. <i>Page</i>
Rozwody według decyzji sądu o wykonywaniu władzy rodzicielskiej i opieki nad małoletnimi dziećmi (2008-2012)	<i>Divorces by court decision on care for underage children (2008-2012)</i>	10/31
Rozwody według orzeczenia o winie stron (2008-2012)	<i>Divorces by guilt of spouses (2008-2012)</i>	11/32
Urodzenia (2008-2012)	<i>Births (2008-2012)</i>	12/33
Wiek środkowy (mediana) matek według wykształcenia (2008-2012)	<i>Median age of mothers by education (2008-2012)</i>	13/34
Wiek środkowy (mediana) matek według kolejności urodzenia dziecka i wykształcenia (2008-2012)	<i>Median age of mothers by birth order and education (2008-2012) ..</i>	14/35
Urodzenia żywe według kolejności urodzenia dziecka i wieku matki (2010-2012)	<i>Life births by birth order and age of mother (2010-2012)</i>	15/36
Urodzenia żywe według kolejności urodzenia dziecka i poziomu wykształcenia matki (2010-2012)	<i>Life births by birth order and level of education of mother (2010-2012)</i>	16/37
Płodność kobiet (2010-2012)	<i>Female fertility (2010-2012)</i>	17/38
Zgony według płci (2008-2012)	<i>Deaths by sex (2008-2012)</i>	18/39
Zgony według grup wieku i płci (2010-2012)	<i>Deaths by age groups and sex (2010-2012)</i>	19/40
Zgony na 1000 ludności (2010-2012)	<i>Deaths per 1000 population (2010-2012)</i>	20/41
Zgony według wybranych przyczyn (2000, 2006)	<i>Deaths by selected causes (2000, 2006)</i>	21/42
Przeciętne dalsze trwanie życia według województw w 2012 r.	<i>Live expectancy by voivodship in 2012</i>	22/43
Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały (2008-2012) ...	<i>Internal and international migration of population for permanent residence (2008-2012)</i>	23/44
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według wieku (2008, 2012)	<i>Internal migration of population for permanent residence by age (2008, 2012)</i>	24/45
Migracje wewnętrzne ludności według województwa obecnego i poprzedniego miejsca zamieszkania (2008, 2012)	<i>Internal migration of population by present voivodship and previous place of residence (2008, 2012)</i>	25/46
Wybrane dane według województw (2010-2012)	<i>Selected data by voivodship (2010, 2012)</i>	26/47
Wybrane dane według podregionów i powiatów (2010, 2012)	<i>Selected data by subregions and powiats (2010, 2012)</i>	27/48

	Nr No.	Str. Page
WYKRESY		
Urodzenia żywe w województwie podkarpackim (1995-2014)	1	69
Małżeństwa zawarte w województwie podkarpackim (1995-2014)	2	69
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w województwie podkarpackim w latach 1995-2014	3	70
Ludność według płci i wieku w 2012 r.	4	73-74
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (2011, 2012)	5	73-74
Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w 2012 r.	6	73-74
Wiek środkowy ludności (2010, 2012)	7	73-74
Ruch naturalny ludności (2000-2012)	8	73-74
Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych (2008, 2012)	9	73-74
Nowożeńcy według płci i wieku (2008-2012)	10	73-74
Rozwody na 1000 nowozawartych małżeństw według powiatów (2008, 2012)	11	73-74
Płodność kobiet (2010, 2012)	12	73-74
Struktura zgonów według przyczyn (2008, 2011)	13	73-74
Napływ migrantów do województwa podkarpackiego z innych województw na pobyt stały w 2012 r.	14	73-74
Odpyły migrantów z województwa podkarpackiego do innych województw na pobyt stały w 2012 r.	15	73-74
Migracje wewnętrzne ludności według płci i wieku w 2012 r.	16	73-74
MAPY		
Gęstość zaludnienia w 2012 r.	1	73-74
Ruch naturalny ludności w 2012 r.	2	73-74
Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych na pobyt stały w 2012 r.	3	73-74

W języku angielskim: przedmowa, spis rzeczy.
In English: preface, contents

WSTĘP

Prezentowana publikacja jest drugą edycją opracowania poświęconego przemianom demograficznym w województwie podkarpackim jakie zaszły na przestrzeni lat 2008-2012.

Opracowanie składa się z czterech rozdziałów. W części pierwszej przedstawiono rozwój i rozmieszczenie ludności oraz składniki, pod wpływem których dokonywały się zmiany w stanie liczebnym ludności województwa. Przedstawiono także strukturę ludności według miejsca zamieszkania, płci i ekonomicznych grup wieku.

W części drugiej omówiono zjawiska demograficzne składające się na ruch naturalny ludności, a więc: zawieranie małżeństw, rozwody i separacje, urodzenia i zgony. Przedstawiono najczęściej stosowane współczynniki demograficzne z uwzględnieniem ich zmian w badanym okresie.

Trzecia część zawiera informacje dotyczące wielkości i kierunków migracji mieszkańców Podkarpacia z uwzględnieniem płci i wieku migrantów. Szczególną uwagę poświęcono również migracjom zagranicznym.

Czwarta część przedstawia prognozę urodzeń, małżeństw i migracji na lata 2013 i 2014 opracowaną metodą Holta .

Wybrane zagadnienia porównano z sytuacją w kraju i innych województwach.

Część analityczna ilustrowana jest wykresami i zestawieniami śródttekstowymi, natomiast w uwagach metodycznych przedstawiono źródła i zakres danych oraz podstawowe pojęcia i definicje stosowane w demografii.

UWAGI METODYCZNE

ŹRÓDŁA I ZAKRES DANYCH

1. Dane zawarte w publikacji opracowano na podstawie:
 - a) bilansów stanu i struktury ludności faktycznie zamieszkałej na terenie gminy. Bilanse ludności sporządza się dla okresów międzyspisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego przy uwzględnieniu:
 - zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania na pobyt stały z innych gmin i z zagranicy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych,
 - różnicy między liczbą osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące) na terenie gminy a liczbą osób czasowo nieobecnych, która stanowi jednocześnie różnicę między liczbą osób zameldowanych na pobyt stały w gminie a liczbą osób faktycznie mieszkających na terenie gminy;
 - b) rejestrów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały (od 2006 r. źródłem tych danych jest rejestr PESEL – Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności);
 - c) sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego – o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;

- d) sprawozdawczości sądów - o prawomocnie orzeczonych separacjach i rozwodach.
2. Dane o ludności oraz współczynniki demograficzne, a także przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) za lata 2010, 2011 i 2012 opracowano przy przyjęciu liczby ludności zbilansowanej w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011. Dane te zostały przeliczone według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2011 r.
 3. Informacje o **małżeństwie** do 2008 r. gromadzone były na formularzu statystycznym „Karta statystyczna zawarcia małżeństwa” (formularz DN-1). Od 2009 r. dane są przesyłane przez USC w postaci elektronicznej.

Dane o małżeństwach uwzględniają związki małżeńskie zawarte w formie przewidzianej prawem w urzędach stanu cywilnego. Na mocy ustawy z dnia 24 VII 1998 r. (Dz. U. Nr 117, poz. 757) w urzędach stanu cywilnego rejestrowane są także małżeństwa podlegające prawu wewnętrznemu Kościoła lub Związku Wyznaniowego zawarte w obecności duchownego. Małżeństwo zawarte w tej formie podlega prawu polskiemu i pociąga za sobą takie same skutki cywilnoprawne, jak małżeństwo zawarte przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego.

Małżeństwa wyznaniowe mogą być zawierane jedynie w dziesięciu Kościołach i Związku Wyznaniowym: Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Methodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy.

4. Do 2008 r. informacje o **separacji** gromadzone były na formularzu statystycznym „Karta statystyczna dotycząca prawomocnego:

- 1) orzeczenia separacji;
- 2) zniesienia separacji” (formularz D-S1).

Od 2009 r. dane są przesyłane przez sądy w postaci elektronicznej.

Instytucja separacji została wprowadzona w Polsce w grudniu 1999 r. ustawą z dnia 21 maja 1999 r. o zmianie ustaw Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Kodeks cywilny, Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 1999 r. Nr 52, poz. 532).

Prezentowane dane dotyczą orzeczonej separacji; w 2012 r. o zniesieniu separacji sądy orzekły w stosunku do 7 separowanych małżeństw.

W statystyce separacji nie uwzględnia się przypadków, w których oboje małżonkowie w momencie wniesienia powództwa mieszkali za granicą.

5. Do 2008 r. informacje o **rozwodzie** gromadzone były na formularzu statystycznym „Karta statystyczna dotycząca prawomocnego orzeczenia rozwodu” (formularz D-R1). Od 2009 r. dane są przesyłane przez sądy w postaci elektronicznej.

W statystyce rozwodów nie uwzględnia się przypadków, w których oboje małżonkowie w momencie wniesienia powództwa zamieszkiwali za granicą.

6. Źródłem danych o **urodzeniu** jest, wykorzystywany wtórnie przez statystykę publiczną, dokument podstawowy Ministerstwa Zdrowia „Pisemne zgłoszenie urodzenia dziecka”.

W sprawozdawczości statystycznej jako urodzenia pochodzące z roku sprawozdawczego przyjmuje się urodzenia zarejestrowane w danym roku, w tym urodzenia, jakie miały miejsce w latach wcześniejszych (po 31 III 2011 r., tj. po przeprowadzeniu NSP 2011).

W przypadku porodów wielorakich (np. bliźniaczych, trojaczych) w statystyce uważa się każdego noworodka za odrębne urodzenie.

7. Źródłem danych o **zgonie** jest, wykorzystywany wtórnie przez statystykę publiczną, dokument podstawowy dla akt stanu cywilnego „Karta statystyczna do karty zgonu”.

Przy opracowywaniu danych o zgonach według przyczyn przyjmuje się wyjściową przyczynę zgonu. Za przyczynę wyjściową uważa się chorobę stanowiącą początek procesu chorobowego, który doprowadził do zgonu albo uraz czy zatrucie, w wyniku którego nastąpił zgon.

Z dniem 1 stycznia 1997 r. obowiązują w Polsce – w zakresie orzecznictwa o przyczynach zgonów – zasady Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych – X Rewizja.

8. Informacje dotyczące **migracji** ludności pochodzą z dokumentacji prowadzonej przez gminy, dotyczące ewidencji ludności o ruchu migracyjnym - w oparciu o druki meldunkowe wypełniane przez osobę zmieniającą miejsce zamieszkania: zgłoszenie pobytu stałego (migracje wewnętrzne i imigracja na pobyt stały), zgłoszenie wymeldowania z pobytu stałego w związku z wyjazdem za granicę (emigracja na pobyt stały), zgłoszenie pobytu czasowego (migracje wewnętrzne i imigracja na pobyt czasowy) oraz zgłoszenie wyjazdu na pobyt czasowy za granicę (emigracja na pobyt czasowy).
9. Dane o **ruchu naturalnym** ludności w podziale terytorialnym opracowano:
 - małżeństwa – według miejsca zameldowania męża przed ślubem;
 - separacje – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo; w przypadku zgodnego wniosku stron przyjmuje się miejsce zamieszkania męża;

- rozwody – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo;
- urodzenia według miejsca zameldowania matki noworodka;
- zgony – według miejsca zameldowania osoby zmarłej.

OBJAŚNIENIA PODSTAWOWYCH POJĘĆ

1. Do **ludności faktycznie zamieszkałej** w danej jednostce podziału terytorialnego zalicza się ludność zameldowaną na pobyt stały i faktycznie tam zamieszkałą oraz ludność przebywającą tam czasowo (zameldowaną w danej jednostce podziału terytorialnego na pobyt czasowy ponad 3 miesiące). Ludność zameldowana na pobyt stały w danej jednostce podziału terytorialnego, ale faktycznie przebywająca w innej jednostce (zameldowana w niej na pobyt czasowy ponad 3 miesiące), ujmowana jest jako ludność faktycznie zamieszkała w tej jednostce podziału terytorialnego, w której jest zameldowana na pobyt czasowy.

Do 2009 r. podstawą dla wyliczeń współczynników demograficznych była kategoria ludności zameldowanej na pobyt stały. Od 2010 r. podstawą opracowania współczynników jest średnia liczba ludności według kategorii ludności faktycznie zamieszkałej w danej jednostce administracyjnej lub terytorialnej.

2. Przez ludność w **wieku produkcyjnym** rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18-64 lata, dla kobiet 18-59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w **wieku mobilnym**, tj. w wieku 18-44 lata i **niemobilnym**, tj. mężczyźni

– 45-64 lata, kobiety – 45-59 lat. Przez ludność w **wieku nieprodukcyjnym** rozumie się ludność w wieku **przedprodukcyjnym**, tj. do 17 lat oraz ludność w wieku **poprodukcyjnym**, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

3. **Przyrost rzeczywisty ludności** stanowi sumę przyrostu naturalnego i salda migracji.
4. **Przyrost naturalny ludności** stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.
5. **Żywe urodzenie** jest to całkowite wydalenie lub wydobywanie z ustroju matki noworodka, niezależnie od czasu trwania ciąży, który po takim wydaleniu lub wydobyciu oddycha bądź wykazuje jakiegokolwiek inne oznaki życia, jak: czynność serca, tętnienie pępowiny lub wyraźne skurcze mięśni zależnych od woli (mięśni szkieletowych) bez względu na to czy sznur pępowiny został przecięty lub łożysko zostało oddzielone; każdy taki noworodek jest uważany za żywo urodzonego.
6. Zgon płodu (**martwe urodzenie**) jest to zgon następujący przed całkowitym jego wydaleniem lub wydobyciem z ustroju matki – o ile nastąpił po upływie dwudziestego drugiego tygodnia ciąży lub później. O zgonie świadczy to, że po takim oddzieleniu płód nie oddycha ani nie wykazuje żadnego innego znaku życia, jak: czynność serca, tętnienie pępowiny lub wyraźne skurcze mięśni zależnych od woli.
7. Podziału na **urodzenia małżeńskie i pozamałżeńskie** dokonuje urząd stanu cywilnego zgodnie ze stanem faktycznym ustalonym na podstawie przepisu art. 62 § 1 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (ustawa z dnia 25 II 1964 r., Dz. U. 1964 r. Nr 9, poz. 59), który stanowi:

„Jeżeli dziecko urodziło się w czasie trwania małżeństwa albo przed upływem 300 dni od jego ustania lub unieważnienia, domniemywa się, że

pochodzi ono od męża matki”. Jeżeli brak jest takich przesłanek, urodzenie zostaje zaliczone do pozamałżeńskich. Ponadto, zgodnie z przepisami art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 29 IX 1986 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. Nr 36, poz. 180) – w razie zawarcia związku małżeńskiego przez rodziców dziecka po jego urodzeniu, a przed sporządzeniem aktu urodzenia, akt ten sporządza się tak, jakby dziecko urodziło się po zawarciu małżeństwa.

8. **Płodność kobiet** mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15-49 lat). Oprócz ogólnych współczynników płodności podaje się również współczynniki grupowe (częstkowe), obliczone jako ilorazy liczby urodzeń żywych z kobiet w danej grupie wieku i liczby kobiet w tej samej grupie wieku. Urodzenia z matek w wieku poniżej 15 lat zalicza się do grupy 15-19 lat; urodzenia z matek w wieku 50 lat i więcej zalicza się do grupy 45-49 lat.
9. **Współczynniki reprodukcji ludności:**
 - współczynnik dzietności kobiet oznacza liczbę dzieci, którą urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15-49 lat), przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie,
 - współczynnik reprodukcji brutto przedstawia liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę, przy założeniu, że kobieta będąc w wieku rozrodczym (15-49 lat) rodzić będzie z częstotliwością, jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego

oblicza się współczynnik reprodukcji (niezmienne współczynniki płodności).

10. **Zgon** to trwałe, czyli nieodwracalne ustanie czynności narządów niezbędnych dla życia, konsekwencją czego jest ustanie czynności całego ustroju.

Za **zgon niemowlęcia** uważa się zgon dziecka w wieku poniżej 1 roku.

11. **Przeciętne dalsze trwanie życia** wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w danym wieku, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.

12. Przez **migracje wewnętrzne** rozumie się zmiany miejsca stałego (lub czasowego) pobytu polegające na przekroczeniu granicy administracyjnej gminy w celu osiedlenia się na stałe (lub pobyt czasowy). W przypadku gminy miejsko-wiejskiej migracją jest również zmiana miejsca zamieszkania między terenami miejskimi i wiejskimi tej gminy.

Migracje wewnętrzne ludności nie uwzględniają zmian adresu w granicach tej samej jednostki, gdyż takie przemieszczenie nie powoduje zmiany w liczbie i strukturze ludności tej jednostki.

W ramach migracji wewnętrznych rozróżnia się **ruch międzywojewódzki**, czyli przemieszczenia ludności z jednego województwa do innych województw oraz **ruch wewnątrzwojewódzki**, tj. zmiany miejsca zamieszkania osób w granicach tego samego województwa.

Przez użyte określenie „**napływ**” rozumie się nowe zameldowania na pobyt stały, przez „**odpływ**” – wymeldowania z pobytu stałego.

13. **Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności** w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego

rodzaju i liczby ludności (według stanu w dniu 30 VI): do 2009 r. zameldowanej na pobyt stały, od 2010 r. – faktycznie zamieszkałej.

Współczynnik zgonów niemowląt liczony jest jako iloraz ogólnej liczby zgonów niemowląt i ogólnej liczby urodzeń żywych zarejestrowanych w danym roku.

I. STAN I STRUKTURA LUDNOŚCI

W końcu 2012 r. liczba ludności województwa podkarpackiego wyniosła 2 mln 129 tys., co stanowiło 5,5% ludności Polski. W porównaniu z końcem 2010 r. liczba ludności województwa zwiększyła się o 2003 osoby, przy wzroście liczebności w kraju o 3433. Na Podkarpaciu ludność miejska stanowiła 41,3% populacji i był to najniższy wskaźnik urbanizacji wśród województw (w kraju udział ludności miejskiej wyniósł 60,6%).

Średnia gęstość zaludnienia w 2012 r. wyniosła 119 osób na km² powierzchni województwa (w Polsce – 123), plasując Podkarpacie na 10. miejscu wśród pozostałych województw. Wskaźnik ten wykazywał znaczne zróżnicowanie przestrzenne w województwie. Spośród powiatów najwyższą gęstość zaludnienia posiadały miasta na prawach powiatu – Rzeszów (1564 osoby/km²) i Przemyśl (1392 osoby/km²), a najmniejszą powiat bieszczadzki (19 osób/km²) i leski (32 osoby/km²).

O stanie liczebnym ludności w danym momencie decydują:

- przyrost naturalny ludności, wynikający z różnicy między liczbą urodzeń żywych i zgonów,
- saldo migracji, czyli różnica pomiędzy napływem a odpływem ludności.

W przypadku zmiany w liczbie ludności miejskiej i wiejskiej w grę wchodzi migracje wewnętrzne ludności pomiędzy miastami a wsiami i ukształtowane tymi procesami saldo przemieszczania. Ponadto istotnym czynnikiem są zmiany granic administracyjnych miast i wsi, w wyniku których część ludności „przechodzi” ze wsi do miast lub z miast na wieś.

W województwie podkarpackim w latach 2008-2012 miały miejsce następujące zmiany podziału administracyjnego:

- z dniem 1 I 2010 r. została utworzona gmina wiejska Jaśliska w powiecie krośnieńskim;
- z dniem 1 I 2008 r. nadano status miasta miejscowości wiejskiej Boguchwała (pow. rzeszowski);
- z dniem 1 I 2009 r. nadano status miasta miejscowości wiejskiej Brzostek (powiat dębicki);
- z dniem 1 I 2010 r. nadano status miasta miejscowości wiejskiej Kołaczyce (powiat jasielski) oraz miejscowości wiejskiej Przeclaw (powiat mielecki);
- z dniem 1 I 2011 r. nadano status miasta miejscowości wiejskiej Pruchnik (powiat jarosławski).
- do miasta Rzeszowa zostały przyłączone:
 - z dniem 1 I 2008 r. – część Przybyszówki z gminy Świlcza i Zwiężyca z gminy Boguchwała (powierzchnia – 1423 ha, ludność – 4785);
 - z dniem 1 I 2010 r. – części z gmin Tyczyn i Głogów Małopolski (powierzchnia – 1874 ha).

Województwo podkarpackie w latach 2010-2012 r. cechował dodatni przyrost rzeczywisty. Przyrost naturalny ludności w tym czasie był na tyle wysoki, że ujemne saldo migracji stałych nie spowodowało ubytku rzeczywistego ludności.

Tabl. 1. Przyrost naturalny na 1000 ludności

Wyszczególnienie	Polska			Województwo podkarpackie		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Ogółem	0,9	0,3	0,0	1,7	1,4	1,3
Miasta	0,6	0,0	-0,4	2,0	1,6	1,6
Wieś	1,4	0,8	0,7	1,6	1,2	1,0

W latach 2008-2012 Podkarpacie było jednym z 8 województw, w którym – mimo tendencji malejącej – notowano dodatni przyrost naturalny. W kraju w tym czasie również nie odnotowano ujemnego przyrostu naturalnego co oznacza, że przez wszystkie analizowane lata liczba zgonów była mniejsza od liczby urodzeń.

W 2012 r. województwo podkarpackie zajęło 4. miejsce w kraju pod względem przyrostu naturalnego na 1000 ludności i w porównaniu z 2010 r. nastąpił wzrost o 1 lokatę.

Najwyższy przyrost naturalny na 1000 ludności w 2012 r. zanotowano w powiecie ropczycko-sędziszowskim i Rzeszowie po (3,7), najniższy zaś – w powiecie lubaczowskim (-1,1) i Przemyślu (-1,0).

W latach 2010-2012 miasta zmniejszyły swą populację o 1536 osób, tj. 0,2%, wieś natomiast - zwiększyła liczbę mieszkańców o 3539 osób, co świadczy o przemieszczaniu się ludności z miast do wsi. Jednak na przestrzeni lat 2010-2012 procentowy udział populacji miejskiej i wiejskiej w ogólnej liczbie ludności województwa nie ulegał istotnym zmianom i kształtował się na niemal niezmiennym poziomie.

W kraju przewagę liczebną stanowiła ludność miejska, której proporcja do ludności wiejskiej w tym okresie zmniejszała się.

W końcu 2012 r. w województwie podkarpackim w miastach mieszkało blisko 881 tys. osób, a ich udział w ludności ogółem (wskaźnik urbanizacji) wynosił 41,3% (w kraju 60,6%).

Do powiatów ziemskich w których wskaźnik urbanizacji występował powyżej średniej należały: powiat stalowowolski (58,8%), mielecki (48,4%), sanocki (46,2%) oraz bieszczadzki (42,8%).

Duży wpływ na rozwój społeczny, zarówno województwa jak i kraju, mają relacje liczbowe mężczyzn i kobiet. Warunkują one bowiem bieżące i przyszłe procesy demograficzne.

Strukturę ludności według płci kształtują – z jednej strony – naturalne procesy biologiczne, takie jak stale występująca przewaga liczby chłopców nad liczbą dziewcząt wśród noworodków, większa częstość zgonów mężczyzn niż kobiet, z drugiej zaś – uwarunkowane procesami społeczno-gospodarczymi ruchy wędrownicze ludności.

W województwie podkarpackim obserwuje się nieznaczną przewagę liczebną kobiet. W 2012 r. liczba kobiet wyniosła 1087,0 tys. osób i stanowiła 51,0% ludności województwa. Na 100 mężczyzn przypadało 104 kobiety, podczas gdy w Polsce – 107. Najwięcej kobiet na 100 mężczyzn w 2012 r. przypadało w Przemyślu (113), Rzeszowie (112) i Krośnie (111), najmniej natomiast w powiatach: przemyskim (99), kolbuszowskim (100) i lubaczowskim (101).

Współczynnik feminizacji w latach 2010-2012 zarówno w Polsce, jak i w województwie podkarpackim utrzymywał się na tym samym poziomie.

Obserwując relacje liczbowe mężczyzn i kobiet z jednoczesnym podziałem według grup wieku, wyraźnie zaznacza się przewaga liczebna kobiet po 55. roku życia. Wynika to z faktu, że kobiety żyją dłużej niż

mężczyźni. Pomimo że wśród liczby noworodków przeważają chłopcy, to w ogólnej strukturze ludności przewagę liczebną mają kobiety.

Struktura ludności według płci w 2012 r. była wyraźnie zróżnicowana w miastach i na wsi. W miastach współczynnik feminizacji osiągnął wartość 109, na wsi natomiast na 100 mężczyzn przypadało 101 kobiet.

Tabl. 2. Ludność według płci
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	
Ogółem	2010	2127948	1041622	1086326
	2011	2128687	1042100	1086587
	2012	2129951	1042947	1087004
Miasta	2010	882262	422253	460009
	2011	880736	421501	459235
	2012	880726	421599	459127
Wieś	2010	1245686	619369	626317
	2011	1247951	620599	627352
	2012	1249225	621348	627877

Duża przewaga liczebna kobiet w miastach i prawie równowaga liczebna obu płci na wsi, była przede wszystkim efektem odpływu kobiet, zwłaszcza młodych, w minionych latach ze wsi do miast.

Analizując poszczególne grupy wiekowe można zauważyć, że najbardziej zrównoważoną liczbę mężczyzn i kobiet w województwie podkarpackim w 2012 r. odnotowano w grupie wiekowej 50-54 lata. W przedziale tym na 100 mężczyzn przypadało 99 kobiet. W Polsce natomiast najbardziej zrównoważoną liczebnie grupą wieku dla obu płci był wcześniejszy przedział wiekowy 45-49 lat. Im starsza grupa wieku, tym wyższy był

współczynnik feminizacji. W wieku 70-74 lat kobiet było ponad 40% więcej niż mężczyzn (na 100 mężczyzn przypadało 142 kobiety), a w wieku 85 lat i więcej – o ponad 170% (na 100 mężczyzn przypadało 271 kobiet).

Tabl. 3. Współczynnik feminizacji w 2012 r.
Stan w dniu 31 XII

Grupy wieku	Ogółem	Miasta	Wieś
Ogółem	104,2	108,9	101,1
0-4 lata	94,9	95,1	94,8
5-9	94,8	95,4	94,4
10-14	95,1	95,6	94,8
15-19	95,3	96,0	95,0
20-24	95,4	98,4	93,6
25-29	95,1	97,1	93,7
30-34	95,4	97,5	93,7
35-39	96,8	98,9	95,4
40-44	96,7	101,7	93,7
45-49	97,4	109,3	90,3
50-54	99,2	114,3	88,8
55-59	104,8	118,2	93,6
60-64	112,2	119,0	106,3
65-69	125,0	126,9	123,4
70-74	141,9	145,8	139,2
75-79	163,6	166,2	161,9
80-84	192,7	182,2	199,8
85 lat i więcej	270,6	259,5	277,2

Wiek, w którym liczba mężczyzn i kobiet wyrównuje się, jest inny w miastach i na wsi. W środowisku miejskim, zarówno w województwie, jak i w Polsce, równowaga liczebna płci męskiej i żeńskiej występuje w młodszych przedziałach wiekowych, w środowisku wiejskim zaś w starszych. W 2012 r.

w miastach podkarpackich znaczna nadwyżka liczby mężczyzn nad liczbą kobiet utrzymywała się do 34. roku życia. W starszych grupach wiekowych liczba kobiet i mężczyzn była bliska uzyskania równowagi w przedziałach wiekowych 35-39 i 40-44 lata. Kobiety w miastach osiągnęły wyraźną przewagę liczebną w grupie wiekowej 45-49 lat (współczynnik feminizacji wyniósł 109,3), podczas gdy na wsi dopiero w wieku 60-64 lat (współczynnik feminizacji wyniósł 106,3).

Klasyfikacja wieku ludności według kryteriów społeczno-ekonomicznych pozwala wyróżnić trzy duże grupy wiekowe: wiek przedprodukcyjny (0-17 lat), produkcyjny (18-59 lat kobiety, 18-64 lata mężczyźni) i poprodukcyjny (60 lat i więcej kobiety, 65 lat i więcej mężczyźni).

W województwie podkarpackim pod koniec 2010 r. ludność w wieku przedprodukcyjnym liczyła 431,0 tys. osób i stanowiła 20,2% ogółu populacji. Kolejne lata charakteryzowały się systematycznym spadkiem liczby ludności w tej ekonomicznej grupie wieku. Na przestrzeni lat 2010-2012 populacja w wieku przedprodukcyjnym obniżyła się o 16,7 tys. osób. W 2012 r. ludność w wieku 0-17 lat stanowiła niespełna 19,5% ogółu mieszkańców Podkarpacia. W skali kraju liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym zmniejszyła się w tym okresie o 176,5 tys. osób i w 2012 r. stanowiła 17,8% ogółu .

Należy jednak zaznaczyć, że w województwie znacznie wyższy odsetek mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym cechuje społeczność wiejską. W 2012 r. w miastach ludność w wieku 0-17 lat stanowiła 17,4% ogółu populacji, podczas gdy na wsi – 20,9%. Przewaga ta nie zmieniała się zasadniczo na przestrzeni lat i utrzymywała się corocznie na poziomie ok. 3-4 p. proc.

Istotnym elementem określającym wielkość potencjalnych zasobów pracy i rozmiary zatrudnienia, jest ludność w wieku produkcyjnym. Populacja ta w województwie podkarpackim w 2010 r. liczyła 1358,9 tys. osób, a pod koniec 2012 r. liczyła już 1359,6 tys. osób, a więc w porównaniu z 2010 r. była o 0,1% większa. W Polsce liczebność tej grupy ekonomicznej zmniejszyła się w tym czasie o 225,4 tys. osób, czyli o 0,9%.

Zdecydowanie większym odsetkiem ludności w wieku produkcyjnym charakteryzuje się społeczność miejska. W województwie w 2012 r. tę grupę ekonomiczną wieku stanowiło 65,2% ogółu mieszkańców miast, podczas gdy na wsi – 62,9%. Przewaga ta wynosiła aż 2,3 p. proc. Na przestrzeni lat 2010-2012 dynamika przyrostu liczby ludności w wieku produkcyjnym na wsi nieznacznie rosła natomiast w mieście malała. Średnioroczny przyrost na wsi wyniósł 0,3 p. proc., podczas gdy w mieście zmniejszył się o 0,5 p. proc.

Kolejną ekonomiczną grupę wieku, którą stanowi ludność w wieku poprodukcyjnym, charakteryzuje systematyczny wzrost liczebny. Jej udział w ogólnej liczbie ludności województwa wzrósł w latach 2010-2012 z 15,9% do 16,7% (w Polsce: z 16,8% do 17,8%). Należy zaznaczyć, że wzrost ten dotyczył zarówno ludności miejskiej: (z 16,0% w 2010 r. do 17,4% w 2012 r.), jak i wiejskiej (z 15,8% w 2010 r. do 16,2% w 2012 r.).

W 2012 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 56,7 osób w wieku nieprodukcyjnym (wskaźnik obciążenia demograficznego). W miastach wskaźnik ten wynosił 53,4 osób, na wsi - 59,1 osób. Wśród powiatów wskaźnik ten najniższą wartość przyjął w powiecie bieszczadzkim – 51,8 osób, a najwyższe w powiecie łańcuckim – 60,9 osób.

Tabl. 4. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku (w %)
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Ogółem	Ludność w wieku			
		przed- produkcyjnym	produkcyjnym	poproduk- cyjnym	
Ogółem	2010	100,0	20,2	63,9	15,9
	2011	100,0	19,8	63,9	16,3
	2012	100,0	19,5	63,8	16,7
Miasta	2010	100,0	17,9	66,1	16,0
	2011	100,0	17,6	65,8	16,6
	2012	100,0	17,4	65,2	17,4
Wieś	2010	100,0	21,9	62,3	15,8
	2011	100,0	21,4	62,6	16,0
	2012	100,0	20,9	62,9	16,2

Spółeczeństwo Podkarpacia starzeje się. W analizowanym okresie czasu zauważalne było przesunięcie wieku środkowego czyli mediany.

W roku 2010 mediana wieku ludności województwa podkarpackiego ukształtowała się na poziomie 36,5 lat podczas gdy w 2012 r. wyniosła już 37,3 lat. W Polsce w tym okresie wzrosła z 38,0 lat do 38,7 lat.

Analizując wiek środkowy łatwo daje się zauważyć, że społeczność kobiet jest zdecydowanie starsza niż mężczyzn. W 2012 r. połowa mężczyzn województwa podkarpackiego osiągnęła wiek 35,9 lat, podczas gdy kobiet sięgnęła już 38,8 lat. W miastach różnica była jeszcze wyraźniejsza: mediana wieku mężczyzn wyniosła 36,6 lat, kobiet zaś aż 40,7.

Tabl. 5. Mediana wieku (wiek środkowy) ludności
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Polska			Województwo podkarpackie		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Ogółem	38,0	38,4	38,7	36,5	36,9	37,3
mężczyźni	36,3	36,7	37,0	35,0	35,4	35,9
kobiety	39,9	40,2	40,5	38,0	38,4	38,8
Miasta	39,3	39,6	39,9	37,7	38,1	38,6
mężczyźni	37,0	37,4	37,8	35,7	36,2	36,6
kobiety	41,7	42,0	42,2	39,9	40,3	40,7
Wieś	36,2	36,6	36,9	35,6	36,0	36,4
mężczyźni	35,2	35,5	35,9	34,5	34,9	35,3
kobiety	37,4	37,7	38,1	36,8	37,2	37,6

Analogiczną tendencję obserwuje się w skali całego kraju. Wiek środkowy ludności Polski wyniósł w 2012 r. 38,7 lat, dla mężczyzn – 37,0, dla kobiet – 40,5 lat.

II. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI

Małżeństwa

Analizując dane dotyczące zawieranych małżeństw w województwie podkarpackim na przestrzeni lat 2008–2012 zauważyć można, że największy wzrost nastąpił w 2009 r. – zawartych zostało 13971 związków. Począwszy od 2010 r. liczba małżeństw sukcesywnie zaczęła spadać. W kraju spadek zawieranych małżeństw odnotowywany był przez cały ten okres.

W 2012 r. na Podkarpaciu zawarto 11859 małżeństw, co stanowiło 5,8% ogółu związków zalegalizowanych w Polsce. Oznacza to spadek o 14,5% w stosunku do 2008 r. W analizowanym okresie – w przeciwieństwie do całego kraju - więcej związków zawierano na wsi (w 2012 r. na Podkarpaciu – 59,8%, w Polsce – 41,4%), co związane jest głównie ze wskaźnikiem urbanizacji.

Spośród wszystkich zawartych związków w 2012 r. 75,4% stanowiły małżeństwa wyznaniowe (dla miast - 69,2%, dla wsi – 79,6%). Odsetek ten był większy o 11,4 p. proc. od notowanego w kraju. Jednak w porównaniu z 2008 r. nastąpiło zmniejszenie udziału procentowego zawieranych związków wyznaniowych (o prawie 2 p. proc).

W 2012 r., na każdy tysiąc ludności przypadało 5,6 małżeństw, w 2011 r. 5,8, a w 2010 r. 6,2. W 2012 r. współczynnik ten dla miast i wsi wyniósł odpowiednio 5,4‰ i 5,7‰. Analogicznie wskaźniki dla kraju wyniosły 5,3‰ dla ogółu, 5,1‰ dla miast oraz 5,6‰ dla wsi. Pod względem tego wskaźnika Podkarpacie plasowało się na pierwszym miejscu wśród województw.

Najniższą wartość współczynnika zawieranych małżeństw na tysiąc ludności zanotowano w powiecie stalowowolskim (5,2‰ w 2012 r.). Wśród powiatów grodzkich najniższym wskaźnikiem charakteryzował się Przemyśl (4,8‰). Najwyższy wskaźnik małżeństw na 1000 ludności w 2012 r. wystąpił w powiecie ropczycko-sędziszowskim (6,4‰), który w stosunku do roku poprzedniego wzrósł o 1 p. proc. Wśród powiatów grodzkich najwyższy poziom omawianego współczynnika zaobserwowano w Krośnie (5,9‰).

Tabl. 6. Małżeństwa

Wyszczególnienie	Ogółem	Miasto	Wieś	Ogółem	Miasto	Wieś
	w liczbach bezwzględnych			na 1000 ludności		
2010	13213	5585	7628	6,2	6,3	6,1
2011	12323	4976	7347	5,8	5,6	5,9
2012	11859	4770	7089	5,6	5,4	5,7

Kolejnym analizowanym wskaźnikiem jest liczba zawieranych małżeństw w przeliczeniu na tysiąc ludności w wieku 15 lat i więcej (ludności w tzw. wieku dorosłości biologicznej). W 2012 r. w województwie podkarpackim zanotowano wyższe wartości tego współczynnika (6,6‰) niż przeciętnie w kraju (6,2‰), przy czym dla miast 6,3‰ (dla Polski 5,9‰) i dla wsi 6,8‰ (dla Polski 6,7‰). Najwyższą wartość współczynnika na 1000 ludności w wieku 15 lat i więcej odnotowano w województwach podkarpackim i wielkopolskim (gdzie przypadało 6,6 małżeństw), natomiast w województwach łódzkim i zachodniopomorskim zanotowano najniższy poziom współczynnika – 5,8. Należy także podkreślić fakt, iż na Podkarpaciu w 2012 r. odnotowano najwyższą wartość omawianego współczynnika w Polsce dla

małżeństw wyznaniowych – 5,0‰. Pośrednio może to wynikać z dużej religijności przypisywanej mieszkańcom Podkarpacia, a także z ich tradycyjnego postrzegania modelu rodziny.

Tabl. 7 Małżeństwa zawarte na 1000 ludności w wieku 15 lat i więcej

Lata	Ogółem			Miasta			Wieś		
	razem	cywilne	wyznaniowe	razem	cywilne	wyznaniowe	razem	cywilne	wyznaniowe
2010	7,4	1,7	5,7	7,4	2,1	5,3	7,4	1,4	6,0
2011	6,9	1,7	5,2	6,6	2,1	4,6	7,1	1,5	5,6
2012	6,6	1,6	5,0	6,3	1,9	4,4	6,8	1,4	5,4

W latach 2008-2012 najliczniejszą grupą wśród kobiet wstępujących w związek małżeński była grupa z przedziału wiekowego 20-24 lata. Stanowiła ona ponad 40% wszystkich kobiet. W 2008 r. odsetek kobiet z tego przedziału wiekowego wynosił 45,2% i sukcesywnie spadał z każdym rokiem do wartości 40,7% w 2012 r. Średnioroczny spadek odsetka kobiet w wieku 20-24 lata w okresie 2008-2012 wyniósł 1,1 p. proc. Wpływ na obniżanie się tego odsetka wieku miał przede wszystkim wzrost udziału kobiet w wieku 25-29 lat wychodzących za mąż w miastach (w 2012 r. był on o 9,2 p. proc. większy niż w grupie wiekowej 20-24 lata). Odzwierciedleniem omawianego trendu była także wartość współczynnika nowożeńców dla kobiet w miastach na 1000 ludności w wieku 15 lat i więcej, która w 2012 r. była większa dla kobiet z przedziału wiekowego 25-29 lat (52,4‰ wobec 48,5‰ dla przedziału 20-24 lata). Na obszarach wiejskich nadal najczęściej wychodzą za mąż kobiety w wieku 20-24 lata (ponad 40% ogółu), jednak także ten

odsetek wykazuje tendencję spadkową (w 2008 r. wynosił 49,9%, natomiast w 2012 r. – 45,8%). Rozpatrując dane dotyczące intensywności zawierania małżeństw w latach 2008-2012 dla mężczyzn należy stwierdzić, że najczęściej żenili się mężczyźni w wieku 25-29 lat - ponad 45,0% ogółu mężczyzn wchodzących w związek małżeński.

Niewielkie różnice w odsetkach mężczyzn z miast i ze wsi dla przedziału wiekowego 25-29 lat (odpowiednio 46,9% i 46,1% w 2012 r.), a także wartość współczynnika nowożeńców na 1000 ludności w wieku 15 lat i więcej (59,8‰ w 2012 r.) świadczą o ogólnym trendzie wśród nowożeńców płci męskiej do późniejszego zawierania związku małżeńskiego.

Miernikiem charakteryzującym wiek osób decydujących się na formalny związek małżeński jest wiek środkowy (mediana). W województwie podkarpackim (zgodnie z ogólnokrajowym trendem) na przestrzeni ostatnich pięciu lat obserwuje się wzrost mediany wieku zarówno kobiet, jak i mężczyzn wstępujących w związek małżeński (o 0,8 roku dla mężczyzn i 0,7 lata dla kobiet na przestrzeni lat 2008-2012). W 2012 r. wiek środkowy dla nowożeńców płci męskiej wynosił 27,7 lat (28,4 dla miast i 27,2 dla wsi) i był wyższy o 0,2 roku od osiągniętego w 2011 r. Kobiety decydowały się wcześniej na zawarcie małżeństwa – mediana wieku w 2012 r. wyniosła 25,5 (26,4 dla miast i 24,9 dla wsi) i była o 0,7 roku wyższa niż w 2008 r.

Analizując wartości wieku środkowego dla nowożeńców zawierających związek małżeński po raz pierwszy (w 2012 r. 27,4 lat dla kawalerów i 25,2 dla panien) można stwierdzić, że nie odbiegają one znacznie od mediany wyznaczonej dla ogółu nowożeńców. Wynika to z faktu, iż zdecydowana

większość wszystkich zawieranych związków to małżeństwa pierwsze. Podobnie jak dla ogółu, również i w tym przypadku w całym analizowanym okresie obserwowane było systematyczne, coroczne przesuwanie się wieku środkowego dla mieszkańców miast i wsi.

Połowa panien wstępujących w związek małżeński z rozwiedzionymi mężczyznami nie przekroczyła 31. roku życia, natomiast w przypadku związku kawalera z rozwiedzioną wiek ten był przekroczony (w 2012 r. wynosił 32,4 lata). Mediana wieku dla panien pochodzących z miast, które wyszły 2012 r. za wdowca była dla województwa podkarpackiego najwyższa w kraju i wynosiła 54,3 lat (blisko 8 lat wyższa niż w Polsce).

Najczęściej zawieranimi małżeństwami były związki panien z kawalerami – stanowiły one ponad 90% ogółu wszystkich rejestrowanych małżeństw. Drugim w kolejności w analizowanym okresie był związek panien z rozwiedzionymi (prawie 3% ogółu związków wszystkich panien w 2012 r.).

Charakterystyczną cechą zawieranych w Polsce małżeństw jest zbliżony wiek obojga małżonków. W województwie podkarpackim w 2012 r. największy odsetek stanowiły pary, w których mąż był starszy od żony o nie więcej niż 5 lat (1-2 lata – 27,5%, 3-5 lat – 27,1%). Łącznie z parami w tym samym wieku stanowiło to 68,1% ogółu zawieranych małżeństw. Odsetek ten nie różnił się znacząco dla mieszkańców miast i wsi utrzymując się praktycznie na niezmiennym poziomie od 2008 r.

Tabl. 8. Małżeństwa wyznaniowe

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
Ogółem	10728	10808	10214	9242	8940
Kościół Katolicki	10709	10783	10183	9224	8923
Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny	6	8	5	10	7
Kościół Ewangelicko – Augsburski	2	4	3	1	1
Kościół Ewangelicko – Metodystyczny	3	2	2	1	1
Kościół Chrześcijan – Baptystów	-	1	2	-	-
Kościół Adwentystów Dnia Siódmego	2	-	-	-	-
Kościół Polskokatolicki	3	2	2	3	1
Kościół Starokatolicki Mariawitów	-	2	15	2	-
Kościół Zielonoświątkowy	3	6	2	1	7

Zdecydowaną większość zawieranych małżeństw w województwie podkarpackim w latach 2008-2012 stanowiły małżeństwa wyznaniowe (zawierane w kościołach ze skutkiem prawno-cywilnym). W 2012 r. zanotowano ich 8940, co stanowiło 75,4% ogółu małżeństw zawartych w tym roku. Wśród małżeństw wyznaniowych 99,8% zawarto w Kościele Katolickim. W pozostałych kościołach zawarto jedynie pojedyncze śluby (Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny – 7, Kościół Zielonoświątkowy – 7, pozostałe – 3).

Z roku na rok maleje udział małżeństw mieszanych (binacjonalnych), w których jeden z małżonków nie posiada obywatelstwa polskiego. W województwie podkarpackim obserwuje się coraz mniejszą liczbę związków, w których cudzoziemcy żenią się z Polkami (139 przypadków w 2008 r. i 123 w 2012 r.). Większość cudzoziemców, którzy zdecydowali się na związki z obywatelami Polski to osoby młode z przedziału wiekowego 20-29 lat (w 2012 r.: kobiety – 64,6%, mężczyźni – 59,3%).

Analizując poziom wykształcenia nowożeńców z Podkarpacia w 2012 r. można stwierdzić, iż najwięcej kobiet i mężczyzn wstępujących w związek małżeński legitymuje się wykształceniem średnim (39,1% kobiet i 43,4% mężczyzn) i wyższym (odpowiednio 46,4% i 33,1%). Świeżo poślubieni małżonkowie wykazują się dużą homogenicznością (jednorodnością) pod względem wykształcenia. Zarówno mężczyźni, jak i kobiety z wykształceniem średnim i wyższym najchętniej wybierali partnerów z tym samym wykształceniem (odpowiednio 22,9% i 26,4% ogółu wszystkich małżeństw w 2012 r.). W miastach dominowały związki partnerów z wykształceniem wyższym – 36,8 % ogółu małżeństw w miastach, natomiast na wsi małżeństwa pomiędzy osobami z wykształceniem średnim – 25,3% oraz wyższym – 19,3% ogółu małżeństw na wsi.

Związki partnerów o dużej rozbieżności poziomu wykształcenia stanowią znikomy procent ogółu małżeństw na Podkarpaciu.

Separacje

Institucja separacji wprowadzona w Polsce w grudniu 1999 r. stanowi alternatywną dla rozwodu metodę rozwiązania cywilnoprawnych więzi pomiędzy małżonkami. W latach 2008-2012 w województwie podkarpackim obserwowany był systematyczny spadek liczby orzekanych separacji (z 236 w 2008 r. do 151 w 2012 r.), wyjątkiem był 2011 r., w którym to odnotowano wzrost o 26,8% w stosunku do 2010 r. W 2012 r. ponad 60% separacji sądy orzekły dla stron, w których osoba wnosząca powództwo mieszkała w mieście. W kraju odsetek ten był zdecydowanie wyższy i kształtował się na poziomie

71,6%. W latach 2008-2012 w województwie podkarpackim zniesiono ogółem 36 separacji (w Polsce 1298).

Wskaźnik intensywności separacji, wyrażany jako ich liczba w przeliczeniu na 100 tys. ludności, w 2012 r. w Polsce wynosił 6,5 i był zbliżony do obserwowanego w województwie podkarpackim – 7,1 (10,5 dla miast i 4,7 dla wsi). W stosunku do 2010 r. wartość tego współczynnika w kraju zmalała natomiast dla Podkarpacia pozostała na tym samym poziomie.

Analizując wskaźnik na poziomie powiatów zdecydowanie najwięcej separacji w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców w 2012 r. orzeczone w Tarnobrzegu – 16,5, Rzeszowie – 15,5 oraz powiecie łańcuckim – 13,8, natomiast powiaty o najniższej intensywności separacji to przeworski – 1,3 i brzozowski – 1,5.

Tabl. 9. Separacje prawomocnie orzeczone

Wyszczególnienie	2010	2011	2012		
			ogółem	miasto	wieś
	na 100 000 ludności				
Polska	7,3	7,4	6,5	7,7	4,7
Województwo podkarpackie	7,1	8,9	7,1	10,5	4,7

Dane z 2012 r. dla województwa wskazują, że separację orzekano najczęściej dla małżeństw ze stażem 5-9 lat (19,2% ogółu separacji) oraz 20-24 lata (17,2%). Wśród mężczyzn – w momencie wniesienia powództwa – największy odsetek zanotowano dla mężów w wieku 30-34 lata (17,2%) i 40-44 lata (16,6%), natomiast wśród kobiet – w wieku 40-44 lata (23,8%

wszystkich żon). Najczęściej prawomocną separację orzekano w przypadkach, kiedy obie strony były w wieku 40-44 lata (9,3% ogółu).

Tabl. 10. Dzieci z separowanych małżeństw pozostające na utrzymaniu

Wyszczególnienie	Ogółem	Wiek dzieci w latach ukończonych			
		0-2 lata	3-6	7-15	16-17
<i>Ogółem</i>					
2008	352	38	64	212	38
2009	272	24	52	163	33
2010	172	24	39	91	18
2011	247	31	52	138	26
2012	175	29	41	84	21
<i>w tym miasta</i>					
2008	174	16	29	104	25
2009	141	9	31	85	16
2010	88	16	24	43	5
2011	100	15	20	54	11
2012	111	19	32	46	14

Tak jak w przypadku rozwodów, również separowane małżeństwa w województwie podkarpackim były głównie jedno- i dwudziecne - w 2012 roku stanowiły łącznie 60,9% ogółu separacji. Bezdziecni małżonkowie, wobec których sąd orzekł separację stanowili 30,5% ogółu. Najliczniejszą liczbę małoletnich dzieci pozostających na utrzymaniu separowanych małżeństw w 2012 r. zanotowano w przedziale wiekowym 7-15 lat (48,0% ogółu). Odsetek ten był mniejszy o 12,2 p. proc. w porównaniu z analogiczną grupą wiekową w 2008 r.

W latach 2008-2012 zdecydowana większość separacji orzekana była z powództwa żony. W 2012 r. stanowiły one 84,8% orzeczonych separacji.

Rozwody

Główną przyczyną rozpadu małżeństwa w Polsce jest zgon jednego ze współmałżonków. Na przestrzeni lat 2008-2012 średnio prawie 3/4 ogółu rozwiązanych związków ustało z tej właśnie przyczyny (w 2008 r. było to 71,2%, w 2012 r. – 71,3%). Natomiast w województwie podkarpackim stanowiło to odpowiednio 78,0% oraz 77,7%.

Drugą przyczyną rozwiązania małżeństwa są rozwody. W analizowanym okresie obserwowane są wahania liczby rozwodów, największą ich liczbę w kraju odnotowano w 2008 r. - 65475. W województwie podkarpackim „szczyt” liczby rozwodów przypadł na 2011 r. - 2371.

W województwie podkarpackim w 2012 r. orzeczono 2228 rozwodów, co stanowiło 3,5% wszystkich rozwodów zarejestrowanych w kraju. Dla porównania, w 2008 r. w województwie podkarpackim orzeczono o 2,7% więcej rozwodów. Godnym odnotowania jest fakt, iż na Podkarpaciu procentowy udział rozwodów w ogólnej liczbie rozwiązanych małżeństw jest zdecydowanie niższy niż dla całej Polski – w 2012 r. wynosił 22,3% wobec 28,7% dla kraju. Zdecydowana większość rozwodów orzekana jest dla mieszkańców miast (59,9% w 2012 r.).

Wskaźnikiem natężenia rozwodów jest ich liczba przypadająca na 1000 mieszkańców. Od lat województwo podkarpackie należy do regionów, w których notuje się najniższe wartości tego wskaźnika. W 2012 r. jego wartość utrzymywała się na poziomie 1,0‰ (1,5‰ w miastach i 0,7‰ na wsi). Dla porównania, w kraju wskaźnik ten w 2012 r. kształtował się na poziomie 1,7‰ (miasta – 2,1‰, wieś – 1,0‰). Tak niska wartość wskaźnika natężenia

rozwodów – pozytywna z punktu widzenia trwałości związków małżeńskich - w rankingu województw stawia Podkarpacie na pierwszym miejscu. W skali powiatów województwa podkarpackiego można stwierdzić, iż najwyższe wartości wskaźnika natężenia rozwodów zanotowano w miastach grodzkich (w 2010 r.: Krosno – 1,9‰, Przemyśl i Tarnobrzeg – po 1,8‰; 2012 r.: Tarnobrzeg – 2,0‰, Przemyśl – 1,9‰ i Rzeszów – 1,6‰). W pozostałych powiatach najwyższy wskaźnik obserwowano w powiecie stalowowolskim (w 2010 r. i 2012 r. – odpowiednio 1,3‰ i 1,5‰), natomiast najniższe w 2010 r. w powiecie kolbuszowskim (0,5‰), rzeszowskim i ropczycko-sędziszowskim (po 0,6‰) oraz w 2012 r. kolbuszowskim (0,5‰), brzozowskim i przeworskim (po 0,6‰).

Kolejnym wskaźnikiem pozwalającym analizować skalę orzekanych rozwodów jest współczynnik rozwodów w przeliczeniu na 1000 nowozawartych małżeństw. Na przestrzeni lat 2008-2012 największą wartość tego wskaźnika odnotowano w 2011 r. w województwie zachodniopomorskim – 424,6‰. Dla Podkarpacia największą wartość osiągnął w tym samym roku i wynosił – 192,4‰. Ten bardzo wysoki poziom zdeterminowany był głównie przez liczbę rozwodów w przeliczeniu na nowozawarte związki małżeńskie w miastach. W wyżej wymienionym roku w miastach Polski na 1000 nowozawartych małżeństw przypadało ponad 400 rozwodów, natomiast w województwie podkarpackim - 295. W 2012 r. na Podkarpaciu sądy orzekły 187,9 rozwodów na 1000 nowozawartych małżeństw (o 4,5 p. promilowego mniej niż w 2011 r.) i była to liczba o 128,2 p. promilowego mniejsza od notowanej w kraju. W porównaniu z innymi województwami Podkarpacie

osiągnęło najlepszy wynik w kraju, natomiast najgorzej przedstawiała się sytuacja w województwie zachodniopomorskim (384,7‰). W 2012 r. na Podkarpaciu ponad dwukrotnie więcej rozwodów na 1000 nowozawieranych małżeństw występowało w miastach niż na wsi (odpowiednio 279,9 i 126,0). Wśród powiatów województwa podkarpackiego w 2012 r. najwyższą wartość tego wskaźnika zaobserwowano w Przemyślu (396,8‰) i Tarnobrzegu (384,6‰), natomiast najmniej małżeństw rozwiódło się w powiatach brzozowskim (89,2‰) i kolbuszowskim (90,6‰).

Obserwacja struktury osób rozwodzających się pod względem wieku w momencie zawarcia małżeństwa jednoznacznie wskazuje, że najczęściej rozwód orzekany jest w przypadkach osób, które zawarły ze sobą związek małżeński w młodym wieku. Najczęściej rozwodzą się (niezależnie od płci) ludzie, którzy związek małżeński zawarli w wieku 20-24 lata. W 2012 r. w województwie podkarpackim mężczyźni z wyżej wymienionej grupy wiekowej stanowili 48,1% ogółu rozwiedzionych mężczyzn, natomiast kobiety – 53,8%. Odsetek ten pozostawał praktycznie na podobnym poziomie w latach 2008-2012. Nie zanotowano większych różnic w poziomach odsetek w miastach i na wsi (2012 r.: mężczyźni – 46,3% w miastach i 50,8% na wsi, kobiety – 54,2% w miastach i 53,3% na wsi).

Rozpatrując wiek rozwiedzionych mieszkańców Podkarpacia w momencie wniesienia powództwa można stwierdzić, iż najczęściej pozew rozwodowy w przypadku mężczyzn wnosili osoby w wieku 30-34 lat. W 2012 r. stanowili oni 19,9% (18,8% w miastach i 21,6% na wsi) ogółu mężczyzn rozwodzających się. Również w przypadku rozwodzających się kobiet największy

odsetek przypada na przedział wieku 30-34 lata i wynosi 21,0% ogółu. Obserwacja danych dotyczących okresu trwania małżeństwa do momentu wniesienia powództwa dla skrajnych lat omawianego okresu (lata 2008 i 2012) pozwala stwierdzić, iż niezmiennie największy odsetek rozwodzących się par stanowią związki ze stażem od 5 do 9 lat. W 2012 r. w województwie podkarpackim odsetek ten wynosił 22,5% w ogólnej liczbie rozwodów i był o 1,4 p. proc. mniejszy niż w 2008 r. Kolejną grupę stanowiły małżeństwa ze stażem 10-14 lat, których udział w 2012 r. stanowił 16,7% ogółu rozwodzących się par oraz małżeństwa ze stażem 2-4 lat stanowiące 16,3% rozwodzących. Więcej niż ¼ ogółu rozwodzących się na Podkarpaciu w 2012 r. stanowili małżonkowie legitymujący się ponad 20-letnim stażem.

Rozwód orzeczony w stosunku do pary małżonków wiąże się zwykle z konsekwencjami dla wychowywanych przez nich dzieci. W województwie podkarpackim procentowy udział małżeństw bezdzietnych wynosił odpowiednio dla lat 2008 i 2012 – 36,8% i 39,0%. W całym analizowanym okresie na Podkarpaciu najwięcej rozwodów orzekły sądy w stosunku do par posiadających jedno małoletnie dziecko. W 2012 r. stanowiły one 38,3% ogółu rozwodów (37,9% dla miast, 38,9% dla wsi). Sukcesywny spadek liczby rozwodów przekłada się na malejącą liczbę dzieci pozostających na utrzymaniu. W 2012 r. w porównaniu z 2008 r. liczba ta zmalała o 181 dzieci (o 8,2%).

Ponad 80% dzieci pochodziło z rozwiedzionych rodzin jedno lub dwudzieciowych (odpowiednio 42,4% i 39,0%).

Tabl. 11. Struktura rozwiedzionych małżeństw według liczby małoletnich^a dzieci (w %)

Wyszczególnienie	Ogółem	Rozwiedzone małżeństwa				
		bez dzieci	o liczbie dzieci			
			1	2	3	4 i więcej
Ogółem 2008	100,0	36,8	38,9	18,6	4,2	1,5
2009	100,0	38,9	37,4	18,8	3,7	1,2
2010	100,0	37,4	39,2	18,5	3,6	1,2
2011	100,0	38,5	39,4	17,1	3,8	1,1
2012	100,0	39,0	38,3	17,6	3,7	1,3
Miasta 2008	100,0	38,9	39,2	16,8	4,0	1,1
2009	100,0	41,0	36,8	19,1	2,6	0,6
2010	100,0	39,5	38,6	18,0	3,4	0,5
2011	100,0	40,7	39,6	15,6	3,3	0,7
2012	100,0	40,9	37,9	16,9	3,4	1,0
Wieś 2008	100,0	32,9	38,4	21,9	4,7	2,1
2009	100,0	34,9	38,4	18,2	6,0	2,4
2010	100,0	33,7	40,5	19,5	3,9	2,4
2011	100,0	34,9	39,2	19,6	4,5	1,8
2012	100,0	36,3	38,9	18,8	4,3	1,8

^a Poniżej 18 lat.

Analiza struktury wieku małoletnich dzieci, które doświadczyły rozpadu małżeństwa swoich rodziców wskazuje, iż największą grupę wiekową stanowią dzieci z przedziału 7-15 lat (51,4% w 2012 r. w stosunku do 53,7% w 2008 r.). Dzieci z rodzin posiadających jedno małoletnie dziecko na utrzymaniu w 2012 r. stanowiły one 42,4%, natomiast w grupie rodzin dwudziethnych ich procentowy udział kształtował się na poziomie 56,1%. W większości przypadków sąd orzekając rozwód powierza władzę rodzicielską nad dziećmi do lat 18 obojgu rodzicom. W 2012 r. w województwie

podkarpackim takiej sytuacji doświadczyło 58,7% rozwiązanych rodzin. Samej matce władzę rodzicielską powierzono w 36,0% przypadków, natomiast samemu ojcu w 2,7%.

Tabl. 12. Prawomocnie orzeczone rozwody według stron wnoszących powództwo

Lata	Z powództwa męża			Z powództwa żony		
	ogółem	miasta	wieś	ogółem	miasta	wieś
<i>W liczbach bezwzględnych</i>						
2008	688	470	218	1602	1017	585
2009	688	445	243	1585	1044	541
2010	675	430	245	1412	913	499
2011	721	442	279	1650	1026	624
2012	688	419	269	1540	916	624
<i>W odsetkach</i>						
2008	30,0	68,3	31,7	70,0	63,5	36,5
2009	30,3	64,7	35,3	69,7	65,9	34,1
2010	32,3	63,7	36,3	67,7	64,7	35,3
2011	30,4	61,3	38,7	69,6	62,2	37,8
2012	30,9	60,9	39,1	69,1	59,5	40,5

W analizowanym okresie w około 70% prawomocnie orzekanych rozwodów na Podkarpaciu powództwo wносиła żona. W podziale na miasto i wieś nie zanotowano istotnych odstępstw od tej reguły. Na podobnym poziomie kształtował się odsetek rozwodów, w których nie orzeczono winy żadnej ze stron (w 2012 r. – 68,1% ogółu rozwodów). Natomiast winę męża sądy orzekły w 23,8% przypadków w tym samym roku.

Podobnie jak w przypadku zawierania małżeństw, tak i w przypadku rozwodów na Podkarpaciu panuje duża homogeniczność pod względem poziomu wykształcenia obojga małżonków decydujących się na prawne rozwiązanie małżeństwa. W 2012 r. największą liczbę rozwodów sądy orzekły wśród par z wykształceniem średnim (17,7% ogółu) oraz zasadniczym

zawodowym (16,2%). Wśród rozwódek w 2012 r. największy odsetek stanowiły kobiety z wykształceniem średnim – 40,4% i wyższym – 27,0%. Największy odsetek mężczyzn legitymował się wykształceniem zasadniczym zawodowym (40,1%) oraz średnim (32,6%).

Tabl. 13. Rozwody według przyczyn rozkładu pożycia małżeńskiego

Wyszczególnienie	Orzeczenie o winie			Bez orzeczenia o winie
	wina męża	wina żony	wina obu stron	
<i>2008</i>				
Niedochowanie wierności małżeńskiej	165	67	32	355
Nadużywanie alkoholu	249	3	20	257
Naganny stosunek do członków rodziny	48	1	12	60
Trudności mieszkaniowe	3	-	1	29
Nieporozumienia na tle finansowym	16	1	12	142
Niezdolność charakterów ...	20	7	20	591
Niedobór seksualny	1	1	-	6
Dłuższa nieobecność	8	3	8	114
Inne	2	1	-	35
<i>2012</i>				
Niedochowanie wierności małżeńskiej	159	49	37	245
Nadużywanie alkoholu	254	7	21	223
Naganny stosunek do członków rodziny	56	5	11	88
Trudności mieszkaniowe	1	2	1	27
Nieporozumienia na tle finansowym	15	2	7	117
Niezdolność charakterów ...	35	10	19	708
Niedobór seksualny	2	-	-	6
Dłuższa nieobecność	7	3	5	70
Inne	2	1	-	33

W latach 2008 i 2012 najczęstszymi przyczynami rozkładu pożycia małżeńskiego w województwie podkarpackim były niezgodność charakterów i nadużywanie alkoholu a także niedochowanie wierności małżeńskiej, (dla 2012 r. odpowiednio: 34,6%, 22,7% i 22,0%). W 2012 r. w odniesieniu do 2008 r. o 2 p. proc. zmalał odsetek rozwodów powodowanych dłuższą nieobecnością współmałżonka. W 68,1% ogółu rozwodów nie orzeczono o winie, w 23,8% winę orzeczono po stronie męża, w 3,5% – po stronie żony, a w 4,5% – po obu stronach.

Urodzenia

W 2012 r. w województwie podkarpackim odnotowano 21064 urodzenia żywe, tj. o 66 (0,3%) mniej niż w 2011 r. oraz o 1304 (5,8%) mniej w porównaniu z 2009 r., w którym odnotowano największą ich liczbę w analizowanym okresie. W 2012 r. wśród noworodków nieznacznie przeważali chłopcy – 51,7% ogółu (w kraju 51,4%).

Współczynnik urodzeń żywych w 2012 r. wyniósł 9,9‰ wobec 10,3‰ w 2010 r., co plasowało województwo podkarpackie na 7. miejscu w kraju, podczas gdy w 2010 r. zajmowało 10. lokatę.

W 2012 r. powyżej 11 urodzeń na 1000 mieszkańców odnotowano w 4 powiatach województwa, najwięcej w powiecie ropczycko-sędziszowskim - 11,8. Najmniej urodzeń natomiast przypadało w powiatach: leskim, stalowowolskim, Przemyślu i Tarnobrzegu (po 8,3). W układzie wojewódzkim rozpiętość omawianego wskaźnika wahała się od 11,0‰ w województwie pomorskim do 8,8‰ w województwie opolskim.

W dalszym ciągu natężenie urodzeń jest wyższe na wsi (10,3‰ w 2012 r.) niż w mieście (9,3‰), aczkolwiek różnica między miastem a wsią uległa niewielkiemu zmniejszeniu z 1,1 p. promilowego w 2010 r. do 1,0 p. promilowego w 2012 r.

Tabl. 14. Urodzenia żywe na 1000 ludności

Wyszczególnienie	2010	2011	2012
<i>Polska</i>			
Ogółem	10,7	10,1	10,0
Miasta	10,3	9,6	9,6
Wieś	11,4	10,8	10,7
<i>Województwo podkarpackie</i>			
Ogółem	10,3	9,9	9,9
Miasta	9,7	9,3	9,3
Wieś	10,8	10,4	10,3

Analizując strukturę urodzeń według kolejności urodzenia dziecka w latach 2008-2012 można zauważyć, że najwyższy jest udział urodzeń pierwszego i drugiego dziecka. Na przestrzeni analizowanych lat udział urodzeń pierwszego dziecka malał, natomiast drugiego wykazywał tendencję rosnącą. Jednocześnie notuje się spadek odsetka urodzeń dalszej kolejności, co oznacza zmniejszanie się wielkości rodzin. W 2012 r. odsetek urodzeń pierwszych był o 0,7 p. proc. mniejszy w porównaniu z 2008 r., zaś urodzeń kolejności drugiej – o 2,2 p. proc. większy. W odniesieniu do 2008 r. zmniejszył się o 1,0 p. proc. udział urodzeń kolejności czwartej oraz piątej i dalszej (co oznacza, że w 2008 r. co 39 kobieta rodziła 5 lub dalsze dziecko, a w 2012 r. - co 48.).

Spadek urodzeń dalszej kolejności oznacza, że na obserwowany w ostatnich latach proces ożywienia demograficznego większy wpływ mają osoby młode, które niedawno założyły rodziny, a w mniejszym stopniu powiększają się rodziny już posiadające dzieci.

Tabl. 15. Struktura urodzeń żywych według kolejności urodzenia dziecka

Lata	Ogółem	Kolejność urodzenia dziecka u matki ^a				
		1	2	3	4	5 i dalsze
w odsetkach						
<i>Ogółem</i>						
2008	100,0	47,3	34,0	12,2	3,9	2,5
2009	100,0	48,4	34,2	11,4	3,5	2,5
2010	100,0	47,9	34,6	11,8	3,5	2,1
2011	100,0	47,6	35,3	11,7	3,4	2,0
2012	100,0	46,6	36,2	11,8	3,4	2,1
<i>Miasta</i>						
2008	100,0	51,5	35,2	9,6	2,3	1,4
2009	100,0	52,0	35,2	9,2	2,3	1,3
2010	100,0	50,7	36,0	9,9	2,2	1,1
2011	100,0	50,3	36,8	9,7	2,1	1,1
2012	100,0	48,6	37,6	10,4	2,4	1,1
<i>Wieś</i>						
2008	100,0	44,8	33,3	13,8	4,9	3,2
2009	100,0	46,0	33,5	12,9	4,3	3,3
2010	100,0	46,2	33,7	13,1	4,3	2,8
2011	100,0	45,8	34,3	13,0	4,2	2,7
2012	100,0	45,4	35,3	12,6	4,0	2,7

^a W podziale według kolejności urodzenia dziecka nie uwzględniono urodzeń o nieustalonej kolejności urodzenia.

Ze względu na znaczący wzrost odsetka osób z wykształceniem wyższym zmienia się również struktura urodzeń dzieci według poziomu wykształcenia matki. Coraz więcej dzieci rodzi się w rodzinach w których rodzice mają wyższy poziom edukacji. Proces kształcenia się może być

przyczyną odkładania macierzyństwa, wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia zmieniają się także zachowania prokreacyjne.

Do 2010 r. wśród ogółu urodzeń żywych najwyższy udział miały dzieci urodzone przez matki z wykształceniem średnim, który w 2010 r. wyniósł 39,3% i w odniesieniu do 2008 r. obniżył się o 1,9 p. proc. Od 2011 r. najwyższy procent dzieci rodził się wśród kobiet z wykształceniem wyższym - w 2012 r. – 43,6% i był wyższy niż w 2011 r. o 3,0 p. proc. Najniższe były odsetki urodzeń przez matki z wykształceniem policealnym (w 2012 r. – 1,1%) oraz podstawowym – 2,3% (spadek o 1,9 p. proc. w odniesieniu do 2008 r.). Oddzielną kategorię stanowią matki z wykształceniem gimnazjalnym. Ich niewielki udział wśród urodzeń (niecałe 3%) może wynikać z faktu, że wykształcenie gimnazjalne pojawiło się dopiero w 2006 r. i zbiorowość ta obejmuje osoby stosunkowo młode.

W analizowanym okresie notuje się wzrost odsetka urodzeń pozamałżeńskich. Zarówno w województwie podkarpackim, jak i w kraju proces ten przebiega podobnie.

Tabl. 16. Urodzenia małżeńskie (w % urodzeń żywych)

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
<i>Polska</i>					
Ogółem	80,1	79,8	79,4	78,8	77,7
Miasta	77,3	77,1	76,9	76,4	75,2
Wieś	84,2	83,6	83,0	82,1	81,0
<i>Województwo podkarpackie</i>					
Ogółem	90,0	89,5	89,0	88,6	87,5
Miasta	86,5	86,2	86,3	85,7	84,9
Wieś	92,2	91,6	90,8	90,4	89,2

W 2012 r. ze związków pozamałżeńskich w województwie podkarpackim urodziło się 12,5% dzieci, tj. 2,5 p. proc. więcej niż w 2008 r. W kraju odsetek urodzeń pozamałżeńskich wyniósł 22,3%, tj. o 2,4 p. proc. był wyższy niż 5 lat wcześniej. Zarówno w kraju, jak i w województwie podkarpackim więcej dzieci ze związków pozamałżeńskich rodziło się w miastach niż na wsi - w 2012 r. w województwie podkarpackim różnica ta wynosiła 4,3 p. proc., w kraju – 5,8 p. proc.

Rok 2012 był kolejnym, w którym zaobserwowano poziom reprodukcji ludności niezapewniający prostej zastępowalności pokoleń, tj. kiedy na jedną kobietę w wieku 15-49 lat przypada średnio 2,10-2,15 urodzeń dzieci.

W kraju współczynnik dzietności wynosił 1,30 i był nieco wyższy niż w województwie podkarpackim – 1,27. W miastach Podkarpacia współczynnik ten wyniósł 1,14, a na wsi 1,35.

Ogólny współczynnik płodności, określany liczbą urodzeń żywych na 1000 kobiet w wieku rozrodczym (15-49 lat) w województwie podkarpackim zmniejszył się z 40,7 w 2010 r. do 39,5 w 2012 r. W kraju współczynnik płodności był wyższy i wyniósł 41,0 (tj. o 2,3 pkt. mniej w odniesieniu do 2010 r.). Wyższa płodność występuje u kobiet mieszkających na wsi, gdzie na 1000 kobiet przypadało 41 dzieci, przy 37 w miastach (w Polsce odpowiednio – 44 i 39).

W latach dziewięćdziesiątych XX w. nastąpiło przesunięcie najwyższej płodności z grupy wieku 20-24 lata do grupy wieku 25-29 lat. W 2012 r. na 1000 kobiet w wieku 20-24 lata przypadało 49 urodzeń żywych, a w grupie wiekowej 25-29 lat – 88 urodzeń. W odniesieniu do 2010 r. współczynnik płodności kobiet w wieku 20-24 lata był niższy o 4,2 pkt., a w grupie 25-29 lat niższy o 2,5 pkt.

Wśród powiatów najwyższym poziomem płodności kobiet wyróżniały się: powiat ropczycko-sędziszowski i brzozowski (średnio po 46 urodzeń żywych na 1000 kobiet w wieku 15-49 lat). Najniższe wartości współczynnika płodności odnotowano w powiatach leskim i nizańskim - po 33 urodzenia.

W 2012 r. przeciętny wiek kobiet (mediana), które urodziły dziecko w województwie podkarpackim wyniósł 28,8 lat, w Polsce – 29,0. Dla porównania w 2008 r. zarówno w województwie podkarpackim, jak i w kraju przeciętny wiek wynosił– 28,1. Kobiety rodzące pierwsze dziecko były średnio w wieku 26,6 lat (w kraju – 27,0), podczas gdy w 2008 r. były w wieku 25,6 lat. Zaznaczyć należy, że kobiety o wyższym poziomie wykształcenia (wyższym, policealnym) później decydowały się na urodzenie dziecka, w 2012 r. średnia wieku matek z wykształceniem wyższym rodzących pierwsze dziecko wynosiła niecałe 28 lat, a z wykształceniem policealnym 26 lat.

Urodzenia z matek nastoletnich stanowiły w 2012 r. 3,6% ogółu urodzeń, tj. o 0,9 p. proc. mniej w odniesieniu do 2008 r., natomiast 13,7% – z matek mających 35 lat i więcej (w 2008 r. – 11,2%).

Zdecydowana większość kobiet godziła pracę zawodową z wychowywaniem dzieci. W 2012 r. pracę najemną lub na rachunek własny poza rolnictwem wykonywało 63,0% kobiet rodzących dzieci: w miastach – 73,3%, a na wsi – 56,4%. W porównaniu z 2008 r. jest to wzrost o 5,3 p. proc. Na utrzymaniu pozostawało 24,2% kobiet, wobec 27,7% w 2008 r., przy czym większy odsetek kobiet nie posiadających własnego źródła utrzymania występował na wsi – 27,8% (spadek o 3,5 p. proc. w odniesieniu do 2008 r.).

Zmiany w źródłach utrzymania kobiet w powiązaniu ze wzrostem poziomu wykształcenia i średnim wiekiem matek pozwalają sądzić, że młodzi

ludzie decydują się najpierw na osiągnięcie określonego poziomu wykształcenia i stabilizacji ekonomicznej, a dopiero później na założenie rodziny i posiadanie dzieci.

Umieralność, trwanie życia

W latach 2008-2012 średnia roczna liczba zgonów w województwie podkarpackim wynosiła nieco ponad 18 tys. W 2012 r. zmarło 18402 osoby, wśród których 47,9% stanowiły kobiety.

Na przestrzeni analizowanych lat liczba zgonów w przeliczeniu na 1000 ludności w województwie nie przekraczała 9. W 2012 r. współczynnik zgonów w województwie podkarpackim wyniósł 8,6‰ (co oznacza, że na 1000 mieszkańców przypadało 8,6 zgonów) i był najniższy wśród wszystkich województw. W skali kraju najwyższy współczynnik zgonów odnotowano w woj. łódzkim – 12,4‰. Dla Polski w 2012 r. współczynnik ten wyniósł 10,0‰.

Wyższa umieralność utrzymuje się wśród mieszkańców wsi. W 2012 r. w miastach zmarło 7,7 osób na 1000 mieszkańców, natomiast na wsi – 9,3. W przekroju powiatów najniższy poziom umieralności odnotowano w Rzeszowie – 7,3 zgonów na 1000 ludności i powiecie sanockim – 7,8 zgonów. Najwyższym poziomem umieralności wyróżniały się powiaty strzyżowski – 10,1 oraz lubaczowski – 10,0.

Zjawiskiem powszechnie obserwowanym są częstsze zgony mężczyzn niż kobiet w tej samej grupie wieku (tzw. zjawisko nadumieralności). W latach

2008-2012 na 100 tys. mężczyzn umierało rocznie ponad 900, natomiast analogiczny wskaźnik dla kobiet to ok. 800. Zróżnicowanie to uzależnione jest od wieku. Najmniejsze różnice w umieralności według płci występują wśród dzieci i osób najstarszych, a największe wśród osób w wieku produkcyjnym, szczególnie w wieku mobilnym. W przedziale wiekowym 20-24 lata oraz 25-29 lat natężenie zgonów wśród mężczyzn przekraczało 4-krotnie natężenie zgonów wśród kobiet, w wieku 30-34 lata i 35-39 lat 5-krotnie, a w wieku 40-44 lata 3-krotnie. Mimo braku wyraźnej tendencji spadkowej w zakresie umieralności mieszkańców województwa podkarpackiego, można zauważyć pewne zmiany w natężeniu zgonów w poszczególnych grupach wieku. W porównaniu z 2010 r. nastąpiło zmniejszenie liczby zgonów w przeliczeniu na 100 tys. ludności w wieku 40-44 lata (o 14%) i 45-49 lat (o 8%). Zmniejszył się także o 31% współczynnik umieralności w grupie wieku 1-4 lata, natomiast wśród dzieci i młodzieży w wieku 5-9, 10-14 i 15-19 lat współczynnik zgonów znacznie wzrósł odpowiednio o 138%, 46% i 22%.

Przyczyną największej liczby zgonów są nadal choroby układu krążenia. W 2011 r. stanowiły one 50,3% ogółu zgonów, tj. o 5,1 p. proc. więcej niż w kraju. Na przestrzeni obserwowanych lat wzrosła umieralność z powodu chorób układu krążenia; w 2008 r. były przyczyną 48,9% ogółu zgonów. Wśród kobiet umieralność w wyniku chorób układu krążenia jest zdecydowanie wyższa, w 2011 r. stanowiły one 57,0% ogólnej liczby zgonów kobiet, wśród mężczyzn – 44,3%. Nieznacznie zmniejszył się odsetek zgonów spowodowanych przyczynami zewnętrznymi, które w 2011 r. spowodowały 5,9% wszystkich zgonów (w Polsce - 6,3%), wobec 6,3% w 2008 r. Korzystnym zjawiskiem obserwowanym na Podkarpaciu jest spadek udziału

zgonów z powodu chorób nowotworowych z 23,7% w 2008 r. do 23,1% w 2011 r. W kraju odsetek zgonów spowodowanych chorobami nowotworowymi wzrósł o 0,4 p. proc.

Tabl. 17. Struktura zgonów według wybranych przyczyn

Wyszczególnienie	Polska		Województwo podkarpackie	
	2008	2011	2008	2011
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:				
Nowotwory	25,2	25,6	23,7	23,1
Choroby układu krążenia	45,6	45,2	48,9	50,3
Zewnętrzne przyczyny	6,7	6,3	6,3	5,9

W grupie chorób układu krążenia najczęstszymi przyczynami zgonów są: miażdżyca (26,5% ogółu chorób układu krążenia), choroba niedokrwienna serca (21,0%) oraz choroby naczyń mózgowych (17,9%). Najczęstszymi nowotworami powodującymi zgon w 2011 r. były: nowotwór złośliwy tchawicy, oskrzeli i płuc (19,6% wszystkich zgonów z powodu nowotworów złośliwych), nowotwór złośliwy żołądka (6,5%), nowotwór złośliwy trzustki (6,1%) oraz nowotwór złośliwy jelita grubego (5,7%). Natomiast najczęstsze zewnętrzne przyczyny zgonu to samobójstwa (32,0%), wypadki komunikacyjne (25,0%) oraz upadki (19,6%).

Wymienione, najważniejsze przyczyny zgonów mają różne natężenie w zależności od płci i wieku.

Tabl. 18. Struktura zgonów według przyczyn, płci i grup wieku w 2011 r.

Wyszczególnienie	Wiek zmarłych							
	0-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65-74	75 lat i więcej
<i>Mężczyźni</i>								
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Nowotwory	7,9	4,6	4,7	16,2	23,7	33,8	34,9	20,0
Choroby układu krążenia	2,6	7,6	15,1	23,2	32,5	36,0	41,0	56,8
Choroby układu oddechowego	3,9	3,1	1,7	2,8	3,7	4,4	6,0	8,3
Choroby układu trawiennego	-	0,8	11,0	7,3	10,0	5,2	3,5	2,8
Zewnętrzne przyczyny	7,9	75,6	54,7	39,1	18,0	10,1	4,3	2,0
Pozostałe	77,6	8,4	12,8	11,3	12,2	10,4	10,2	10,1
<i>Kobiety</i>								
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Nowotwory	6,9	13,8	25,0	28,0	49,7	53,8	37,3	12,6
Choroby układu krążenia	1,4	3,4	15,9	18,7	19,8	25,4	42,6	66,5
Choroby układu oddechowego	5,6	-	2,3	4,7	2,3	3,3	4,3	4,1
Choroby układu trawiennego	2,8	-	6,8	11,2	6,4	4,8	3,9	2,9
Zewnętrzne przyczyny	6,9	62,1	27,3	19,6	8,7	4,5	2,1	1,4
Pozostałe	76,4	20,7	22,7	17,8	13,1	8,3	9,8	12,4

W zbiorowości osób młodych w wieku 15-24 lata zdecydowanie najgroźniejszymi przyczynami zgonów są przyczyny zewnętrzne - w 2011 r. ich udział w ogólnej liczbie zgonów w tej grupie wyniósł 75,6% wśród

mężczyzn i 62,1% wśród kobiet. Niezależnie od płci, ich wpływ maleje wraz z wiekiem, np. wśród osób w wieku 35-44 lata udział zgonów z powodu zewnętrznych przyczyn wyniósł 39,1% dla mężczyzn i 19,6% dla kobiet, a w grupie 45-54 lat odpowiednio 18,0% i 8,7%.

Choroby układu krążenia wśród przyczyn zgonów zaczynają dominować wśród kobiet dopiero w wieku 65 lat i więcej, a wśród mężczyzn w wieku 45-54 lata.

Trzecia z najważniejszych grup przyczyn zgonów - choroby nowotworowe, w przypadku kobiet zaczyna mieć znaczący wpływ już w wieku 25-34 lata (w 2011 r. – 25,0%) i wzrasta przez dwie kolejne 10-letnie grupy wieku (np. w zbiorowości 55-64 lata – 53,8%). W populacji mężczyzn natężenie zgonów z powodu chorób nowotworowych jest największe w grupie 55-64 lata (33,8%) i grupie 65-74 (34,9%).

Liczba zgonów niemowląt w analizowanym okresie wahała się od 120 w 2008 r. do 107 w 2012 r.

Współczynnik zgonów niemowląt (liczba zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych) w 2012 r. w województwie ukształtował się na poziomie 5,1‰, natomiast w kraju 4,6‰ (w 2010 r. wynosił: w województwie – 5,2‰ w kraju – 5,0‰). Pod względem wysokości współczynnika zgonów niemowląt województwo podkarpackie w 2012 r. było na 12. miejscu w kraju, pomimo najniższego współczynnika zgonów ogółem.

Natężenie zgonów niemowląt jest zróżnicowane w zależności od płci. Niemowlęta płci męskiej umierają częściej niż niemowlęta płci żeńskiej, np. w 2010 r. współczynnik zgonów chłopców był wyższy od współczynnika zgonów dziewczynek o 0,7 pkt., a w 2012 r. różnica ta wyniosła aż 1,1 pkt. Z ogólnej liczby zmarłych niemowląt ponad połowa dzieci umiera w okresie

pierwszego tygodnia, a kolejne 20% - przed ukończeniem pierwszego miesiąca życia. Przyczyną niemal 50% zgonów niemowląt są choroby i stany okresu okołoporodowego, tzn. powstające w czasie trwania ciąży matki i w okresie pierwszych 6 dni życia noworodka, kolejne 40% stanowią wrodzone wady rozwojowe.

Mieszkańcy województwa podkarpackiego żyją dłużej niż ludność w innych rejonach kraju. Przewiduje się, że przy niezmiennych warunkach wymierania populacji, urodzeni w 2012 r. chłopcy osiągną średnio wiek 74,3 lat (w Polsce – 72,7), dziewczynki natomiast 82,1 lat (w kraju – 81). Najkrócej żyją mieszkańcy województwa łódzkiego: mężczyźni 70,6 lat, a kobiety 79,8.

Tabl. 19. Przeciętne trwanie życia noworodka

Wyszczególnienie	Chłopcy		Dziewczynki	
	2008	2012	2008	2012
Polska	71,3	72,7	80,0	81,0
miasta	71,6	73,1	79,8	81,0
wieś	70,7	72,1	80,2	81,0
Województwo podkarpackie	73,1	74,3	81,3	82,1
miasta	73,6	75,6	81,1	82,4
wieś	72,6	73,4	81,4	81,9

W odniesieniu do 2008 r. trwanie życia mężczyzn wydłużyło się o 1,2 lat, a kobiet o 0,8 (w kraju odpowiednio o 1,4 i 1,0). Oczekiwana przeciętna długość życia mężczyzn w miastach jest o 2,2 roku większa niż mężczyzn mieszkających na wsi. W przypadku kobiet różnica to – 0,5 roku na korzyść mieszkanek wsi.

Poza przyczynami medycznymi, postęp w wydłużaniu się przeciętnego trwania życia należy przypisać pozytywnym zmianom w zachowaniach

prozdrowotnych ludności. Szczególnie dotyczy to badań profilaktycznych wśród kobiet. Badania stanu zdrowia ludności przeprowadzone przez GUS w 2004 r. i 2009 r. wykazały, że odsetek kobiet w wieku 15 lat i więcej wykonujących badania cytologiczne zwiększył się z 63,5% w 2004 r. do 69,6% w 2009 r., a objętych badaniami mammograficznymi odpowiednio z 30,3% do 37,3%.

W województwie podkarpackim notowany jest niższy odsetek osób palących tytoń oraz niższy pijących alkohol niż w Polsce. W 2009 r. w województwie podkarpackim codziennie paliło papierosy 10% kobiet w wieku 15 lat i więcej oraz 28% mężczyzn, podczas gdy w kraju odpowiednio 18% i 31%. Po alkohol sięgało 59% dorosłych mieszkanek Podkarpacia i 84% mężczyzn (w kraju – 65% i 85%), przy czym w okresie 5 lat dzielących oba badania stanu zdrowia, odsetek kobiet pijących alkohol zwiększył się o 1 p. proc., a mężczyzn o 5 p. proc.

W porównaniu z danymi dla kraju, wśród mieszkańców województwa rzadziej występuje nadwaga lub otyłość, aczkolwiek w porównaniu z 2004 r. udział kobiet z nadwagą lub otyłością zwiększył się o 16,5 p. proc. i stanowił w 2009 r. 42,8% ogółu kobiet w wieku 15 lat i więcej, zaś odsetek mężczyzn w tym samym wieku z nadwagą lub otyłością wzrósł o 29,1 p. proc. do poziomu 61,3% w 2009 r.

Mieszkańcy województwa podkarpackiego również rzadziej uskarżają się na długotrwałe problemy zdrowotne trwające co najmniej 6 miesięcy.

Wyniki wspomnianych badań, wykazały, że mieszkańcy Podkarpacia są bardziej zadowoleni ze swojego stanu zdrowia niż średnio w kraju – w 2009 r. stan zdrowia jako dobry lub bardzo dobry oceniło ponad 68% ludności, podczas gdy w kraju analogiczny wskaźnik wyniósł 66%.

III. MIGRACJE LUDNOŚCI

Migracje ludności obok przyrostu naturalnego są podstawowym czynnikiem kształtującym liczbę ludności i jej rozmieszczenie. W 2012 r. w województwie podkarpackim – podobnie jak w latach poprzednich – odpływ ludności (wymeldowania z pobytu stałego) przewyższał napływ ludności (zameldowania na pobyt stały). Wielkość i kierunek migracji są najczęściej determinowane przez stopień rozwoju gospodarczego i ekonomiczną sytuację regionu. W 2012 r. odpływ ludności na pobyt stały wyniósł 20,1 tys. (w 2008 r. – 21,1 tys.), natomiast napływ – 18,2 tys. osób (w 2008 r. – 18,7 tys.). Wartość ujemnego salda migracji stałej zmniejszyła się z minus 2311 w 2008 r. do minus 1947 w 2012 r. Główny udział w ujemnym saldzie migracji na Podkarpaciu w 2012 r. mieli mieszkańcy miast (minus 2325), natomiast saldo migracji dla wsi było ponad siedmiokrotnie mniejsze (378). Częściej na zmianę stałego pobytu decydowały się kobiety (53,8% ogółu migracji). Większy odsetek ogółu migracji w 2012 r. występował wśród mieszkańców wsi – 54,8% i był nieznacznie mniejszy od notowanego w 2008 r. (54,7%).

W przeliczeniu na 1000 ludności współczynnik salda migracji w 2012 r. osiągnął wartość minus 0,9‰ i był o 0,1 p. promilowego większy w porównaniu z rokiem poprzednim, co plasowało województwo podkarpackie na 9. miejscu w rankingu województw (dla całego kraju wynosił on minus 0,2‰). Dodatnią wartość tego współczynnika w 2012 r. zanotowano tylko w pięciu województwach (największą w województwie mazowieckim – 2,5‰). Z analizy zmian poziomu tego wskaźnika w przekroju powiatowym województwa podkarpackiego wynika, iż w 2012 r. w czterech powiatach

odnotowano dodatni wskaźnik salda migracji: w Rzeszowie – 3,8‰, oraz w powiatach: rzeszowskim – 3,7‰, przemyskim – 1,4‰ i krośnieńskim – 0,0‰. Najgorzej sytuacja przedstawiała się w Przemyśle (minus 4,6‰) i powiecie lubaczowskim (minus 4,4‰).

W latach 2008-2012 w województwie podkarpackim notowano ujemne saldo migracji wewnętrznych. W 2011 r. osiągnęło największą wartość w analizowanym okresie (minus 2212) i było o 13,6% większe niż w 2012 roku. Godnym zauważenia jest fakt, iż saldo migracji wewnętrznych dla wsi od 2001 r. jest dodatnie, jednak w stosunku do 2004 r. (kiedy osiągnęło największą wartość) zmniejszyło się o 1063 (do poziomu 246) w 2012 r.

W 2012 r. na terenie województwa podkarpackiego (biorąc pod uwagę migrację wewnętrzną) zameldowano na pobyt stały 17,2 tys. osób – o 2,8% mniej niż 2008 r. W tym samym czasie liczba wymeldowań z pobytu stałego wyniosła 19,2 tys. osób – o 0,5% mniej niż w 2008 r. Wśród migracji wewnętrznych w 2012 r. zdecydowanie przeważały migracje wewnątrzwojewódzkie, które stanowiły 81,3% ogółu migracji wewnętrznych. Zarówno między województwami, jak i wewnątrz województwa częściej przemieszczały się kobiety (odpowiednio: 53,1% i 53,6%). Ponad połowę migrantów (57%) stanowiły osoby zamężne i żonate.

Zarówno największy napływ, jak i odpływ w ramach migracji wewnętrznych w 2012 r. zanotowano w Rzeszowie i w powiecie rzeszowskim (odpowiednio: 2164 i 1483 dla Rzeszowa oraz 1863 i 1280 dla powiatu rzeszowskiego). W trzech powiatach województwa podkarpackiego odnotowano dodatnie saldo migracji wewnętrznych – Rzeszów (681), powiat

rzeszowski (583), i powiat przemyski (75). Największym ujemnym saldem charakteryzował się powiat stalowowolski (minus 342) i jarosławski (minus 288) oraz Przemyśl (minus 282).

Z analizy danych dotyczących migracji wewnętrznych na pobyt stały według województw (ruch międzywojewódzki) wynika, że zarówno w 2008 r., jak i 2012 r. największy napływ ludności do województwa podkarpackiego następował z województw ościennych – małopolskiego i lubelskiego (w 2012 r. odpowiednio: 710 i 627 osób). Najmniej osób zdecydowało się przenieść na stałe na Podkarpacie z województwa lubuskiego (2012 r. – 36 osób). Największy odpływ mieszkańców województwa podkarpackiego obserwowany był do województwa małopolskiego i mazowieckiego (w 2012 r. odpowiednio: 1733 i 1039). Najmniej osób z Podkarpacia osiedliło się na stałe w województwie podlaskim (w 2012 r. – 38 osób).

Na przestrzeni lat 2008-2012 największy napływ osób migrujących zaobserwowano na tereny wiejskie z miast. W 2012 r. zanotowano 5600 takich przypadków, co stanowiło 32,5% ogółu napływu w migracjach wewnętrznych. W stosunku do 2008 r. oznacza to spadek o 0,7 p. proc. W kierunku odwrotnym (napływ ze wsi do miast) w 2012 r. stwierdzono 4251 przypadków (o 17 mniej niż w 2008 r.).

W województwie podkarpackim w 2012 r. na zmianę stałego zameldowania najczęściej decydowały się osoby w wieku 25-29 lat oraz 30-34 lata. W sumie stanowiły one 34,7% ogółu napływu oraz 38,5% ogółu odpływu w migracjach wewnętrznych. W porównaniu z 2008 r. zauważalne jest przesunięcie w górę wieku osób, które z różnych powodów zdecydowały się na

zmianę stałego pobytu. O ile w 2008 r. najliczniejszą grupę wiekową stanowiły osoby z przedziału 25-29 lat, to kolejną pod względem liczebności grupę notowano dla przedziału 20-24 lata. Zależność ta była widoczna zarówno dla osób, które meldowały się na pobyt stały, jak i wymeldowywały się z tego pobytu.

W latach 2008-2012 na Podkarpaciu zdecydowaną większość stanowiły migracje ludności wewnątrz województwa. W 2012 r. zanotowano 14,0 tys. tego typu przypadków (o 372 mniej w porównaniu z 2008 r.). Największy napływ ludności na pobyt stały wystąpił w powiecie rzeszowskim – 1641, Rzeszowie – 1703 oraz powiecie mieleckim – 915. Również w tych powiatach obserwowany był największy ilościowy odpływ ludności z pobytu stałego (najwięcej w powiecie rzeszowskim – 1095), przy czym dla Rzeszowa saldo migracji było najwyższe (659). Najmniej ludności zameldowano na pobyt stały w Tarnobrzegu – 118 i powiecie bieszczadzkim – 161. Natomiast najmniej wymeldowań z pobytu stałego zanotowano w powiecie leskim – 210 i bieszczadzkim – 216.

W porównaniu z 2008 r., na Podkarpaciu w 2012 r. nie zmienił się kierunek migracji wewnątrzwojewódzkich. Nadal najwięcej ludzi migruje z miasta na wieś. Na przestrzeni lat 2008-2012 liczba takich migracji nieznacznie spadła z 4812 do 4545 przypadków.

Analiza struktury wieku osób migrujących wewnątrz województwa w 2012 r. wskazuje, iż najliczniejsze grupy stanowią osoby z przedziału wieku 20-24 lata, 25-29 lat i 30-34 lata. Najwięcej osób zmieniło pobyt stały w wieku 25-29 lat (zarówno mężczyzn – 18,7% ogółu, jak i kobiet – 21,2% ogółu).

Drugim pod względem liczebności migracji przedziałem wiekowym dla mężczyzn okazał się przedział 30-34 lata (15,6% ogółu), natomiast dla kobiet – 20-24 lata (15,0% ogółu). Tak jak w przypadku ogółu migracji wewnętrznych, osoby pozostające w związkach małżeńskich stanowiły największy odsetek migrujących na terenie województwa.

Na dynamikę i saldo migracji ogólnej wpływ wywiera także migracja zagraniczna.

W 2012 r. w województwie podkarpackim nastąpił niewielki spadek (o 1,2% w odniesieniu do 2011 r.) emigracji na pobyt stały. Na Podkarpacie w tym czasie na pobyt stały z zagranicy przyjechało 940 imigrantów (o 46 mniej niż w roku poprzednim).

Tabl. 20. Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
Imigracja	1029	1151	907	986	940
mężczyźni	609	751	550	563	539
kobiety	420	400	357	423	401
Emigracja	1801	1040	863	951	940
mężczyźni	1068	473	404	448	451
kobiety	733	567	459	503	489
Saldo migracji	-772	111	44	35	0
mężczyźni	-459	278	146	115	88
kobiety	-313	-167	-102	-80	-88

Analizując populację migrantów pod względem płci, stwierdza się przewagę mężczyzn zarówno wśród imigrantów, jak i emigrantów. W 2012 r. mężczyźni stanowili 57,3% przyjeżdżających do województwa podkarpackiego oraz 48,0% opuszczających województwo na stałe. Odsetek mężczyzn wykazywał tendencję wzrostową w porównaniu z latami poprzednimi wśród imigrantów, natomiast wśród emigrantów tendencję spadkową.

Na wyjazd na stałe za granicę z Podkarpacia zdecydowanie częściej decydowali się mieszkańcy miast. W 2012 r. z podkarpackich miast wyjechały na stałe 592 osoby, co stanowiło 63,0% ogółu emigrantów województwa. Dla porównania, w 2008 r. i 2011 r. odsetek ten kształtował się na poziomach 61,2% i 65,2%. W miastach Podkarpacia osiedliło się 460 imigrantów - stanowili oni 48,9% ogółu osób z zagranicy, które zdecydowały się na pobyt stały w województwie podkarpackim.

Najliczniejszą grupę imigrantów w 2012 r. stanowiły dzieci do 4. roku życia (45,3% ogółu imigrantów) oraz osoby z przedziału wiekowego 25-29 lat (10,9% ogółu).

Z województwa podkarpackiego na wyjazd za granicę na pobyt stały decydowały się przede wszystkim osoby młode. Najwięcej emigrantów odnotowano w przedziale wiekowym 30-34 lata – 157. Stanowili oni ponad 16% wszystkich emigrantów. W tej grupie wiekowej 52,9% stanowiły kobiety. Większość osób z tego przedziału wiekowego pochodziła z miast (63,7%). Kolejną pod względem liczebności była grupa wiekowa 25-29 lat, w której dominującą grupę stanowili również mieszkańcy miast (62,4%).

Tabl. 21. Kierunki migracji zagranicznych ludności według wybranych krajów

Wyszczególnienie	Imigracja					Emigracja				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
Europa	713	852	681	723	729	1099	558	492	536	607
w tym:										
Austria	25	22	11	23	13	40	30	16	42	35
Francja	39	43	56	107	100	69	31	29	40	55
Grecja	16	19	17	12	12	24	10	10	4	7
Hiszpania	58	59	60	60	53	59	50	46	28	17
Irlandia	37	70	68	53	49	75	39	15	20	36
Niderlandy	6	11	13	9	17	25	10	13	11	27
Niemcy	48	53	50	43	42	156	91	80	80	104
Ukraina	66	52	56	33	26	5	-	1	2	3
Wielka Brytania	330	402	254	273	312	402	178	160	189	209
Włochy	46	66	68	67	56	138	73	70	71	56
Azja	8	2	6	2	2	2	3	-	2	1
Ameryka Płn. i Środkowa w tym Stany Zjedno- czone.....	293	285	207	247	199	687	462	362	404	321
Oceania	8	9	8	9	6	7	16	8	9	10

Jeżeli chodzi o emigrację do krajów europejskich przez ludność województwa podkarpackiego w latach 2008-2012 to można zauważyć, że największy wzrost wyjazdów na stałe nastąpił w 2008 r. do Wielkiej Brytanii. Wyjazdy te stanowiły 22,3% ogółu emigracji. W 2009 r. nastąpił spadek emigracji do Wielkiej Brytanii z 402 na 178, przez co obniżył się znacznie ich procentowy udział w ogóle zagranicznych wyjazdów na stałe – do poziomu 17,1%, żeby w 2012 r. wzrosnąć do 22,2%. Tradycyjnie na Podkarpaciu notuje się duży procentowy udział wyjazdów na pobyt stały do Stanów Zjednoczonych, często wynikający z łączenia wielopokoleniowych rodzin emigrantów. W 2012 r. odsetek ten wyniósł 28,8% i był mniejszy o 5,2 p. proc. w porównaniu z 2008 r. Z pozostałych krajów, do których w 2012 r.

najczęściej emigrowali mieszkańcy Podkarpacia należy wymienić Niemcy (104 osoby), Włochy (56 osób), Francję (55 osób) oraz Irlandię (36 osób).

Wśród osób, które postanowiły osiedlić się na stałe w województwie podkarpackim w 2012 r. najwięcej przyjechało z Wielkiej Brytanii (312), Stanów Zjednoczonych (177) i Francji (100). Stanowili oni odpowiednio 33,2%, 18,8% i 10,6% ogółu wszystkich imigrantów. Na przestrzeni analizowanego okresu województwo podkarpackie opuściło 105,0 tys. stałych mieszkańców. Współczynnik ruchliwości ludności w 2012 r. wyniósł 94, co oznacza, że na 1000 mieszkańców 94 przeniosło się na stałe do innych województw lub za granicę. Dotychczasowe miejsce zamieszkania częściej zmieniały kobiety – niemal w każdym roku współczynnik ruchliwości kobiet przekraczał o 1 współczynnik ruchliwości mężczyzn.

IV. PROGNOZOWANIE WYBRANYCH ZJAWISK DEMOGRAFICZNYCH

Prognozowanie demograficzne jest procesem konstrukcji prognoz demograficznych, uwzględniającym w swoim przebiegu zarówno teorie ludnościowe, jak i wykorzystującym obserwowane trendy w zmianach struktur i stanów ludności. Stan ilościowy oraz struktura ludności krajów należą do głównych czynników determinujących rozwój społeczno-gospodarczy. Biorąc to pod uwagę należy stwierdzić, że konstrukcja prognoz demograficznych jest szczególnie ważna w świetle planowania długofalowej polityki społeczno-gospodarczej.

Prognozy demograficzne pełnią określone funkcje, do najważniejszych zaliczyć można:

Funkcję preparacyjną – polegającą na dostarczeniu podstaw do podejmowania decyzji w innych dziedzinach niż prognozowanie,

Funkcję aktywizującą – polegającą na pobudzeniu działań mających na celu zapewnienie realizacji prognozy, gdy zapowiada ona skutki korzystne i niedopuszczalne do jej realizacji w przeciwnym wypadku,

Funkcję ostrzegawczą – polegającą na dostarczeniu odpowiednio wcześniej informacji o możliwych niekorzystnych stanach bądź strukturach ludności w przyszłości.

Każda prognoza jest swoistym sądem o przyszłości, który może być prawdziwy bądź błędny. Prawdopodobieństwo prawdziwości takiego sądu nazywamy wiarygodnością prognozy.

W celu prognozowania wybranych zjawisk demograficznych posłużono się modelem liniowym Holta. Metodę tą stosuje się dla szeregów danych, w których występują małe wahania przypadkowe i trend liniowy, lecz nie ma w nich sezonowości. Wygładzenie obejmuje zarówno poziom zmiennej jak i jej przyrost.

W metodzie Holta ustalamy dwa parametry:

$\alpha \in (0; 1)$ – parametr wygładzający wahania losowe;

$\beta \in (0; 1)$ – parametr wygładzający trend.

Prognozy wyznaczamy w drugim kroku postępowania. Najpierw bowiem wygładzamy szereg za pomocą następujących równań:

$$F_t = \alpha y_t + (1 - \alpha)(F_{t-1} + S_{t-1})$$

$$S_t = \beta(F_t - F_{t-1}) + (1 - \beta)S_{t-1}$$

gdzie:

y_t - wartość rzeczywista w momencie czasu t ;

F_t - wygładzona wartość trendu;

S_t - wygładzony przyrost trendu;

t - numer kolejnego okresu czasu; $t=1, 2, \dots, n$;

Prognozę na okres $T > n$ wyznacza się wg wzoru:

$$y_T^* = F_T + (T - n)S_T$$

gdzie:

y_T^* - prognoza na moment czasu T ;

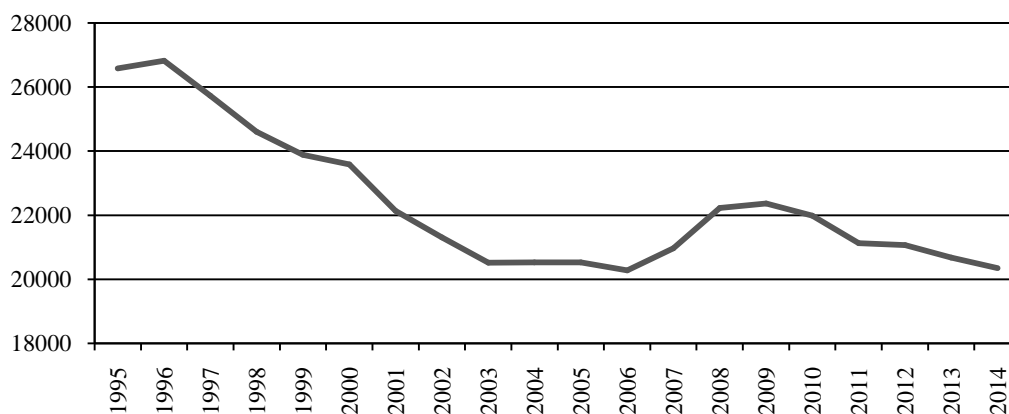
W równaniach tych przyjmujemy zazwyczaj $F_1 = y_1$ i $S_1 = y_2 - y_1$ albo odpowiednio wyraz wolny i współczynnik kierunkowy liniowej funkcji trendu wyznaczonej metodą najmniejszych kwadratów. Parametry α , β dobierane są tak, aby minimalizować błąd średniokwadratowy postaci

$$MSE = \frac{1}{n-1} \sum_{t=1}^n (y_t - y_t^*)^2$$

gdzie $y_t^* = F_t + S_t$, a n to długość szeregu.

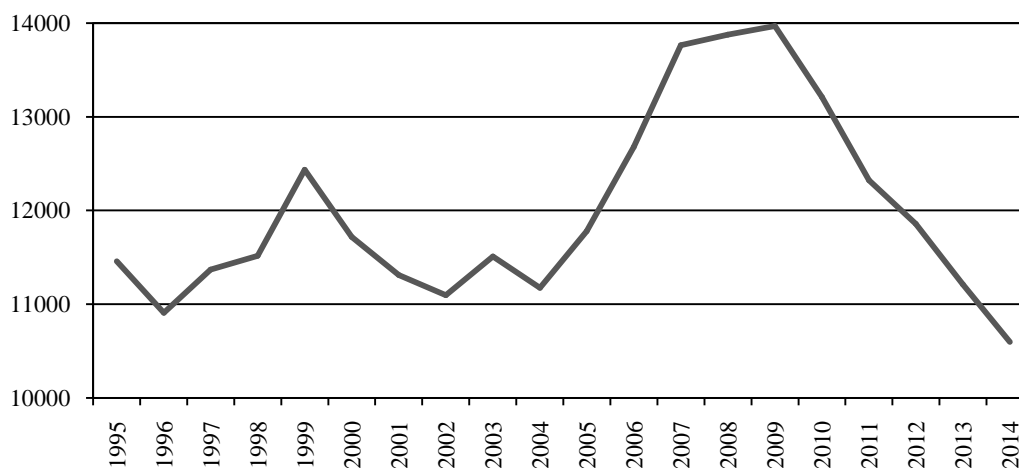
Przedmiotem prognozowania były następujące zjawiska demograficzne dotyczące województwa podkarpackiego: liczba urodzeń żywych, liczba zawartych małżeństw oraz saldo migracji. Do prognozowania użyto danych rocznych z lat 1995-2012 oraz danych kwartalnych z pierwszego półrocza 2013 r. z Banku Danych Lokalnych. Prognozą objęto lata 2013 oraz 2014.

Wykorzystując linowy model Holta wyznaczono prognozę liczby urodzeń żywych. Dla 2013 r. prognozowana liczba urodzeń wyniesie 20,7 tys., natomiast dla 2014 r. 20,4 tys. urodzeń. W porównaniu z rokiem 2012 zmniejszy się liczba urodzeń żywych na Podkarpaciu odpowiednio o 1,8% i o 3,4%.

Wykres 1. Urodzenia żywe^a w województwie podkarpackim

^a Prognoza dla lat 2013-2014.

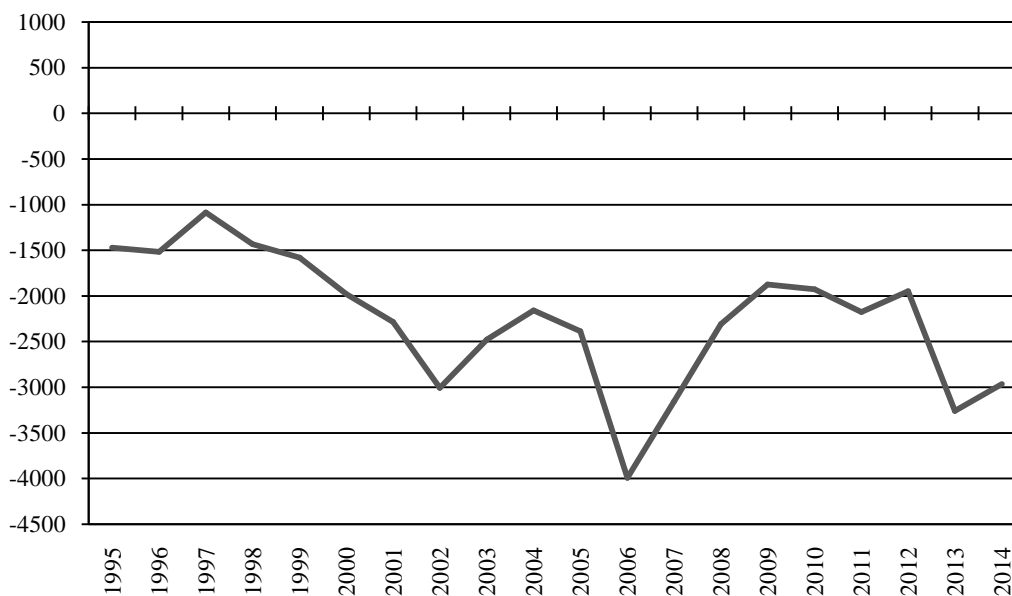
W przypadku prognozowanych wartości dotyczących liczby zawartych małżeństw również można zaobserwować tendencję spadkową. Liczba zawartych małżeństw w 2013 r. wyniesie 11,2 tys. i zmniejszy się w porównaniu z 2012 r. o 5,4 %. Natomiast w 2014 r. prognozowana liczba małżeństw wyniesie 10,6 tys., będzie to mniej o 10,6 % niż w 2012 r.

Wykres 2. Małżeństwa zawarte^a w województwie podkarpackim

^a Prognoza dla lat 2013-2014.

Saldo migracji w kolejnych latach nadal będzie osiągało wartości ujemne. Prognozowana wartość dla 2013 r. wyniesie minus 3,3 tys. osób, natomiast dla 2014 r. minus 3,0 tys. osób.

Wykres 3. Saldo migracji^a wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w województwie podkarpackim w latach 1995-2014

^a Prognoza dla lat 2013-2014.

PODSUMOWANIE

Na przestrzeni lat 2008-2012 w województwie podkarpackim nastąpił niewielki wzrost liczby ludności. Pomimo ujemnego salda migracji stałej, pod wpływem utrzymującego się dodatniego przyrostu naturalnego wystąpił przyrost rzeczywisty ludności. W końcu 2012 r. województwo podkarpackie zamieszkiwało 2130,0 tys. osób, stanowiąc 5,5% ludności Polski.

W województwie, podobnie jak w kraju, nastąpiły zmiany w strukturze ludności w poszczególnych ekonomicznych grupach wieku. Zmniejszył się odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym, wzrósł natomiast w wieku poprodukcyjnym, przy jednoczesnym wzroście udziału osób w wieku produkcyjnym mobilnym.

W analizowanym okresie czasu na Podkarpaciu, jak również w Polsce sukcesywnie malała liczba zawieranych związków małżeńskich. Obserwowany był także wzrost wieku środkowego (mediany) zarówno kobiet, jak i mężczyzn wstępujących w związek małżeński (o 0,8 roku dla mężczyzn i 0,7 roku dla kobiet). Najwięcej kobiet i mężczyzn wstępujących w związek małżeński legitymowało się wykształceniem średnim i wyższym.

Do 2010 r. liczba rozwodów na Podkarpaciu rosła, a następnie zaczęła maleć. Należy zaznaczyć, że wskaźnik natężenia rozwodów w województwie podkarpackim na przestrzeni lat 2008-2012 był jednym z najniższych w kraju. Najczęściej rozwód był orzekany w przypadku osób, które zawarły ze sobą związek małżeński w wieku (kobiety 20-24 lata, mężczyźni 25-29 lat). Ponad dwukrotnie więcej rozwodów na 1000 nowo zawieranych małżeństw

występowało w miastach niż na wsi. Niezmiennie największy odsetek rozwodzących się par stanowiły związki ze stażem od 5 do 9 lat.

Obecnie kobiety w zarówno w Polsce, jak i w województwie podkarpackim później rodzą swoje pierwsze dziecko oraz posiadają mniej dzieci. Można przypuszczać, że liczba urodzeń będzie nadal spadać ze względu na zmiany systemu wartości i postaw wśród wielu młodych kobiet. Zmiany w źródłach utrzymania kobiet w powiązaniu ze wzrostem poziomu wykształcenia i średnim wiekiem matek pozwalają sądzić, że młodzi ludzie decydują się najpierw na osiągnięcie określonego poziomu wykształcenia i stabilizacji ekonomicznej, a dopiero później na założenie rodziny i posiadanie dzieci. Wpływ na przesunięcie wieku matki rodzącej swoje pierwsze dziecko może mieć również niepewność towarzysząca młodym ludziom wchodzącym na rynek pracy co do warunków ich dalszego życia. Na Podkarpaciu zwiększa się udział urodzeń pierwszego i drugiego dziecka, zmniejsza natomiast urodzeń kolejnych dzieci co oznacza zmniejszanie się wielkości rodzin. Średnia liczba dzieci przypadających na kobietę systematycznie maleje i jest znacznie niższa od wskaźnika odnowy pokoleń wynoszącego 2,1 koniecznego do stabilizacji liczby ludności przy braku imigracji. Narodziny kolejnych dzieci w rodzinach wiążą się zwykle z „przeciążeniem” obowiązkami i większym ryzykiem ubóstwa.

Ludność województwa podkarpackiego, tak jak i kraju, systematycznie się starzeje. Zjawisko to dotyczy zarówno mężczyzn, jak i kobiet oraz w równym stopniu mieszkańców miast, jak i wsi. Starzenie się społeczeństwa wynika ze współdziałających tendencji demograficznych m.in. malejącej średniej ilości dzieci przypadającej na kobietę, spadku płodności, zwiększającej się długości życia. Starzenie się społeczeństwa oznaczające wzrost średniego wieku ludności oraz wzrost udziału ludzi starszych w całości

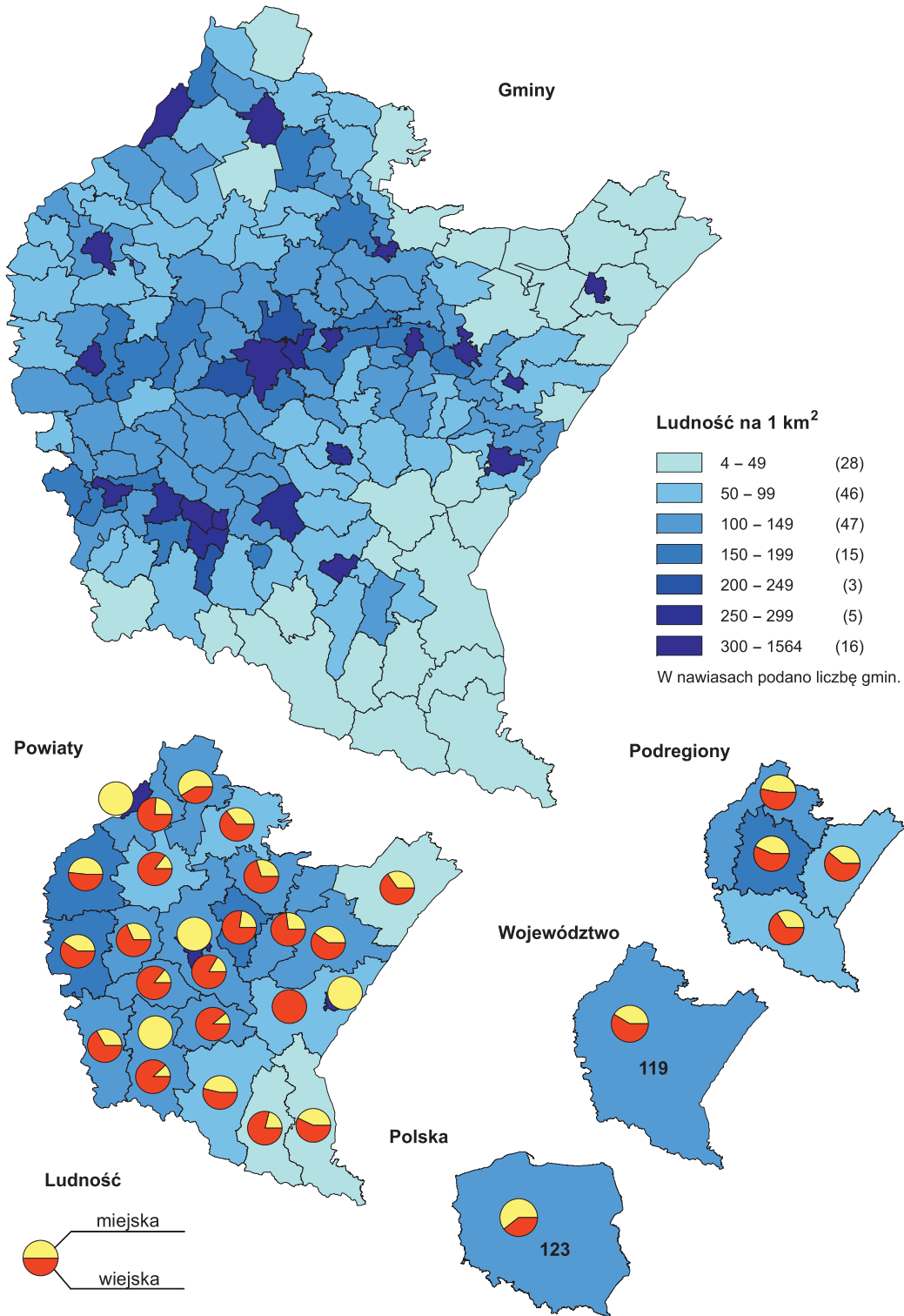
populacji w kolejnych latach ulegnie jednak przyspieszeniu, co spowoduje zmiany w strukturze ekonomicznej ludności.

Mieszkańcy województwa podkarpackiego żyją dłużej niż ludność pozostałych województw. W odniesieniu do 2008 r. trwanie życia mężczyzn wydłużyło się o 1,2 lat, a kobiet o 0,8. Dłuższa długość życia oraz zwiększenie się liczby osób starszych spowodują także wzrost popytu na nowe usługi społeczne, a także zmianę struktur rynkowych i usług publicznych takich jak: kształcenie (np. rosnąca popularność uniwersytetów trzeciego wieku), rozrywka i rekreacja, technologie informacyjne, usługi finansowe, transport realizowanych przez instytucje publiczne. Najważniejsze zmiany dotyczą również wzrostu popytu na usługi medyczne. Wzrost udziału osób starszych, będzie również oznaczać konieczność wsparcia finansowego przez ludność w wieku produkcyjnym.

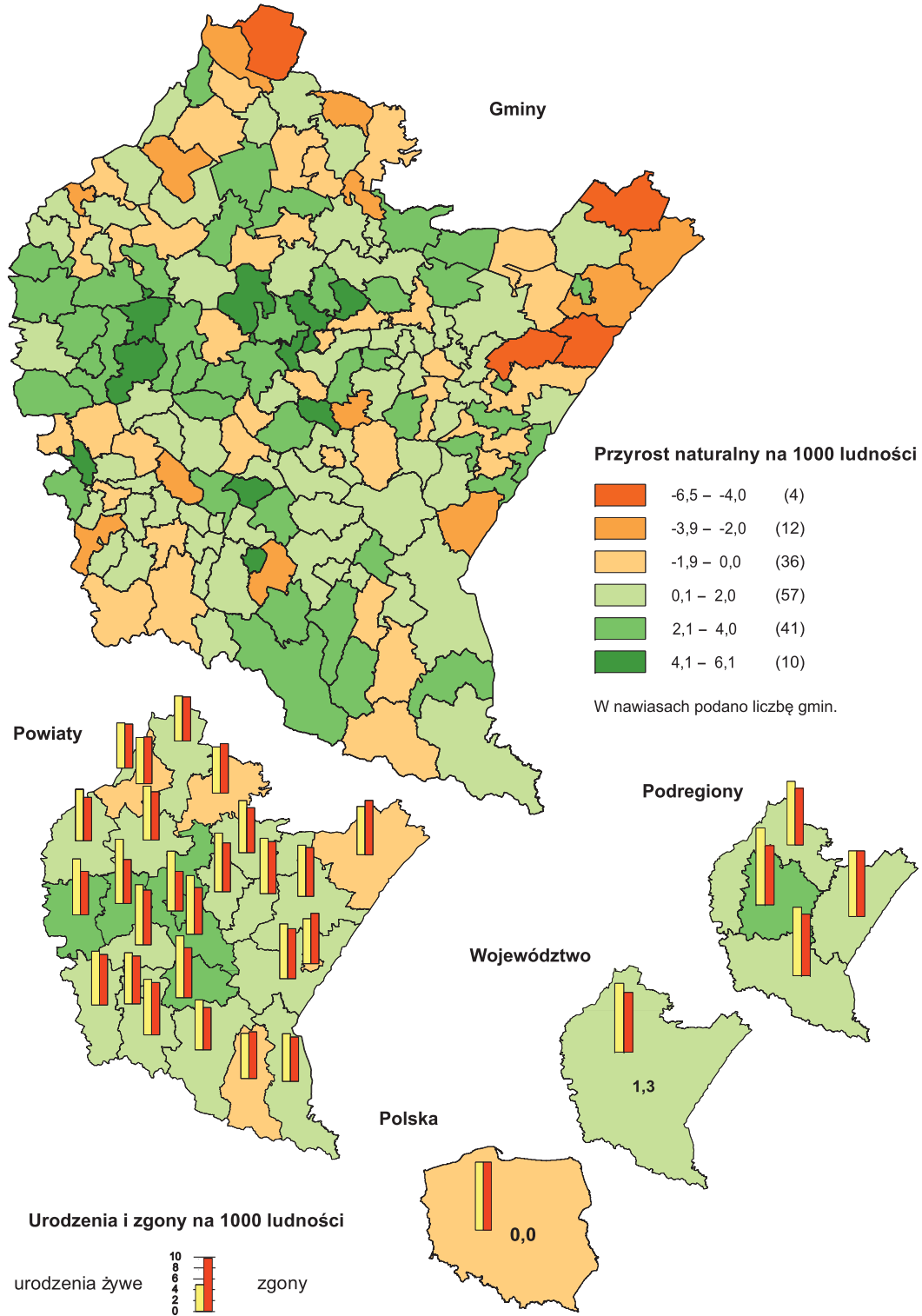
Migracje wewnętrzne i zagraniczne wpływają i nadal będą wywierać istotne oddziaływanie na poszczególne regiony. Ujemne saldo migracji obserwowane na Podkarpaciu spowodowane jest głównie znacznym odpływem ludności młodych (w większości kobiet) i dobrze wykształconych. Taki odpływ ludności w wieku produkcyjnym może mieć negatywny wpływ na gospodarkę i tym samym na perspektywy rozwoju społecznego województwa. Nasila skutki zmian demograficznych i powoduje także wzrost udziału osób starszych w populacji.

W najbliższych latach należałoby zwrócić szczególną uwagę na podejmowanie aktywnych działań na rzecz zapobiegania negatywnym konsekwencjom zmian demograficznych, w szczególności przy kształtowaniu krajowych strategicznych programów ramowych, jak również programów operacyjnych w regionie.

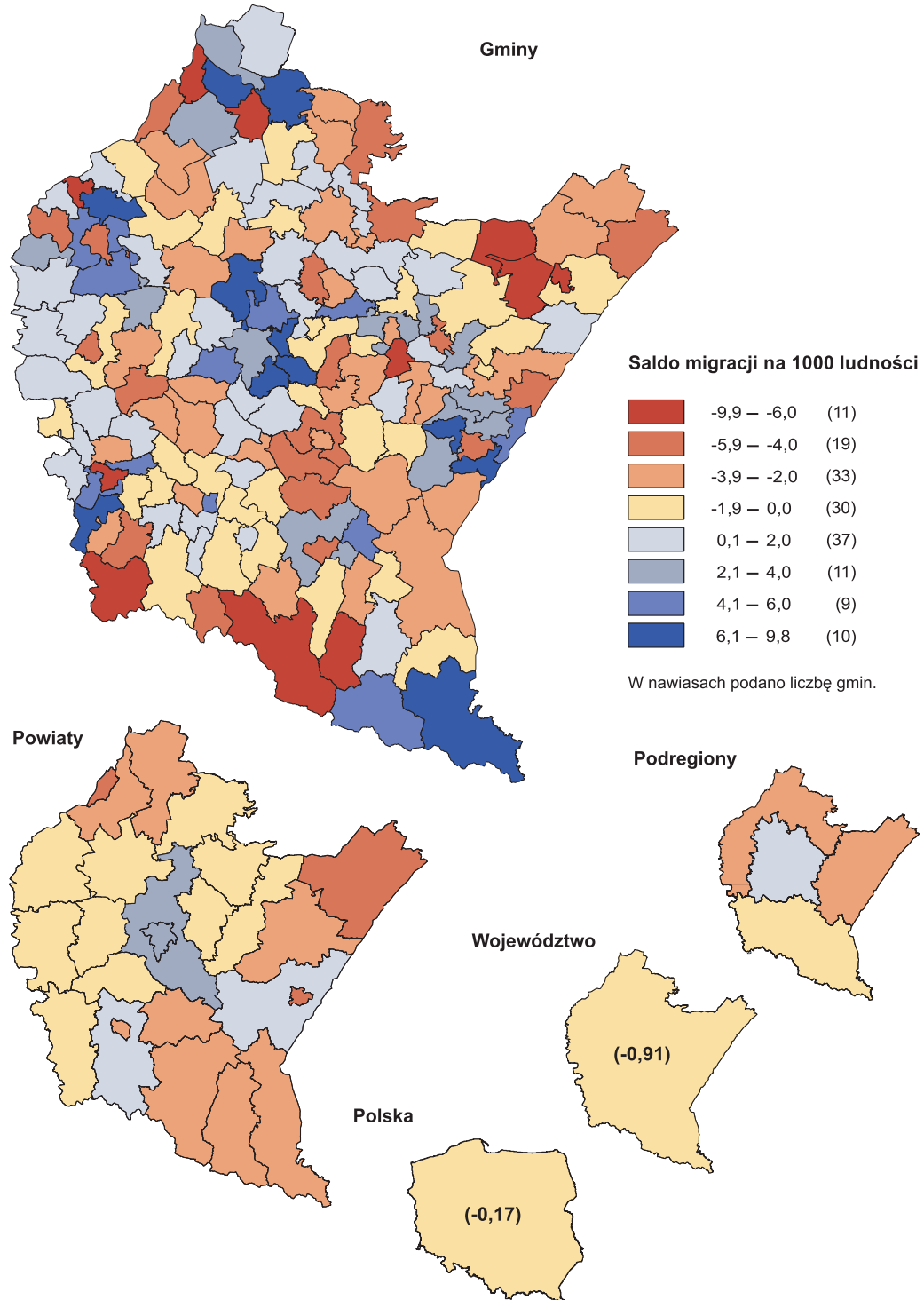
Mapa 1. GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA W 2012 R.
Stan w dniu 31 XII

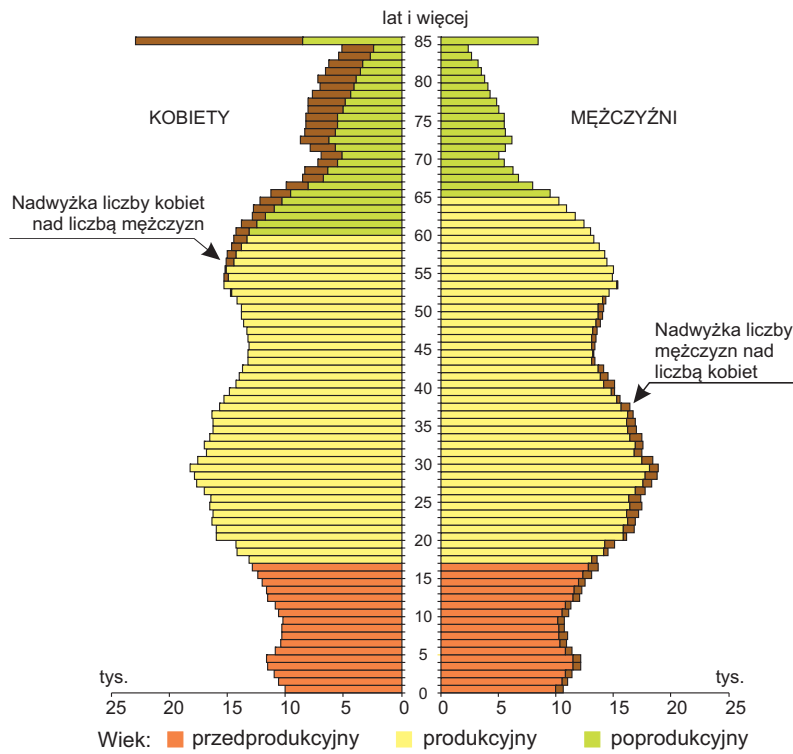
Mapa 2. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI W 2012 R.

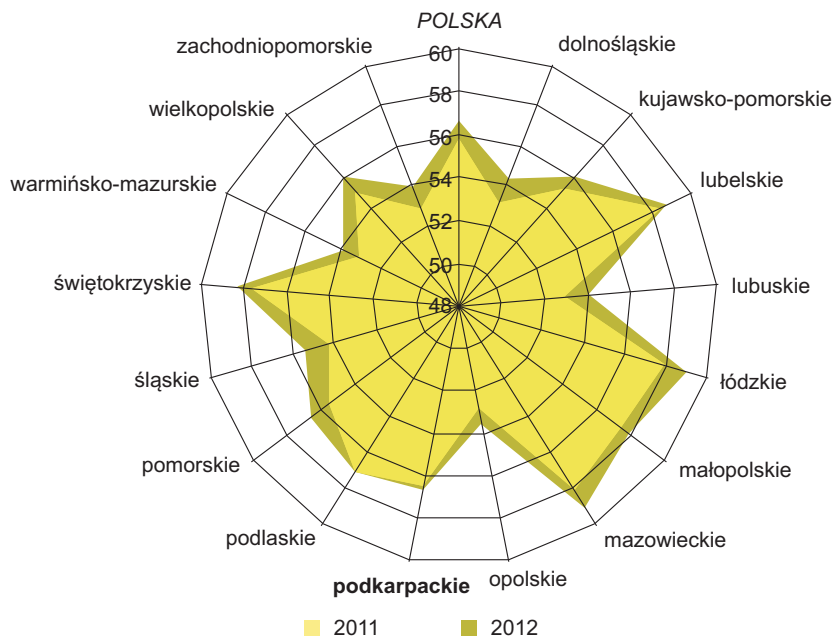
**Mapa 3. SALDO MIGRACJI WEWNĘTRZNYCH I ZEWNĘTRZNYCH
NA POBYT STAŁY W 2012 R.**

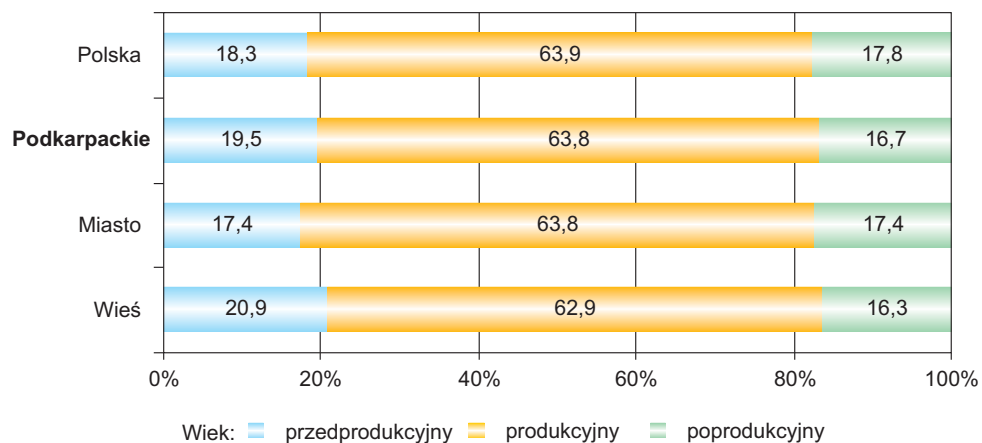
Wykres 3. LUDNOŚĆ WEDŁUG PŁCI I WIEKU W 2012 R.
Stan w dniu 31 XII

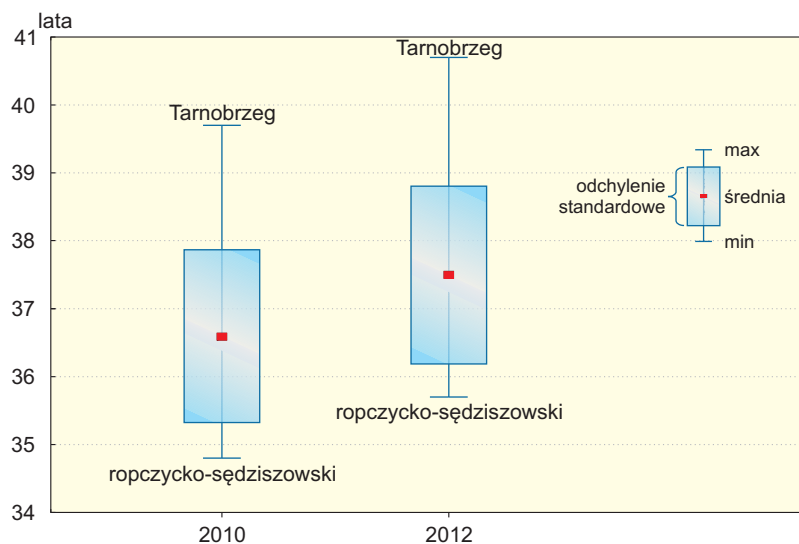
Wykres 4. LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM
Stan w dniu 31 XII

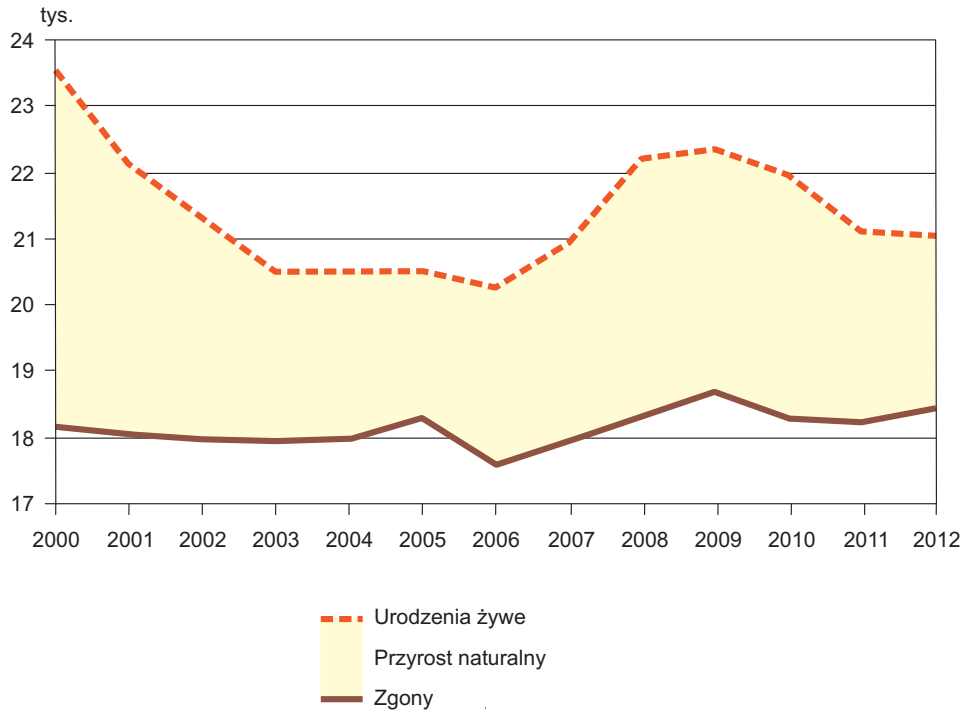
Wykres 5. STRUKTURA LUDNOŚCI WEDŁUG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU W 2012 R.
Stan w dniu 31 XII

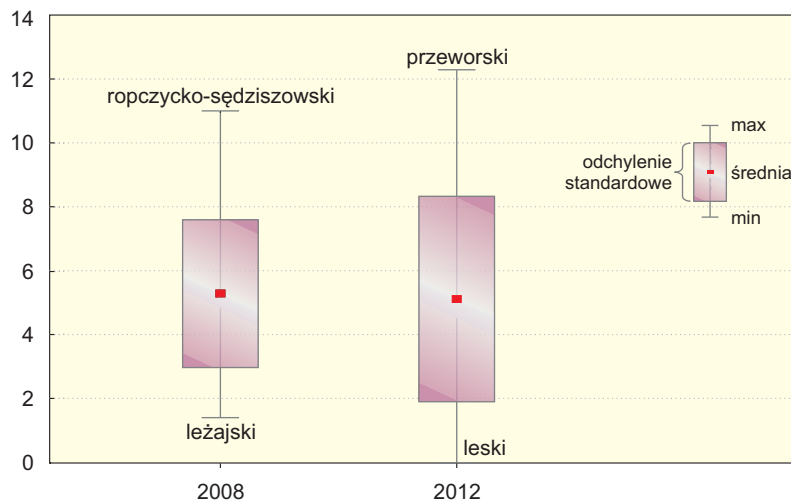
Wykres 6. WIEK ŚRODKOWY LUDNOŚCI (mediana)

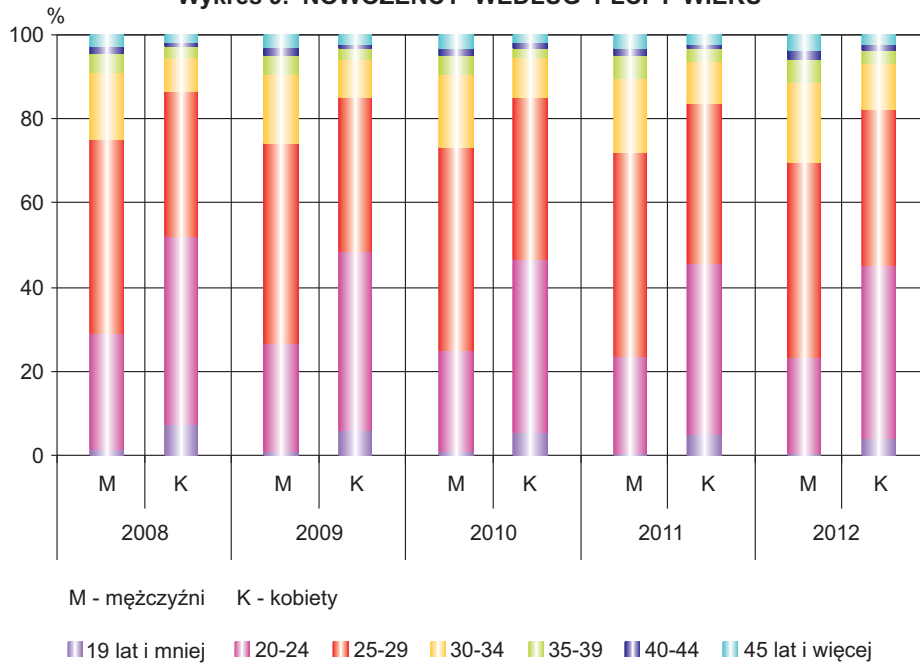
Wykres 7. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI

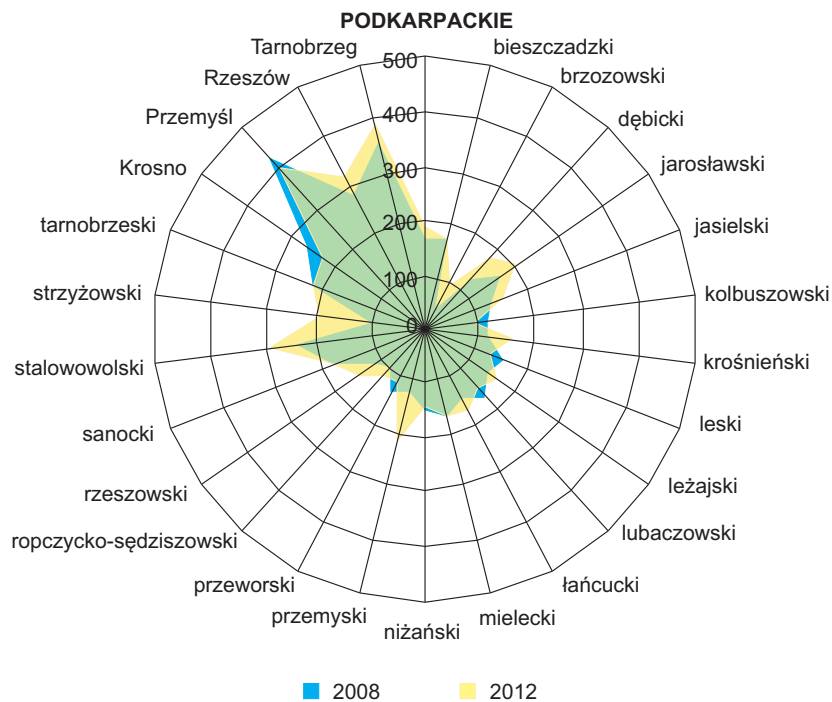
Wykres 8. ZGONY NIEMOWLĄT NA 1000 URODZEŃ ŻYWYCH

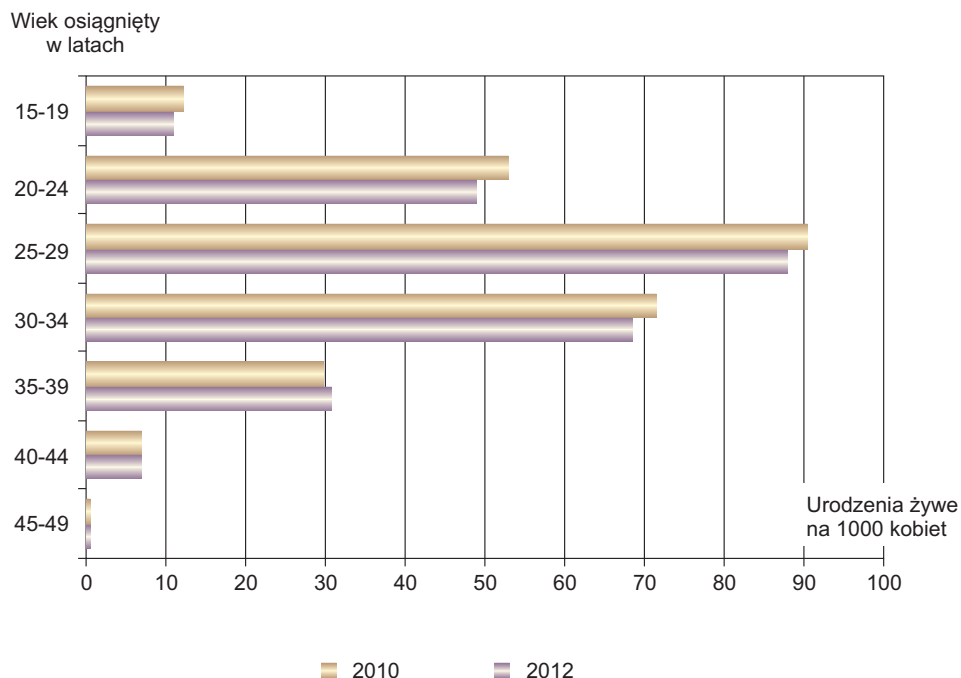
Wykres 9. NOWOŻEŃCY WEDŁUG PŁCI I WIEKU

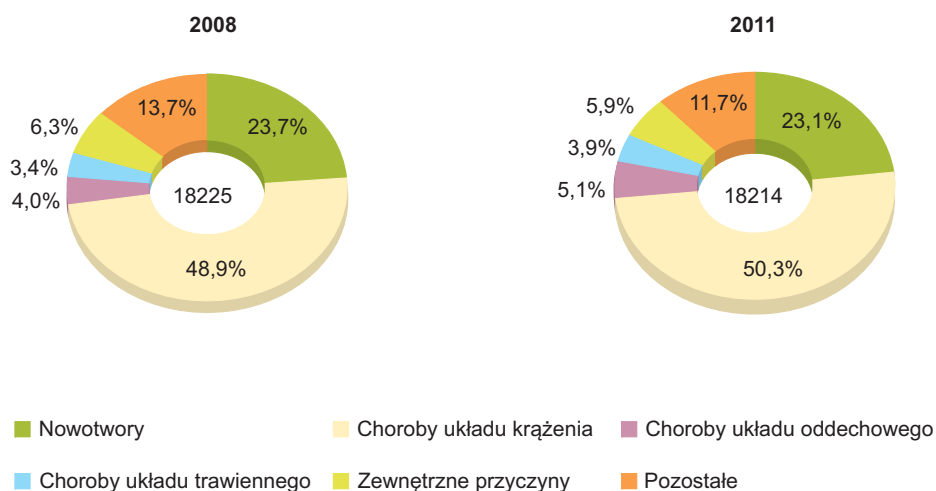
Wykres 10. ROZWODY NA 1000 NOWO ZAWARTYCH MAŁŻEŃSTW WEDŁUG POWIATÓW

Wykres 11. PŁODNOŚĆ KOBIEC

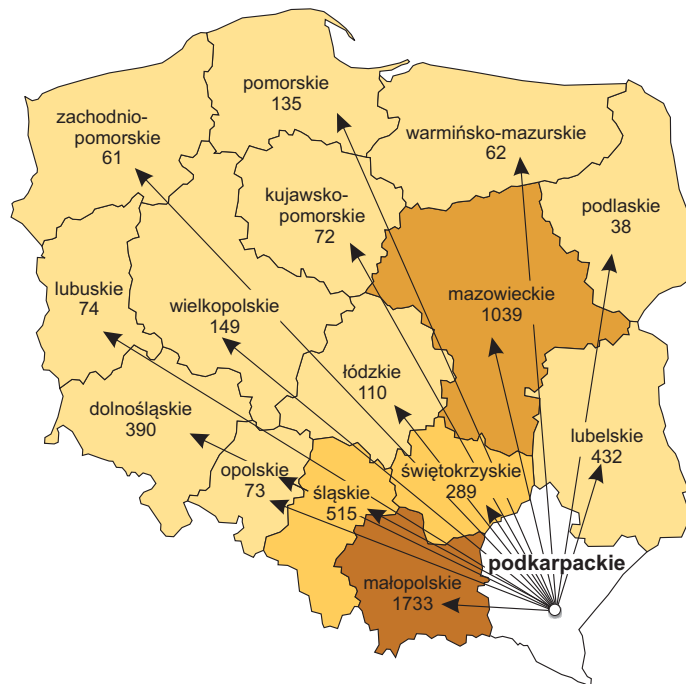
Wykres 12. STRUKTURA ZGONÓW WEDŁUG PRZYCZYN

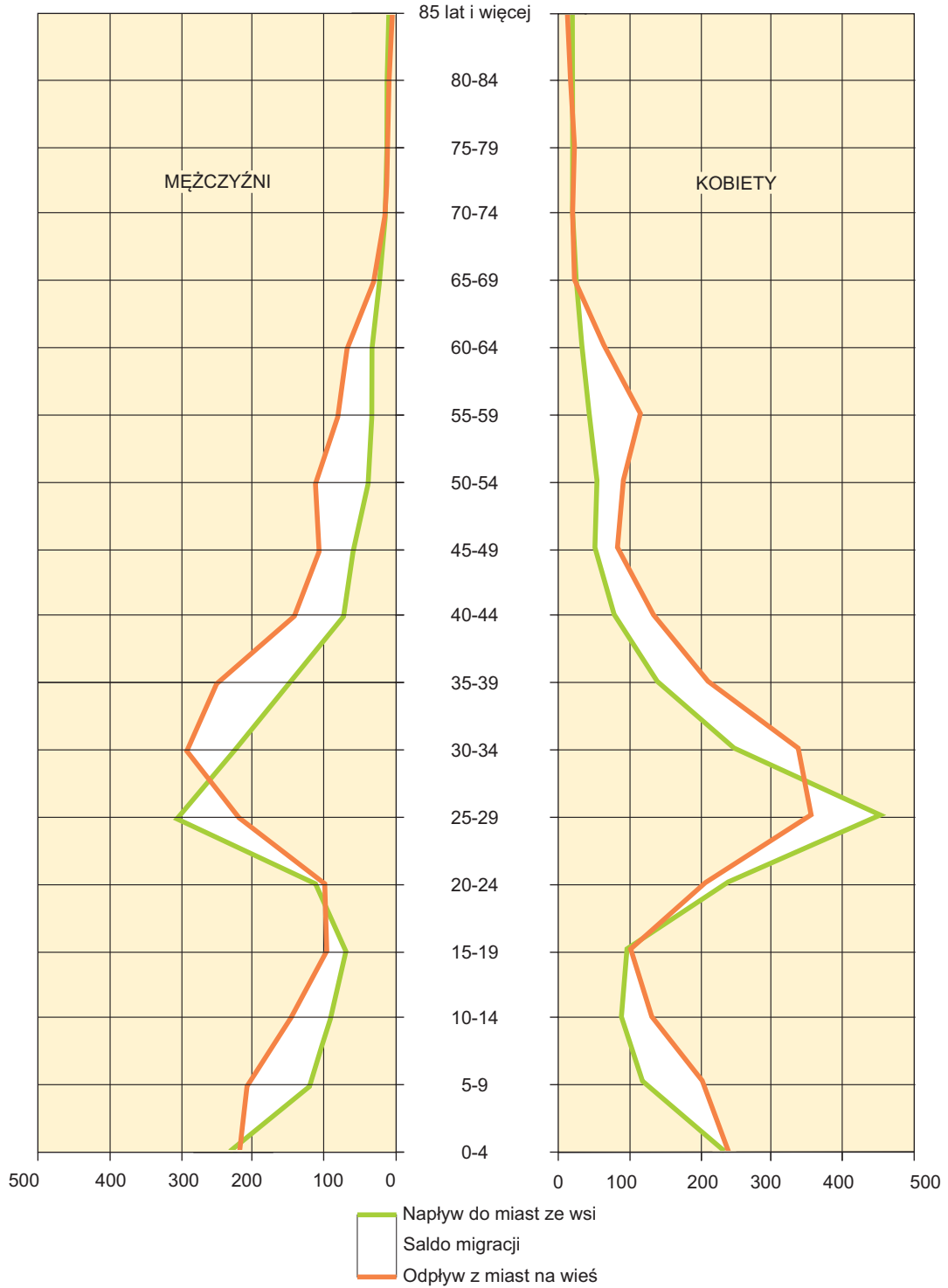
Wykres 13. NAPŁYW MIGRANTÓW DO WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO Z INNYCH WOJEWÓDZTW NA POBYT STAŁY W 2012 R.

Wykres 14. ODPLÝW MIGRANTÓW Z WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO DO INNYCH WOJEWÓDZTW NA POBYT STAŁY W 2012 R.

Wykres 15. MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI WEDŁUG PŁCI I WIEKU W 2012 R.

Tabl. 1/22. Ludność według płci i grup wieku
Stan w dniu 31 XII

Grupy wieku	Ogółem	W tym mężczyźni	Miasta		Wieś	
			razem	w tym mężczyźni	razem	w tym mężczyźni
<i>2010</i>						
Ogółem	2127948	1041622	882262	422253	1245686	619369
0-4 lat	113401	58135	44447	22797	68954	35338
5-9	107440	55178	39698	20227	67742	34951
10-14	124575	64027	43542	22492	81033	41535
15-19	150761	76818	54884	27732	95877	49086
20-24	169625	86936	69540	35257	100085	51679
25-29	182338	93091	80422	40451	101916	52640
30-34	169297	86538	74196	37575	95101	48963
35-39	151871	77537	61190	30902	90681	46635
40-44	134996	68327	51840	25246	83156	43081
45-49	139837	71069	57924	27434	81913	43635
50-54	151864	75833	70145	32577	81719	43256
55-59	141365	68724	69657	32199	71708	36525
60-64	112458	52524	53095	24204	59363	28320
65-69	70543	30983	30932	13498	39611	17485
70-74	73707	30392	30198	12173	43509	18219
75 lat i więcej	133870	45510	50552	17489	83318	28021
<i>2011</i>						
Ogółem	2128687	1042100	880736	421501	1247951	620599
0-4 lat	113324	58075	44430	22698	68894	35377
5-9	106563	54773	39828	20426	66735	34347
10-14	119999	61539	42096	21622	77903	39917
15-19	144479	73608	51493	26089	92986	47519
20-24	167025	85805	66933	33816	100092	51989
25-29	181599	92883	79157	40047	102442	52836
30-34	170058	87011	74979	38046	95079	48965
35-39	155874	79370	63557	31964	92317	47406
40-44	136492	69161	52437	25750	84055	43411
45-49	137493	69822	55688	26480	81805	43342
50-54	149933	75111	67551	31477	82382	43634
55-59	143508	69815	70392	32329	73116	37486
60-64	119264	55986	56781	25904	62483	30082
65-69	73758	32532	33110	14527	40648	18005
70-74	72042	29802	29819	12111	42223	17691
75 lat i więcej	137276	46807	52485	18215	84791	28592

Tabl. 1/22. Ludność według płci i grup wieku (dok.)
Stan w dniu 31 XII

Grupy wieku	Ogółem	W tym mężczyźni	Miasta		Wieś	
			razem	w tym mężczyźni	razem	w tym mężczyźni
<i>2012</i>						
Ogółem	2129951	1042947	880726	421599	1249225	621348
0-4 lat	112149	57534	44111	22614	68038	34920
5-9	107168	55020	40571	20768	66597	34252
10-14	116037	59481	41053	20988	74984	38493
15-19	137144	70211	48905	24952	88239	45259
20-24	165655	84777	64200	32361	101455	52416
25-29	178519	91486	76827	38973	101692	52513
30-34	172394	88240	76117	38534	96277	49706
35-39	159396	80979	66114	33246	93282	47733
40-44	138975	70641	53671	26609	85304	44032
45-49	135666	68718	53791	25703	81875	43015
50-54	146850	73703	64779	30223	82071	43480
55-59	145423	71022	70500	32314	74923	38708
60-64	124260	58553	59677	27251	64583	31302
65-69	81429	36198	37190	16392	44239	19806
70-74	68176	28184	28461	11579	39715	16605
75 lat i więcej	140710	48200	54759	19092	85951	29108

Tabl. 2/23. Ludność według ekonomicznych grup wieku
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Ogółem	Ludność w wieku		
		przed- produkcyjnym	produkcyjnym	poproduk- cyjnym
Ogółem				
2010	2127948	431007	1358887	338054
2011	2128687	422157	1360176	346354
2012	2129951	414324	1359605	356022
Miasta				
2010	882262	158362	583327	140573
2011	880736	155291	579154	146291
2012	880726	153635	574255	152836
Wieś				
2010	1245686	272645	775560	197481
2011	1247951	266866	781022	200063
2012	1249225	260689	785350	203186

Tabl. 3/24. Małżeństwa zawarte i rozwiązane

Lata	Małżeństwa zawarte	Małżeństwa rozwiązane							Różnica między małżeństwami zawartymi i rozwiązanymi ^a	Małżeństwa istniejące w tys. ^b
		ogółem	przez śmierć		przez rozwód	na 1000 istniejących małżeństw				
			męża	żony		ogółem	przez śmierć	przez rozwód		
<i>Ogółem</i>										
2008	13878	10411	6045	2076	2290	20,9	16,3	4,6	2899	497,1
2009	13971	10443	6084	2086	2273	20,9	16,3	4,5	2867	500,0
2010	13213	9917	5808	2022	2087	19,7	15,6	4,2	2626	502,6
2011	12323	10340	5910	2059	2371	20,4	15,7	4,7	1239	506,4
2012	11859	9999	5704	2067	2228	19,7	15,3	4,4	1141	507,5
<i>Miasta</i>										
2008	5649	4658	2306	865	1487	23,4	15,9	7,5	275	199,0
2009	5768	4746	2405	852	1489	23,8	16,4	7,5	184	199,1
2010	5585	4439	2295	801	1343	22,3	15,5	6,7	240	199,4
2011	4976	4498	2191	839	1468	21,3	14,4	7,0	-436	211,0
2012	4770	4337	2184	818	1335	20,6	14,3	6,3	-470	210,5
<i>Wieś</i>										
2008	8229	5753	3739	1211	803	19,3	16,6	2,7	2624	298,2
2009	8203	5697	3679	1234	784	18,9	16,3	2,6	2683	300,9
2010	7628	5478	3513	1221	744	18,1	15,6	2,5	2386	303,3
2011	7347	5842	3719	1220	903	19,8	16,7	3,1	1675	295,4
2012	7089	5662	3520	1249	893	19,1	16,1	3,0	1611	297,0

^a Po uwzględnieniu salda migracji zagranicznych i wewnętrznych osób pozostających w stanie małżeńskim. ^b Stan w dniu 31 XII.

Tabl. 4/25. Nowożeńcy według płci i poprzedniego stanu cywilnego prawnego

Wyszczególnienie	Ogółem	Kawalerowie	Wdowcy	Rozwiedzeni	Ogółem	Kawalerowie	Wdowcy	Rozwiedzeni
	w liczbach bezwzględnych				w odsetkach			
<i>2008</i>								
Ogółem	13878	13150	122	606	100,0	94,8	0,9	4,4
Panny	13141	12756	40	345	94,7	91,9	0,3	2,5
Wdowy	158	62	54	42	1,1	0,4	0,4	0,3
Rozwiedzone	579	332	28	219	4,2	2,4	0,2	1,6
<i>2009</i>								
Ogółem	13971	13244	132	595	100,0	94,8	0,9	4,3
Panny	13214	12851	39	324	94,6	92,0	0,3	2,3
Wdowy	159	57	62	40	1,1	0,4	0,4	0,3
Rozwiedzone	598	336	31	231	4,3	2,4	0,2	1,7
<i>2010</i>								
Ogółem	13213	12486	119	608	100,0	94,5	0,9	4,6
Panny	12490	12113	32	345	94,5	91,7	0,2	2,6
Wdowy	137	54	50	33	1,0	0,4	0,4	0,2
Rozwiedzone	586	319	37	230	4,4	2,4	0,3	1,7
<i>2011</i>								
Ogółem	12323	11590	120	613	100,0	94,1	1,0	5,0
Panny	11589	11219	26	344	94,0	91,0	0,2	2,8
Wdowy	142	52	63	27	1,2	0,4	0,5	0,2
Rozwiedzone	592	319	31	242	4,8	2,6	0,3	2,0
<i>2012</i>								
Ogółem	11859	11109	125	625	100,0	93,7	1,1	5,3
Panny	11135	10759	44	332	93,9	90,7	0,4	2,8
Wdowy	148	59	50	39	1,2	0,5	0,4	0,3
Rozwiedzone	576	291	31	254	4,9	2,5	0,3	2,1

Tabl. 5/26. Separacje prawomocnie orzeczone i zniesione

Lata	Polska				Województwo podkarpackie			
	separacje orzeczone ^a			separacje zniesione	separacje orzeczone			separacje zniesione
	ogółem	miasta	wieś		ogółem	miasta	wieś	
2008	3791	2743	1040	252	236	127	109	9
2009	3233	2288	938	230	209	130	79	8
2010	2789	1984	790	253	149	88	61	7
2011	2843	2058	777	285	189	95	94	5
2012	2515	1801	707	278	151	92	59	7

^a W podziale terytorialnym nie uwzględniono separacji z powództwa osób zamieszkałych za granicą.

Tabl. 6/27. Separacje orzeczone według liczby małoletnich^a dzieci

Lata	Ogółem	Separowane małżeństwa					Przecięt- na liczba dzieci z separo- wanych mał- żeństw ^b
		bez dzieci	o liczbie dzieci				
			1	2	3	4 i więcej	

W liczbach bezwzględnych

2008	236	61	68	58	34	15	2,01
2009	209	62	58	67	14	8	1,85
2010	149	55	40	34	16	4	1,83
2011	189	49	65	51	17	7	1,76
2012	151	46	50	42	11	2	1,67

W odsetkach

2008	100,0	25,8	28,8	24,6	14,4	6,4	x
2009	100,0	29,7	27,8	32,1	6,7	3,8	x
2010	100,0	36,9	26,8	22,8	10,7	2,7	x
2011	100,0	25,9	34,4	27,0	9,0	3,7	x
2012	100,0	30,5	33,1	27,8	7,3	1,3	x

^a Poniżej 18 lat. ^b Uwzględniono tylko małżeństwa z małoletnimi dziećmi.

Tabl. 7/28. Rozwody

Lata	Ogółem	Miasta	Wieś	Ogółem	Miasta	Wieś
				na 1000 nowo zawartych małżeństw		
<i>Polska</i>						
2008	65475	51946	13059	254,0	335,3	127,0
2009	65345	51398	13457	260,6	336,7	137,1
2010	61300	47394	13423	268,5	345,4	147,3
2011	64594	49186	14855	312,8	400,7	177,4
2012	64432	48552	15336	316,1	406,6	181,6
<i>Województwo podkarpackie</i>						
2008	2290	1487	803	165,0	263,2	97,6
2009	2273	1489	784	162,7	258,1	95,6
2010	2087	1343	744	158,0	240,5	97,5
2011	2371	1468	903	192,4	295,0	122,9
2012	2228	1335	893	187,9	279,9	126,0

Tabl. 8/29. Rozwody według liczby małoletnich^a dzieci

Wyszczególnienie	Ogółem	Rozwiedzone małżeństwa					Przecięt- na liczba dzieci z rozwie- dzionych mał- żeństw ^b
		bez dzieci	o liczbie dzieci				
			1	2	3	4 i więcej	
Ogółem 2008	2290	842	891	426	97	34	1,52
2009	2273	884	849	427	85	28	1,50
2010	2087	781	819	387	75	25	1,48
2011	2371	913	935	406	90	27	1,46
2012	2228	870	853	393	83	29	1,48

^a Poniżej 18 lat. ^b Uwzględniono tylko małżeństwa z małoletnimi dziećmi.

Tabl. 8/29. Rozwody według liczby małoletnich^a dzieci (dok.)

Wyszczególnienie	Ogółem	Rozwiedzone małżeństwa					Przeciętna liczba dzieci z rozwiedzionych małżeństw ^b
		bez dzieci	o liczbie dzieci				
			1	2	3	4 i więcej	
Miasta 2008	1487	578	583	250	59	17	1,47
2009	1489	610	548	284	38	9	1,45
2010	1343	530	518	242	46	7	1,44
2011	1468	598	581	229	49	11	1,42
2012	1335	546	506	225	45	13	1,45
Wieś 2008	803	264	308	176	38	17	1,59
2009	784	274	301	143	47	19	1,59
2010	744	251	301	145	29	18	1,55
2011	903	315	354	177	41	16	1,53
2012	893	324	347	168	38	16	1,52

^a Poniżej 18 lat. ^b Uwzględniono tylko małżeństwa z małoletnimi dziećmi.

Tabl. 9/30. Dzieci z rozwiedzionych małżeństw pozostające na utrzymaniu

Wyszczególnienie	Ogółem	Wiek dzieci w latach ukończonych			
		0-2 lata	3-6	7-15	16-17
<i>Ogółem</i>					
2008	2194	239	600	1178	177
2009	2085	247	532	1099	207
2010	1933	240	496	1017	180
2011	2134	323	552	1076	183
2012	2013	266	550	1035	162

Tabl. 9/30. Dzieci z rozwiedzionych małżeństw pozostające na utrzymaniu (dok.)

Wyszczególnienie	Ogółem	Wiek dzieci w latach ukończonych			
		0-2 lata	3-6	7-15	16-17
<i>Dzieci z rodzin jednodziennych</i>					
2008	891	131	290	401	69
2009	849	146	250	374	79
2010	819	134	258	352	75
2011	935	187	281	386	81
2012	853	150	276	362	65
<i>Dzieci z rodzin dwudziennych</i>					
2008	852	81	219	487	65
2009	854	70	195	499	90
2010	774	82	172	451	69
2011	812	92	197	454	69
2012	786	89	192	441	64
<i>Dzieci z rodzin trzydziennych</i>					
2008	291	19	61	181	30
2009	255	13	56	159	27
2010	225	15	43	143	24
2011	270	31	55	158	26
2012	249	15	57	155	22
<i>Dzieci z rodzin czterodziennych i większych</i>					
2008	160	8	30	109	13
2009	127	18	31	67	11
2010	115	9	23	71	12
2011	117	13	19	78	7
2012	125	12	25	77	11

Tabl. 10/31. Rozwody^a według decyzji sądu o wykonywaniu władzy rodzicielskiej i opieki nad małoletnimi^b dziećmi

Wyszczególnienie	Ogółem	Władzę rodzicielską powierzono				Dziecko powierzono ^c		Inne przypadki powierzenia opieki
		matce	ojcu	razem matce i ojcu	oddzielnie matce i oddzielnie ojcu ^d	rodzinie zastępczej	placówce wychowawczej	
2008	1448	408	44	974	8	8	4	2
2009	1389	343	34	992	7	8	3	2
2010	1306	353	39	890	3	12	3	6
2011	1458	493	36	895	13	13	3	5
2012	1358	489	37	797	13	11	6	5

^a Uwzględniono małżeństwa, które miały małoletnie dzieci. ^b Poniżej 18 lat. ^c Przy ograniczeniu władzy rodzicielskiej. ^d Jeżeli dwoje lub więcej dzieci.

Tabl. 11/32. Rozwody według orzeczenia o winie stron

Lata	Ogółem	Orzeczenie o winie			
		wina męża	wina żony	wina obu stron	bez orzeczenia o winie
<i>W liczbach bezwzględnych</i>					
2008	2290	512	84	105	1589
2009	2273	522	86	102	1563
2010	2087	466	79	130	1412
2011	2371	529	79	132	1631
2012	2228	531	79	101	1517
<i>W odsetkach</i>					
2008	100,0	22,4	3,7	4,6	69,4
2009	100,0	23,0	3,8	4,5	68,8
2010	100,0	22,3	3,8	6,2	67,7
2011	100,0	22,3	3,3	5,6	68,8
2012	100,0	23,8	3,5	4,5	68,1

Tabl. 12/33. Urodzenia

Wyszczególnienie	Ogółem	Żywe			Martwe
		razem	małżeńskie	poza- małżeńskie	
Ogółem 2008	22314	22224	20004	2220	90
2009	22440	22368	20017	2351	72
2010	22084	21990	19578	2412	94
2011	21224	21130	18716	2414	94
2012	21143	21064	18436	2628	79
Chłopcy 2008	11463	11425	10259	1166	38
2009	11552	11515	10333	1182	37
2010	11371	11310	10043	1267	61
2011	10875	10821	9569	1252	54
2012	10936	10898	9536	1362	38
Dziewczęta ... 2008	10851	10799	9745	1054	52
2009	10888	10853	9684	1169	35
2010	10713	10680	9535	1145	33
2011	10349	10309	9147	1162	40
2012	10207	10166	8900	1266	41
Miasta 2008	8543	8516	7363	1153	27
2009	8842	8817	7602	1215	25
2010	8620	8576	7399	1177	44
2011	8267	8232	7053	1179	35
2012	8220	8191	6956	1235	29
Wieś 2008	13771	13708	12641	1067	63
2009	13598	13551	12415	1136	47
2010	13464	13414	12179	1235	50
2011	12957	12898	11663	1235	59
2012	12923	12873	11480	1393	50

Tabl. 13/34. Wiek środkowy (mediana) matek^a według wykształcenia

Wyszczególnienie	Ogółem	Wykształcenie matki						
		wyższe	police- alne	średnie	zasad- nicze zawo- dowe	gimna- zjalne	podsta- wowe	niepeł- ne podsta- wowe

Polska

2008	28,1	29,5	27,9	26,8	28,1	18,9	26,4	24,6
2009	28,3	29,7	28,3	27,0	28,5	19,0	26,3	24,9
2010	28,6	29,8	28,3	27,2	28,8	19,2	26,8	25,7
2011	28,8	29,9	28,5	27,5	29,0	19,5	27,4	26,4
2012	29,0	30,1	28,7	27,7	29,0	19,7	27,7	25,8

Województwo podkarpackie

2008	28,1	29,1	28,2	26,8	29,5	18,7	27,4	22,5
2009	28,2	29,2	28,4	26,9	29,6	18,9	27,7	20,5
2010	28,5	29,3	28,6	27,2	30,0	18,9	28,4	21,0
2011	28,6	29,5	28,6	27,2	30,3	19,1	28,5	23,5
2012	28,8	29,7	28,0	27,5	30,2	19,1	29,1	21,5

^a Wiek matek w momencie urodzenia kolejnego dziecka, który połowa matek już przekroczyła, a którego druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

Tabl. 14/35. Wiek środkowy (mediana) matek^a według kolejności urodzenia dziecka i wykształcenia w 2012 r.

Wykształcenie	Ogółem	Kolejność urodzenia dziecka u matki							
		1	2	3	4	5	6	7	8 i dal- sze
<i>Polska</i>									
Ogółem	29,0	27,0	30,3	32,7	34,0	35,2	36,3	36,9	38,6
Wyższe	30,1	28,6	31,5	34,0	35,9	37,3	39,3	38,2	41,0
Policealne	28,7	26,9	29,9	33,7	35,2	37,5	41,5	39,5	42,5
Średnie	27,7	25,1	29,2	32,3	34,3	36,0	37,3	38,2	39,8
Zasadnicze zawodowe	29,0	23,6	29,2	32,4	34,0	35,1	36,2	37,8	39,0
Gimnazjalne	19,7	18,9	22,0	23,5	24,3	24,8	24,6	26,3	24,5
Podstawowe	27,7	20,3	26,4	30,0	31,7	33,5	35,1	35,5	38,1
Niepełne podstawowe	25,8	19,6	25,1	29,0	29,0	31,5	38,5	31,0	34,7
<i>Województwo podkarpackie</i>									
Ogółem	28,8	26,6	29,9	33,2	34,9	35,7	37,3	37,5	40,0
Wyższe	29,7	28,2	30,9	33,8	35,6	37,0	37,5	36,8	41,5
Policealne	28,0	25,9	29,7	33,8	37,5	35,0	-	38,5	-
Średnie	27,5	24,6	28,9	32,6	34,6	35,5	39,3	36,5	37,5
Zasadnicze zawodowe	30,2	24,1	29,7	33,6	35,5	36,4	37,5	37,5	39,5
Gimnazjalne	19,1	18,7	21,4	23,5	24,3	25,0	-	-	-
Podstawowe	29,1	20,7	27,3	31,6	32,6	34,0	34,9	44,5	41,2
Niepełne podstawowe	21,5	19,5	-	22,0	-	-	-	-	-

^a Wiek matek w momencie urodzenia kolejnego dziecka, który połowa matek już przekroczyła, a którego druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

Tabl. 15/36. Urodzenia żywe według kolejności urodzenia dziecka^a i wieku matki

Wiek matki	Ogółem	Kolejność urodzenia dziecka u matki				
		1	2	3	4	5 i więcej
<i>2010</i>						
Ogółem	21990	10543	7611	2602	765	469
14 lat i mniej	-	-	-	-	-	-
15-19	930	865	64	1	-	-
20-24	4444	3251	1016	149	24	4
25-29	8076	4452	2848	595	131	50
30-34	5881	1608	2795	1094	267	117
35-39	2184	319	776	649	256	184
40-44	456	45	111	110	84	106
45-49	19	3	1	4	3	8
50 lat i więcej	-	-	-	-	-	-
<i>2011</i>						
Ogółem	21130	10049	7456	2476	719	430
14 lat i mniej	1	1	-	-	-	-
15-19	832	759	71	2	-	-
20-24	4164	3017	969	148	25	5
25-29	7785	4337	2738	572	108	30
30-34	5641	1546	2759	987	239	110
35-39	2226	336	831	631	262	166
40-44	453	51	85	128	81	108
45-49	27	2	3	8	4	10
50 lat i więcej	1	-	-	-	-	1
<i>2012</i>						
Ogółem	21064	9816	7625	2478	708	437
14 lat i mniej	6	6	-	-	-	-
15-19	757	696	58	3	-	-
20-24	3959	2862	945	126	20	6
25-29	7728	4194	2850	533	109	42
30-34	5725	1642	2769	969	233	112
35-39	2388	362	904	709	253	160
40-44	482	54	97	136	89	106
45-49	19	-	2	2	4	11
50 lat i więcej	-	-	-	-	-	-

^a W podziale według kolejności urodzenia dziecka nie uwzględniono urodzeń o niustalonej kolejności urodzenia.

Tabl. 16/37. Urodzenia żywe według kolejności urodzenia dziecka i poziomu wykształcenia matki^a

Wykształcenie	Ogółem	Kolejność urodzenia dziecka u matki				
		1	2	3	4	5 i więcej
<i>2010</i>						
Ogółem	21990	10543	7611	2602	765	469
Wyższe	8440	4549	3084	655	120	32
Policealne	290	131	115	35	7	2
Średnie	8641	4135	3002	1075	281	148
Zasadnicze zawodowe	3279	1027	1102	674	281	195
Gimnazjalne	610	502	92	12	4	-
Podstawowe	717	192	212	150	71	92
Niepełne podstawowe	10	5	4	1	-	-
<i>2011</i>						
Ogółem	21130	10049	7456	2476	719	430
Wyższe	8574	4493	3177	741	119	44
Policealne	313	150	116	31	8	8
Średnie	8208	3915	2910	991	264	128
Zasadnicze zawodowe	2862	870	1001	571	245	175
Gimnazjalne	560	444	93	17	5	1
Podstawowe	603	169	159	124	78	73
Niepełne podstawowe	5	4	-	1	-	-
<i>2012</i>						
Ogółem	21064	9816	7625	2478	708	437
Wyższe	9176	4704	3520	782	137	33
Policealne	232	102	92	27	8	3
Średnie	7896	3636	2846	992	275	147
Zasadnicze zawodowe	2659	783	920	557	224	175
Gimnazjalne	597	443	117	23	12	2
Podstawowe	482	135	127	93	52	75
Niepełne podstawowe	5	3	-	2	-	-

^a W podziale według kolejności urodzenia dziecka oraz wykształcenia matki nie uwzględniono urodzeń o niustalanej kolejności urodzenia oraz niustalonego wykształcenia matki.

Tabl. 17/38. Płodność kobiet

Wyszczególnienie	2010	2011	2012		
			ogółem	miasta	wieś
<i>Polska</i>					
Płodność – urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku lat:					
15-49	43,3	41,0	41,0	39,3	43,6
15-19	15,2	13,9	14,2	13,5	14,9
20-24	56,1	51,3	50,8	40,9	64,5
25-29	94,7	89,1	89,2	82,1	100,9
30-34	74,0	70,9	70,8	71,6	69,5
35-39	31,0	30,0	30,6	31,0	29,7
40-44	6,1	6,1	6,2	6,0	6,5
45-49	0,2	0,3	0,3	0,2	0,3
<i>Województwo podkarpackie</i>					
Płodność – urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku lat:					
15-49	40,7	39,4	39,5	37,1	41,1
15-19	12,3	11,5	11,0	10,3	11,5
20-24	53,1	50,8	49,0	35,6	57,9
25-29	90,5	87,5	88,0	78,3	95,6
30-34	71,5	68,0	68,5	69,3	67,8
35-39	29,8	29,5	30,8	31,0	30,7
40-44	6,9	6,8	7,1	6,8	7,3
45-49	0,3	0,4	0,3	0,2	0,4

Tabl. 18/39. Zgony według płci

Wyszczególnienie		Ogółem			W tym niemowlęta		
		ogółem	mężczyźni	kobiety	razem	chłopcy	dziewczęta
Ogółem	2008	18225	9775	8450	120	65	55
	2009	18675	9857	8818	122	63	59
	2010	18288	9686	8602	115	63	52
	2011	18214	9563	8651	112	58	54
	2012	18402	9591	8811	107	61	46
Miasta	2008	6780	3628	3152	51	30	21
	2009	7088	3746	3342	40	20	20
	2010	6825	3678	3147	42	24	18
	2011	6812	3489	3323	33	15	18
	2012	6799	3534	3265	41	25	16
Wieś	2008	11445	6147	5298	69	35	34
	2009	11587	6111	5476	82	43	39
	2010	11463	6008	5455	73	39	34
	2011	11402	6074	5328	79	43	36
	2012	11603	6057	5546	66	36	30

Tabl. 19/40. Zgony według grup wieku i płci

Wyszczególnienie	Ogółem	W wieku								
		0 lat ^a	1-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39
		na 100 tys. ludności danej płci i grupy wieku								
Ogółem										
2010	860	523	22	6	9	39	60	60	75	111
2011	856	530	10	7	16	36	64	52	71	118
2012	864	508	15	13	13	48	55	60	86	114
Mężczyźni										
2010	930	557	28	5	8	57	97	97	119	186
2011	918	536	4	7	19	55	104	88	104	175
2012	920	560	21	16	12	75	86	96	139	185
Kobiety										
2010	792	487	16	6	10	20	20	22	29	34
2011	796	524	16	6	13	17	21	15	37	58
2012	811	453	9	10	14	19	24	23	30	40

^a Na 100 tys. urodzeń żywych.

(dok.)

Wyszczególnienie	W wieku									
	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85 lat i więcej
	na 100 tys. ludności danej płci i grupy wieku									
Ogółem										
2010	210	330	510	826	1184	1707	2773	4567	7535	16152
2011	186	293	534	796	1181	1763	2528	4295	7487	15583
2012	182	304	510	748	1125	1720	2582	4132	7451	15356
Mężczyźni										
2010	314	501	749	1256	1809	2594	4137	6234	9531	19160
2011	276	437	802	1258	1766	2706	3683	5821	9585	17809
2012	272	432	768	1112	1606	2562	3759	5912	9555	17265
Kobiety										
2010	104	152	271	418	640	1014	1821	3565	6534	15072
2011	94	144	265	360	666	1022	1716	3376	6412	14781
2012	88	172	250	402	697	1050	1752	3052	6362	14661

Tabl. 20/41. Zgony na 1000 ludności

Wyszczególnienie	Polska		Województwo podkarpackie	
	ogółem	w tym niemowląt ^a	ogółem	w tym niemowląt ^a
Ogółem 2010	9,8	5,0	8,6	5,2
2011	9,8	4,7	8,6	5,3
2012	10,0	4,6	8,6	5,1
Miasta 2010	9,7	5,0	7,7	4,9
2011	9,6	4,7	7,7	4,0
2012	10,0	4,5	7,7	5,0
Wieś 2010	10,0	5,0	9,2	5,4
2011	9,9	4,8	9,2	6,1
2012	10,0	4,8	9,3	5,1

^a Na 1000 urodzeń żywych.

Tabl. 21/42. Zgony według wybranych przyczyn

Przyczyny ^a zgonów	2010	2011				
		ogółem	męż- czyźni	kobiety	miasta	wieś
OGÓŁEM	18288	18214	9563	8651	6812	11402
w tym:						
Choroby zakaźne i pasożytnicze	161	162	86	76	81	81
Nowotwory	4244	4203	2424	1779	1735	2468
w tym nowotwory złośliwe	3933	3921	2288	1633	1637	2284
Choroby krwi i narządów krwio- twórczych	28	11	8	3	5	6
Zaburzenia wydzielania wewnę- trznego, stanu odżywiania i prze- miany metabolicznej	133	187	79	108	69	118
w tym cukrzyca	119	178	76	102	62	116
Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania	7	7	5	2	3	4
Choroby układu nerwowego	230	297	137	160	151	146
Choroby układu krążenia	9569	9160	4233	4927	3244	5916
w tym:						
choroba nadciśnieniowa	153	251	126	125	87	164
choroba niedokrwienna serca	1961	1927	1034	893	733	1194
choroby naczyń mózgowych	1594	1639	700	939	538	1101
miażdżycy	2775	2430	935	1495	815	1615
Choroby układu oddechowego	1037	942	596	346	330	612
Choroby układu trawiennego	623	713	416	297	315	398

^a Zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja).

Tabl. 21/42. Zgony według wybranych przyczyn (dok.)

Przyczyny ^a zgonów	2010	2011				
		ogółem	męż- czyźni	kobiety	miasta	wieś
Choroby układu kostno-stawowego, mięśni i tkanki łącznej	28	29	7	22	13	16
Choroby układu moczowo- wego	249	272	140	132	108	164
Stany rozpoczynające się w okresie okołopłodowym	64	54	28	26	12	42
Wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberacje chro- mosomowe	60	64	28	36	21	43
Objawy, cechy chorobowe i niepra- widłowe wyniki badań klinicz- nych i laboratoryjnych	728	1043	532	511	333	710
Zewnętrzne przyczyny zgonu	1127	1069	844	225	391	678
w tym:						
wypadki komunikacyjne	266	267	212	55	89	178
samobójstwa	424	342	300	42	118	224

^a Zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja).

Tabl. 22/43. Przeciętne dalsze trwanie życia według województw w 2012 r.

Wyszczególnienie	Mężczyźni					Kobiety				
	przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku lat									
	0	15	30	45	60	0	15	30	45	60
	Ogółem									
POLSKA	72,71	58,23	43,92	30,17	18,59	80,98	66,45	51,65	37,13	23,77
Dolnośląskie	72,31	57,92	43,64	29,84	18,42	80,29	65,91	51,16	36,67	23,40
Kujawsko-Pomorskie	72,75	58,25	43,89	30,09	18,42	80,31	65,82	51,04	36,60	23,33
Lubelskie	72,44	57,99	43,78	30,18	18,60	81,51	66,95	52,20	37,70	24,18
Lubuskie	72,30	57,94	43,63	29,84	18,29	80,31	65,92	51,10	36,65	23,50
Łódzkie	70,61	56,09	41,84	28,48	17,67	79,76	65,23	50,45	36,08	23,02
Małopolskie	74,00	59,44	44,99	31,04	19,12	81,88	67,28	52,45	37,82	24,21
Mazowieckie	72,92	58,39	44,13	30,41	19,04	81,33	66,78	51,99	37,43	23,99
Opolskie	73,14	58,72	44,28	30,33	18,26	80,61	66,16	51,38	36,78	23,32
Podkarpackie	74,34	59,92	45,58	31,68	19,46	82,12	67,61	52,80	38,16	24,37
Podlaskie	73,09	58,62	44,40	30,65	19,01	82,32	67,75	52,94	38,34	24,79
Pomorskie	73,29	58,88	44,57	30,73	18,85	80,91	66,29	51,46	36,88	23,64
Śląskie	71,97	57,50	43,20	29,58	18,14	80,00	65,39	50,60	36,19	23,01
Świętokrzyskie	72,66	58,07	43,76	30,11	18,50	81,54	66,97	52,12	37,53	24,01
Warmińsko-Mazurskie	71,73	57,26	43,10	29,52	17,92	80,95	66,39	51,57	37,02	23,70
Wielkopolskie	73,24	58,72	44,30	30,44	18,66	80,76	66,25	51,48	36,91	23,50
Zachodniopomorskie	72,55	58,11	43,86	29,96	18,45	80,51	66,05	51,26	36,70	23,43

Tabl. 22/43. Przeciętne dalsze trwanie życia według województw w 2012 r. (dok.)

Wyszczególnienie	Mężczyźni					Kobiety				
	przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku lat									
	0	15	30	45	60	0	15	30	45	60
Miasta										
RAZEM	73,12	58,63	44,25	30,49	18,92	80,97	66,40	51,60	37,09	23,79
Dolnośląskie	72,64	58,28	43,99	30,16	18,80	80,49	66,02	51,22	36,72	23,49
Kujawsko-Pomorskie ..	73,16	58,52	44,08	30,23	18,60	80,38	65,86	51,05	36,60	23,32
Lubelskie	73,86	59,34	44,94	31,23	19,34	81,62	67,04	52,25	37,77	24,31
Lubuskie	72,79	58,32	43,93	30,11	18,59	80,59	66,14	51,31	36,87	23,80
Łódzkie	70,66	56,15	41,88	28,55	17,79	79,51	64,99	50,17	35,82	22,85
Małopolskie	74,35	59,79	45,26	31,31	19,37	81,92	67,25	52,44	37,83	24,26
Mazowieckie	73,88	59,31	44,93	31,09	19,55	81,42	66,88	52,07	37,51	24,11
Opolskie	73,07	58,75	44,40	30,53	18,64	80,86	66,45	51,65	37,04	23,60
Podkarpackie	75,64	61,18	46,65	32,74	20,35	82,43	67,83	52,99	38,31	24,51
Podlaskie	73,95	59,57	45,24	31,39	19,64	82,46	67,77	53,00	38,41	24,78
Pomorskie	73,86	59,43	45,07	31,21	19,30	81,11	66,40	51,53	36,97	23,80
Śląskie	71,77	57,34	43,04	29,48	18,17	79,74	65,14	50,36	36,00	22,91
Świętokrzyskie	73,27	58,67	44,29	30,60	18,77	81,56	66,80	51,96	37,44	23,92
Warmińsko-Mazurskie	73,00	58,33	44,06	30,32	18,61	81,43	66,78	51,95	37,38	23,97
Wielkopolskie	73,57	59,01	44,56	30,62	18,81	80,89	66,36	51,57	36,99	23,55
Zachodniopomorskie	73,11	58,70	44,35	30,45	18,92	80,70	66,31	51,51	36,93	23,61
Wieś										
RAZEM	72,07	57,61	43,38	29,67	18,07	80,99	66,50	51,73	37,17	23,71
Dolnośląskie	71,43	56,96	42,70	28,97	17,38	79,77	65,58	50,91	36,43	23,05
Kujawsko-Pomorskie ..	72,10	57,77	43,53	29,80	18,07	80,16	65,70	50,97	36,52	23,28
Lubelskie	71,30	56,91	42,84	29,33	17,99	81,43	66,89	52,17	37,65	24,08
Lubuskie	71,35	57,17	42,98	29,22	17,62	79,73	65,43	50,61	36,16	22,83
Łódzkie	70,54	56,01	41,76	28,36	17,48	80,25	65,72	51,01	36,59	23,31
Małopolskie	73,64	59,08	44,69	30,76	18,83	81,82	67,27	52,43	37,78	24,11
Mazowieckie	71,29	56,83	42,73	29,21	18,08	81,09	66,54	51,77	37,22	23,69
Opolskie	73,17	58,66	44,13	30,08	17,81	80,36	65,88	51,10	36,51	23,04
Podkarpackie	73,40	59,00	44,79	30,90	18,81	81,89	67,44	52,65	38,03	24,25
Podlaskie	72,01	57,42	43,36	29,76	18,28	82,05	67,65	52,79	38,18	24,77
Pomorskie	71,98	57,59	43,35	29,54	17,66	80,37	65,85	51,08	36,47	23,07
Śląskie	72,64	58,07	43,75	29,92	18,04	80,96	66,36	51,53	36,93	23,37
Świętokrzyskie	72,14	57,56	43,32	29,70	18,26	81,53	67,08	52,23	37,59	24,07
Warmińsko-Mazurskie	70,00	55,75	41,72	28,35	16,87	80,11	65,67	50,85	36,33	23,16
Wielkopolskie	72,79	58,32	43,93	30,18	18,41	80,52	66,04	51,29	36,74	23,35
Zachodniopomorskie	71,17	56,67	42,61	28,69	17,14	79,90	65,34	50,55	36,03	22,85

Tabl. 23/44. Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały

Wyszczególnienie	Napływ ^a				Odpływ ^b				Saldo migracji	
	ogółem	z miast	ze wsi	z zagranicy	ogółem	do miast	na wieś	za granicę		
Ogółem	2008	18746	8646	9071	1029	21057	8959	10297	1801	-2311
	2009	18767	8419	9197	1151	20642	9018	10584	1040	-1875
	2010	19486	9202	9377	907	21415	9723	10829	863	-1929
	2011	19648	9205	9457	986	21825	9954	10920	951	-2177
	2012	18156	8368	8848	940	20103	9224	9939	940	-1947
Miasta	2008	7639	2765	4268	606	10378	3869	5406	1103	-2739
	2009	7313	2553	4154	606	10086	3927	5503	656	-2773
	2010	7886	2977	4448	461	10698	4332	5790	576	-2812
	2011	7999	2925	4560	514	10945	4410	5915	620	-2946
	2012	7479	2768	4251	460	9804	4041	5171	592	-2325
Wieś	2008	11107	5881	4803	423	10679	5090	4891	698	428
	2009	11454	5866	5043	545	10556	5091	5081	384	898
	2010	11600	6225	4929	446	10717	5391	5039	287	883
	2011	11649	6280	4897	472	10880	5544	5005	331	769
	2012	10677	5600	4597	480	10299	5183	4768	348	378
Mężczyźni	2008	8792	4129	4054	609	9811	3981	4762	1068	-1019
	2009	8864	4041	4072	751	9357	3996	4888	473	-493
	2010	9229	4437	4242	550	9854	4347	5103	404	-625
	2011	9124	4425	4136	563	9904	4405	5051	448	-780
	2012	8549	4002	4008	539	9279	4179	4649	451	-730
Kobiety	2008	9954	4517	5017	420	11246	4978	5535	733	-1292
	2009	9903	4378	5125	400	11285	5022	5696	567	-1382
	2010	10257	4765	5135	357	11561	5376	5726	459	-1304
	2011	10524	4780	5321	423	11921	5549	5869	503	-1397
	2012	9607	4366	4840	401	10824	5045	5290	489	-1217

^a Zameldowania. ^b Wymeldowania.

Tabl. 24/45. Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według wieku

Wyszczególnienie	Napływ			Odływ		
	ogółem	z miast	ze wsi	ogółem	do miast	na wieś
<i>2008</i>						
Ogółem	17717	8646	9071	19256	8959	10297
0-4 lata	1911	814	1097	1995	905	1090
5-9	1225	578	647	1309	524	785
10-14	793	390	403	816	326	490
15-19	952	466	486	955	307	648
20-24	2482	930	1552	2730	1116	1614
25-29	3179	1405	1774	3957	2247	1710
30-34	2274	1091	1183	2630	1350	1280
35-39	1293	681	612	1359	623	736
40-44	768	437	331	774	314	460
45-49	707	464	243	666	261	405
50-54	614	430	184	603	227	376
55-59	504	361	143	518	231	287
60-64	344	241	103	302	147	155
65-69	176	102	74	174	110	64
70-74	150	80	70	144	77	67
75 lat i więcej	345	176	169	324	194	130
<i>2012</i>						
Ogółem	17216	8368	8848	19163	9224	9939
0-4 lata	1992	911	1081	2092	941	1151
5-9	1185	569	616	1191	447	744
10-14	716	362	354	724	280	444
15-19	777	362	415	807	359	448
20-24	1812	652	1160	2084	856	1228
25-29	3468	1478	1990	4397	2502	1895
30-34	2512	1252	1260	2975	1557	1418
35-39	1565	816	749	1689	787	902
40-44	813	445	368	836	371	465
45-49	518	308	210	545	255	290
50-54	510	339	171	480	204	276
55-59	465	331	134	465	176	289
60-64	312	233	79	318	159	159
65-69	174	109	65	160	84	76
70-74	113	60	53	121	83	38
75 lat i więcej	284	141	143	279	163	116

Tabl. 25/46. Migracje wewnętrzne ludności według województwa obecnego i poprzedniego miejsca zamieszkania

Wyszczególnienie	Ogółem		Ze wsi do miast		Z miasta na wieś	
	napływ	odpływ	napływ	odpływ	napływ	odpływ
<i>2008</i>						
Ogółem	17717	19256	4268	5090	5881	5406
Dolnośląskie	199	330	12	85	95	43
Kujawsko-pomorskie	68	66	4	31	22	8
Lubelskie	570	489	167	114	92	68
Lubuskie	43	59	6	23	16	3
Łódzkie	96	104	8	36	31	13
Małopolskie	826	1522	137	381	240	166
Mazowieckie	303	900	26	253	91	82
Opolskie	66	84	6	25	24	12
Podkarpackie	14363	14363	3741	3741	4812	4812
Podlaskie	41	55	9	16	7	7
Pomorskie	60	146	9	43	22	10
Śląskie	489	495	17	210	279	31
Świętokrzyskie	352	320	88	43	74	107
Warmińsko-mazurskie ..	68	58	10	18	22	5
Wielkopolskie	91	147	15	33	30	26
Zachodniopomorskie	82	118	13	38	24	13
<i>2012</i>						
Ogółem	17216	19163	4251	5183	5600	5171
Dolnośląskie	173	390	22	107	75	38
Kujawsko-pomorskie	51	72	10	22	14	9
Lubelskie	627	432	188	96	106	88
Lubuskie	36	74	1	27	19	6
Łódzkie	95	110	9	30	34	7
Małopolskie	710	1733	106	440	181	207
Mazowieckie	273	1039	19	309	120	85
Opolskie	50	73	3	25	19	7
Podkarpackie	13991	13991	3731	3731	4545	4545
Podlaskie	53	38	6	9	17	5
Pomorskie	87	135	3	38	32	20
Śląskie	500	515	26	213	298	34
Świętokrzyskie	327	289	100	70	63	82
Warmińsko-mazurskie ..	75	62	4	17	28	6
Wielkopolskie	81	149	14	34	22	19
Zachodniopomorskie	87	61	9	15	27	13

Tabl. 26/47. Wybrane dane według województw

Wyszczególnienie	Ludność w tys.		Kobiety na 100 mężczyzn		Wiek środkowy ludności (mediana)		Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	
	2010	2012	2010	2012	2010	2012	2010	2012
POLSKA	38529,9	38533,3	107	107	38,0	38,7	55,2	56,6
Dolnośląskie	2917,2	2914,4	108	108	39,0	39,5	52,2	54,4
Kujawsko-pomorskie	2098,7	2096,4	106	106	37,7	38,4	54,7	56,0
Lubelskie	2178,6	2165,7	106	106	37,9	38,6	58,2	58,7
Lubuskie	1023,2	1023,3	105	105	37,4	38,2	52,1	54,0
Łódzkie	2542,4	2524,7	110	110	40,2	40,7	56,9	59,0
Małopolskie	3336,7	3354,1	106	106	36,8	37,5	57,2	57,8
Mazowieckie	5267,1	5301,8	109	109	38,1	38,6	57,4	59,0
Opolskie	1017,2	1010,2	107	107	39,5	40,3	52,5	53,5
Podkarpackie	2127,9	2130,0	104	104	36,5	37,3	56,6	56,7
Podlaskie	1203,4	1198,7	105	105	38,0	38,8	57,3	57,0
Pomorskie	2275,5	2290,1	105	105	36,7	37,5	54,9	56,6
Śląskie	4634,9	4615,9	107	107	39,7	40,4	53,4	55,4
Świętokrzyskie	1282,5	1274,0	105	105	39,2	39,9	57,2	58,2
Warmińsko-mazurskie	1453,8	1450,7	104	104	36,7	37,6	52,9	53,9
Wielkopolskie	3446,7	3462,2	106	106	36,7	37,4	54,2	56,0
Zachodniopomorskie	1723,7	1721,4	105	105	38,3	39,0	52,0	53,9

Tabl. 26/47. Wybrane dane według województw (dok.)

Wyszczególnienie	Przyrost naturalny		Małżeństwa		Rozwody		Saldo migracji na pobyt stały	
	na 1000 ludności							
	2010	2012	2010	2012	2010	2012	2010	2012
POLSKA	0,9	0,0	5,9	5,3	1,6	1,7	-0,1	-0,2
Dolnośląskie	-0,1	-1,1	5,6	5,2	2,0	2,0	0,5	0,3
Kujawsko-pomorskie	1,0	0,2	5,9	5,3	1,9	1,9	-0,8	-1,0
Lubelskie	-0,2	-0,6	6,1	5,4	1,1	1,4	-2,2	-2,4
Lubuskie	1,4	0,7	5,8	5,3	1,9	2,0	-0,5	-0,6
Łódzkie	-2,2	-3,0	5,7	5,0	1,7	1,8	-0,7	-0,7
Małopolskie	2,2	1,4	6,1	5,4	1,1	1,4	1,3	1,1
Mazowieckie	1,4	0,5	5,8	5,1	1,6	1,7	2,5	2,5
Opolskie	-0,7	-1,2	5,6	5,3	1,5	1,6	-1,8	-2,1
Podkarpackie	1,7	1,3	6,2	5,6	1,0	1,0	-0,9	-0,9
Podlaskie	0,1	-0,6	5,8	5,3	1,6	1,5	-1,3	-1,5
Pomorskie	3,3	2,0	6,0	5,3	1,6	1,4	1,2	0,9
Śląskie	0,0	-1,0	6,1	5,4	1,8	1,8	-1,1	-1,3
Świętokrzyskie	-1,2	-1,9	6,1	5,3	1,2	1,6	-2,0	-1,7
Warmińsko-mazurskie	1,9	0,6	5,8	5,2	2,0	1,9	-1,9	-1,8
Wielkopolskie	2,9	1,8	6,2	5,5	1,4	1,6	0,4	0,2
Zachodniopomorskie	0,5	-0,3	5,5	5,0	1,9	1,9	-0,5	-0,5

Tabl. 27/48. Wybrane dane według podregionów i powiatów

Wyszczególnienie	Ludność w tys.		Kobiety na 100 mężczyzn		Wiek środkowy ludności (mediana)		Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	
	2010	2012	2010	2012	2010	2012	2010	2012
WOJEWÓDZTWO	2127,9	2130,0	104	104	36,5	37,3	56,6	56,7
Podregion krośnieński	487,3	486,8	104	104	36,9	37,7	56,9	57,1
Powiaty:								
bieszczadzki	22,5	22,3	102	102	36,1	37,4	51,9	51,8
brzozowski	66,6	66,5	102	102	35,5	36,3	60,8	59,9
jasielski	115,8	115,7	104	104	37,2	38,0	56,8	56,6
krośnieński	111,7	111,9	104	104	36,6	37,4	59,7	59,3
leski	27,0	26,8	101	102	37,3	38,4	54,8	55,0
sanocki	96,3	96,3	104	104	36,8	37,8	54,6	55,4
Miasto na prawach powiatu:								
Krosno	47,5	47,3	111	111	39,0	39,9	53,6	56,7
Podregion przemyski	398,9	397,3	104	104	36,6	37,5	57,8	57,3
Powiaty:								
jarosławski	122,9	122,4	105	105	36,0	36,9	56,8	56,8
lubaczowski	57,9	57,3	100	101	36,6	37,6	57,6	56,6
przemyski	73,6	74,1	99	99	35,4	36,2	58,8	56,5
przeworski	79,4	79,3	103	104	36,2	37,0	60,3	59,2
Miasto na prawach powiatu:								
Przemysł	65,1	64,3	113	113	39,6	40,5	55,7	57,7
Podregion rzeszowski	619,6	624,8	105	105	35,9	36,7	57,0	57,0
Powiaty:								
kołbuszowski	62,9	62,8	100	100	35,1	36,1	59,0	57,1
łańcucki	79,3	79,7	105	105	36,0	36,7	61,3	60,9
ropczycko-sędziszowski ..	73,0	73,4	103	103	34,8	35,7	59,3	58,7
rzeszowski	162,8	164,8	103	103	35,7	36,4	59,8	58,9
strzyżowski	62,4	62,3	102	102	36,3	37,1	60,2	58,8
Miasto na prawach powiatu:								
Rzeszów	179,2	182,0	112	112	36,7	37,2	50,1	52,6
Podregion tarnobrzeski ...	622,1	621,0	103	103	36,6	37,5	55,3	55,5
Powiaty:								
dębicki	134,9	135,2	102	102	35,5	36,3	56,1	56,2
leżajski	70,2	70,1	102	102	35,9	36,8	57,7	57,2
mielecki	136,0	136,3	103	103	36,0	37,0	56,6	56,7
niżański	67,8	67,7	102	102	36,4	37,3	55,4	53,6
stalowowolski	109,9	109,1	105	105	37,7	38,7	52,3	53,6
tarnobrzeski	54,4	54,0	103	103	36,8	38,0	54,8	55,2
Miasto na prawach powiatu:								
Tarnobrzeg	48,9	48,6	108	108	39,7	40,7	52,9	55,6

Tabl. 27/48. Wybrane dane według podregionów i powiatów (dok.)

Wyszczególnienie	Przyrost naturalny		Małżeństwa		Rozwody		Saldo migracji na pobyt stały	
	na 1000 ludności							
	2010	2012	2010	2012	2010	2012	2010	2012
WOJEWÓDZTWO	1,7	1,3	6,2	5,6	1,0	1,0	-0,9	-0,9
Podregion krośnieński	1,9	1,0	6,4	5,7	1,0	0,9	-1,3	-1,7
Powiaty:								
bieszczadzki	2,1	0,7	6,1	5,3	1,0	0,9	-2,6	-2,4
brzozowski	2,0	2,3	7,0	6,2	0,6	0,6	-1,7	-2,2
jasielski	1,4	0,6	6,3	5,7	0,9	0,9	-1,9	-1,8
krośnieński	2,1	0,6	6,3	5,6	0,8	0,9	1,0	0,0
leski	2,6	-0,3	5,8	6,3	1,0	0,8	-0,8	-2,2
sanocki	2,1	1,5	6,2	5,3	1,0	1,0	-1,6	-2,2
Miasto na prawach powiatu:								
Krosno	1,6	0,6	6,7	5,9	1,9	1,4	-3,0	-3,4
Podregion przemyski	0,7	0,1	6,4	5,6	1,1	1,1	-1,9	-2,1
Powiaty:								
jarosławski	0,7	0,4	6,6	5,6	0,9	1,1	-2,5	-2,1
lubaczowski	0,5	-1,1	6,6	6,1	1,1	0,9	-2,8	-4,4
przemyski	1,5	0,9	6,3	5,8	0,9	1,2	0,8	1,5
przeworski	1,2	0,6	6,6	5,8	1,0	0,6	-0,9	-1,5
Miasto na prawach powiatu:								
Przemysł	-0,9	-1,0	5,3	4,8	1,9	1,9	-4,0	-4,6
Podregion rzeszowski	2,5	2,5	6,2	5,4	0,9	1,0	1,2	1,5
Powiaty:								
kolbuszowski	1,8	0,9	5,9	5,5	0,4	0,5	-1,1	-1,8
łańcucki	3,2	1,7	6,3	5,5	0,7	0,9	0,6	-0,6
ropczycko-sędziszowski ..	3,8	3,7	6,3	6,4	0,6	0,7	-0,3	-1,1
rzeszowski	1,7	2,2	6,1	5,5	0,6	0,8	4,2	3,7
strzyżowski	1,2	1,0	6,1	5,5	0,7	1,0	-1,2	-1,4
Miasto na prawach powiatu:								
Rzeszów	2,9	3,7	6,5	4,9	1,5	1,6	1,1	3,8
Podregion tarnobrzeski ...	1,6	1,0	6,0	5,6	1,0	1,1	-2,1	-2,0
Powiaty:								
dębicki	3,6	2,3	6,7	6,2	0,8	1,1	-1,5	-1,5
leżajski	1,1	1,3	5,9	5,7	0,7	0,9	-2,8	-1,9
mielecki	1,7	1,5	6,0	5,7	1,0	0,9	-1,2	-0,7
nizański	0,4	-0,6	5,4	5,2	0,9	0,7	-1,0	-1,3
stalowowolski	0,5	0,2	5,9	5,2	1,3	1,5	-3,6	-3,8
tarnobrzeski	1,1	-0,1	5,5	5,3	1,1	1,2	-0,5	-2,3
Miasto na prawach powiatu:								
Tarnobrzeg	1,4	0,2	5,5	5,1	1,8	2,0	-5,5	-4,3

NOTATKI